

Conjuntura econòmica de les Illes Balears

Novembre 2016

GOVERN
ILLES
BALEARS

Conjuntura econòmica de les Illes Balears

Novembre 2016

Direcció: Llorenç Pou Garcias
Director general d'Ocupació i Economia

Coordinació: Miquel Quetglas Oliver

Realització:

Margalida Albertí Garau
Laura Alomar Llorente
Amelia Cabellos Barreiro
Alejandro Godoy Moyà
Margarita Ibáñez Ripoll
Joan Matamalas González
Javier E. Olivares Castillo
M^a del Mar Ribas Mas

Direcció General d'Ocupació i Economia
Conselleria de Treball, Comerç i Indústria
GOVERN DE LES ILLES BALEARS
Plaça de Son Castelló, 1
(Polígon de Son Castelló) 07009 - Palma
Illes Balears (Spain)
Tel.: +34.971.788.526
Fax.: +34.971.176.981
<http://dgeconomia.caib.es>
E-mail: informa@dgeconomia.caib.es

ISSN: 2254-481X
DL PM 1214-2002

Subscripció:

Per subscriure-vos de franc al nostre servei d'informació,
vos convidam a enviar un missatge per correu electrònic a
l'adreça:

informa@dgeconomia.caib.es

Vos notificarem la publicació del nostre *Butlletí de Conjuntura
Econòmica* en versió digital tan aviat com estigui disponible,
com també d'altres notícies d'interès.

índex

Cronologia	4
Resum Executiu	5
I. Entorn	8
1 Internacional	8
2 Unió Europea	12
3 Espanya	14
II. Illes Balears	17
Mallorca	18
Menorca	19
Pitiüses	20
1 Agropesquer	21
2 Indústria i energia	25
3 Construcció	30
4 Serveis	33
4.1. Comerç	35
4.2. Turisme. Hostaleria	36
4.3. Turisme. Transport i comunicacions	41
4.4. Mediació financera	45
4.5. Serveis empresarials i activitats immobiliàries	47
4.6. Altres serveis	50
III. Mercat Laboral	54
1 Context. Espanya i la UE-28	54
2 Ocupació i atur a les Illes Balears	56
3 Costs laborals	60
4 Accidents de treball	62
IV. Demanda	63
1 Preus	63
2 Consum intern	65
3 Consum de no residents	67
4 Recaptació fiscal	69
5 Inversió	71
V. Medi Ambient	74
Índex de gràfics i taules	84
Notes i abreviatures. Agraïments	86

Cronologia

Agost 2016	2	El barril de cru Brent cotitza a 40 \$, el preu més baix des del mes d'abril del 2016.
	4	Es publica en el BOIB la Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes.
	4	La demanda elèctrica a les Illes Balears arriba als 23.089,1 MWh, el valor diari més elevat d'ençà del mes d'agost del 2015.
	4	El Banc d'Anglaterra retalla el tipus oficial fins al 0,25%.
	9	Es registra el màxim històric de pressió humana a les Illes Balears amb 2.036.132 persones.
	20	Es publica en el BOIB la Llei 12/2016, de 17 d'agost, d'avaluació ambiental de les Illes Balears.
Setembre 2016	30	L'IBestats publica el nombre de turistes arribats fins a l'agost (11.473.973), un 9,3% més que els mateixos mesos del 2015.
	30	Reial Decret Llei 2/2016, de 30 de setembre, pel qual s'introdueixen mesures tributàries dirigides a la reducció del dèficit públic.
Octubre 2016	14	L'INE publica l'IPC del mes de setembre per a les Illes Balears, que presenta la primera variació interanual positiva del 2016.
	19	El barril de cru Brent cotitza a 51,85\$, el preu més alt d'un any enrere.
	17	El tipus de canvi de la lliura esterlina se situa a 0,90485 £/€, el moment de més debilitat de la moneda britànica en front l'euro d'ençà del juliol del 2011.
	21	La Comissió interinsular assessora de Comerç acorda fixar en 10 els dies festius amb obertura comercial.
	31	El Projecte de Llei de pressuposts de la CAIB per a 2017 entra al Parlament.
Novembre 2016	1	Es publica en el BOE la Llei Orgànica 1/2016, de 31 d'octubre, de reforma de la Llei Orgànica 2/2012, de 27 d'abril, d'Estabilitat Pressupostària i Sostenibilitat Financera.

Resum Executiu

Taula 1. Perspectives de l'economia balear

Taxas de variació del PIB. Volum encadenat base 2010 (en %)															
	Anual					Trimestral									
	2012	2013	2014	2015	2016	2014				2015 (p)				2016 (a)	
				(p)	(f)	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
Zona euro	-0,9	-0,3	0,9	1,7	1,6	1,1	1	1,1	1,3	1,8	2,0	2,0	2,0	1,7	1,6
Espanya	-2,6	-1,7	1,4	3,2	2,6	0,4	1,0	1,7	2,2	2,7	3,1	3,4	3,5	3,4	3,4
Illes Balears	0,0	0,3	1,0	3,0	4,1	0,4	0,8	1,1	1,5	2,2	2,8	3,2	3,5	4,0	4,2
Mallorca	-0,1	0,2	0,7	2,9	4,1	0,2	0,5	0,8	1,3	2,1	2,6	3,1	3,5	4,0	4,1
Menorca	-0,5	0,4	0,8	2,9	3,7	0,4	0,5	0,9	1,2	2,0	2,7	3,3	3,4	3,5	3,9
Pitiüses	0,7	1,1	2,4	3,6	4,1	1,7	2,2	2,5	2,9	3,0	3,6	3,7	3,9	4,2	4,3

Font: Eurostat i Direcció General d'Ocupació i Economia

f: previsió. p: provisional. a: avanç.

Les Illes Balears es troben en el grup de comunitats autònomes amb més dinamisme econòmic. En el primer i segon trimestre se superen els quatre punts percentuals de creixement i les perspectives pel tancament del 2016 són positives. Amb vista a l'any vinent es preveu un cert refredament del ritme d'activitat, igual que succeeix a l'àmbit estatal, si bé es mantindran les taxes a un nivell alt. Els resultats de la campanya turística han refermat el revifament i la millora s'ha estès a la resta d'activitats. La construcció, que presenta increments substancials de la força laboral, frena les expectatives a mitjà termini. La indústria, si bé és el sector amb les taxes interanuals més suaus, manté un ritme sostingut d'ençà un any i mig.

A Mallorca s'incrementa l'afiliació a tots els sectors i el descens de l'atur registrat supera les dues xifres. El nombre de viatgers i de pernoctacions apugen tant a hotels com a apartaments turístics, però l'estada mitjana s'escurça en ambdós casos. A Mallorca destaca l'increment del turisme britànic, tot i que el nombre d'alemanys també s'apuja. Les variacions positives dels indicadors genèrics com l'índex de confiança empresarial i el transport de mercaderies als ports de Palma i Alcúdia reafirmen el cicle expansiu.

Menorca, que té una economia més diversificada que la resta, no arriba a taxes de creixement de quatre punts percentuals, tot i que s'hi acostava. L'afiliació a la Seguretat Social i el nombre de contractes signats mantenen la tendència a l'alça. Aquest fet, juntament amb la caiguda de la desocupació, deixa la taxa d'atur registrat per davall del 10%. La campanya turística a l'illa més septentrional supera els registres obtinguts l'estiu de l'any passat i l'increment de les pernoctacions a establiments turístics reglats és el més elevat de totes les illes. Paral·lelament, el nombre de passatgers de l'aeroport de Maó supera el milió i mig, una dècima part més que en el 2015. Malgrat l'evolució positiva de la majoria d'indicadors econòmics de l'illa, d'altres com el volum de mercaderies i la confiança empresarial mostren variacions interanuals per sota de zero.

L'arxipèlag pitiús continua sent la regió amb una taxa de creixement més alta. L'augment del nombre d'afiliats a la Seguretat Social i el de la nova contractació són els més elevats de totes les illes en termes relatius. Seguint la mateixa tònica que la resta de les Illes

Balears, la temporada turística ofereix unes pujades significatives en el nombre de viatgers allotjats a hotels i apartaments, però les pernoctacions augmenten a un ritme més lent a causa de l'escurçament de l'estada mitjana. Si bé les perspectives de la construcció a Eivissa i Formentera són negatives, els indicadors apunten cap a una millora del consum intern.

Les previsions per al 2016 de l'OCDE respecte del creixement mundial són més dèbils que al juny, a causa de l'atonía en el comerç internacional i de les distorsions financeres. L'alentiment de les economies avançades s'ha compensat per una millora gradual dels principals mercats emergents. El PIB nord-americà creix en el segon trimestre del 2016 un 1,3% interanual, la variació més baixa en tres anys. Al setembre del 2016 el preu del petroli Brent és menys de la meitat de dos anys abans. Les majors expectatives d'un augment dels tipus d'interès als Estats Units, després de la publicació de les Actes de la Reserva Federal del final de setembre, han impulsat la cotització del dòlar front a l'euro. A més, la lliura esterlina es continua depreciant amb relació a l'euro després del referèndum sobre el Brexit.

La zona euro creix un 1,6% en el segon trimestre del 2016, xifra semblant a la previsió de l'FMI per a l'any 2017. La inflació romandrà per sota de l'objectiu del 2%. Pel que fa a l'economia alemanya la previsió és que s'acceleri el 2016 fins assolir l'1,7% i que el 2017 creixi un 1,5%. D'altra banda, l'FMI preveu que el PIB britànic tanqui el 2016 amb un 1,8% i el 2017 amb un 1,1%.

D'ençà del principi del 2014 l'economia espanyola presenta una variació del PIB superior a la mitjana de països europeus. Aquest repunt coincideix amb el revifament de la demanda nacional mentre que la demanda exterior roman en atonia els darrers dos anys. En vistes al 2017, es preveu un cert alentiment del ritme de creixement. En el segon trimestre del 2016 totes les branques tenen un comportament per sota o igual al del primer trimestre de l'any. El sector que més creix és el de serveis, seguit de l'agricultura. Des de la perspectiva de la demanda, la despesa en consum final augmenta per la despesa de les llars, la de les institucions sense finalitat de lucre al servei de les llars i la de les administracions públiques.

El sector agropesquer tanca l'any 2015 amb una taxa de creixement d'un 0,0%, però la previsió per al 2016 és d'un

creixement de més de dos punts. El nombre d'afiliats al setembre d'enguany augmenta a l'agricultura i la ramaderia, però hi ha menys treballadors en el sector pesquer respecte d'un any ençà. En el mercat central de Mallorca la comercialització de fruita i hortalissa s'incrementa fins al setembre d'enguany i s'acompanya d'una disminució del preu de l'hortalissa, mentre que augmenta el preu mitjà de la fruita i també de la patata. La falta de pluja i l'alta temperatura fan malbé alguns cultius de les illes, com són els cereals i la producció de l'oli d'oliva, però s'espera més qualitat de la producció de vi i quasi un 20% més de producció d'ametlla que al 2015. En el mercat exterior, des del gener a l'agost del 2016 s'incrementa l'exportació de la patata i la de vins i licors, tant en volum com en valor monetari. Per contra, disminueix l'exportació de goma de garrofi en volum, però no en valor monetari gràcies a un increment en el preu mitjà. En els escorxadors de les Illes Balears, fins al juliol d'enguany augmenten les tones sacrificades per a tots els tipus de bestiar excepte les de carn de boví. A la falta de pinsos per alimentar el bestiar se suma la continua baixada del preu de la llet, tot i que a l'agost se situa per sobre de la mitjana nacional. D'altra banda, en el segon trimestre del 2016 disminueixen interanualment les captures de la pesca en volum, però no en valor econòmic.

El VAB de la indústria del segon trimestre consolida l'avanç observat en els trimestres precedents. La producció, la facturació de les empreses i les comandes del sector es mantenen lleugerament a l'alça. Totes les illes, exceptuant Formentera, guanyen afiliats a la Seguretat Social. També millora la valoració i la confiança empresarial. Per contra, davalla l'exportació de manufactures.

Les variacions interanuals del VAB de la construcció a les Illes continuen en nivells alts i en el segon trimestre el sector creix per sisena vegada consecutiva. Els certificats de final d'obra s'han reduït de forma significativa tant en nombre d'edificis com de pressupost d'execució. Així, l'augment de l'ocupació s'alentix, tot i que hi ha un descens significatiu de l'atur registrat en aquesta branca. L'alentiment en el nombre de projectes visats i en els pressuposts que impliquen fan preveure una disminució del dinamisme del sector a mitjà termini.

En el segon trimestre, el VAB dels serveis accelera el ritme de creixement. El volum de negoci i l'ocupació de les empreses del sector confirmen la tendència a l'alça. L'afiliació a la Seguretat Social presenta pujades importants en totes les illes i pràcticament en totes les agrupacions d'activitat, especialment en el règim general.

Tant l'índex de comerç al detall com l'índex de comerç integrat en els IASS intensifiquen encara més el fort ritme de creixement. L'ocupació en aquesta branca també mostra signes de fortalesa, amb registres de rècord i l'afiliació a la Seguretat Social augmenta a totes les illes.

En el 2016 s'accelera la taxa de variació del nombre de viatgers que escolliren un establiment hotel·ler de les Illes Balears, fins i tot després d'assolir el màxim de la sèrie històrica durant l'any passat. El nombre de pernoctacions també s'incrementa, tant en hotels com en apartaments turístics i, sobretot, en allotjaments de turisme rural. Els resultats hotelers milloren a les tres illes, però sobretot a Menorca. Al mes de setembre, les Illes Balears

són la primera comunitat autònoma en ocupació per places, amb un 89,5% de les places oferides. Els preus hotelers a les Illes Balears presenten augments interanuals que s'han accelerat des del setembre de l'any 2014 i se situen per sobre dels d'Espanya. L'estada mitjana total cau dues dècimes per quedar en 6,1 dies, la mateixa dada que pels hotels. El viatger que opta per un apartament turístic pernocta més dies de mitjana i, en canvi, el viatger que tria l'allotjament rural en fa menys, de dies. La variació dels preus de l'oferta complementària a l'arxipèlag balear des de l'octubre de l'any 2015 se situa per sobre de la variació de preus de l'Estat.

A l'agost, la despesa total que efectuen els turistes a les Balears s'incrementa, cosa que permet que l'acumulat de l'any 2016 augmenti de forma important. Considerant la despesa dels estrangers, durant el període gener-agost es registra un augment en la despesa mitjana diària, mentre que s'estanca la despesa mitjana per persona. Finalment, considerades conjuntament, durant el primer semestre de l'any en curs les compres i les disposicions d'efectiu que es fan a les Balears amb targetes emeses a l'estranger mostren un augment important en relació amb el mateix període de l'any 2015.

Els passatgers arribats a les Illes Balears per via aèria fins al setembre s'incrementen un 10,8% respecte del mateix període del 2015, amb els mercats nacional, alemany i especialment el britànic a l'alça. Altres països, com ara França, Itàlia i Suècia, augmenten el passatge per via aèria durant els primers nous mesos respecte de fa un any. Paral·lelament, els passatgers arribats en companyies de baix cost continuen a l'alça. El trànsit marítim de passatgers, després d'un any rècord, segueix augmentant en línia regular i es manté constant en creuers. Alhora, també s'incrementa el transport de les mercaderies que arriben a les Illes Balears fins al mes de setembre.

A l'octubre d'enguany, el Banc Central Europeu (BCE) manté el tipus d'interès oficial de la zona euro en el 0,0%, per tal de reactivar la situació econòmica. En el segon trimestre del 2016, el nombre d'oficines bancàries continua en descens en el conjunt de les Illes Balears, fet que es relaciona amb un menor nombre d'afiliats en aquesta activitat. Pel que fa als dipòsits, el segon trimestre del 2016 augmenten respecte d'un any ençà, i continua la tendència a la baixa del crèdit concedit a les Illes Balears, tot i alentir-se respecte de trimestres anteriors. La ràtio de morositat se segueix reduint fins a l'agost d'enguany després de registrar el màxim valor el desembre del 2013. D'altra banda, augmenta el nombre d'hipoteques constituïdes a les Illes Balears, en línia amb l'evolució de les compravendes i associat a un menor cost hipotecari (l'Euribor es manté en negatiu l'octubre d'enguany).

El mercat de treball de les Illes Balears consolida la tendència positiva i es caracteritza per ser la única comunitat autònoma que ha recuperat tota l'ocupació perduda durant la crisi econòmica. En el mes de setembre del 2016 s'arriba gairebé als 520.000 afiliats, cosa que significa assolir un màxim històric en un mes de setembre. És la primera vegada que se superen el mig milió d'afiliats pel setembre, fet que mostra els bons resultats de la temporada turística. El ritme de generació neta d'ocupació està estabilitzat per sobre del 5,5% a les Balears, amb independència del moment de l'any, gairebé el doble que en el conjunt d'Espanya.

A més, les dades d'atur del mes de setembre se situen per sota de les 50.000 persones per primera vegada des del 2008. Totes les illes presenten descensos de l'atur registrat i també increments de l'afiliació respecte d'un any enrere. El nombre de llocs de feina equivalents a temps complet augmenta a un major ritme que el total d'afiliació, la qual cosa mostra que s'està creant ocupació neta i no un repartiment dels llocs de feina. Tanmateix, el cost laboral per hora efectiva mostra un descens en el segon trimestre de l'any.

Els preus remunten de mica en mica i, després de vuit mesos amb taxes negatives, retornen a la zona positiva, tant a les Illes com a l'Estat. La inflació subjacent, en canvi, es manté en nivells alts, si bé amb una certa tendència a la baixa.

Els indicadors de consum perllonguen la millora observada els darrers mesos encara que les darreres dades de l'indicador de confiança dels consumidors evidencien un empitjorament significatiu de les expectatives respecte de la situació econòmica del país i de l'evolució del mercat de treball. Augmenta la despesa en consum final, tant la corresponent a les llars com la de les administracions públiques. Les dades acumulades de matriculació de turismes reflecteixen un increment important. També apuja el consum de carburants per a automoció mentre que la demanda acumulada d'energia elèctrica es manté en el mateix nivell que un any enrere.

L'import recaptat a les Illes Balears per les principals figures impositives continua amb la tendència a l'alça. En les primeres tres quartes parts d'any els tributs de competència exclusiva de la comunitat autònoma superen els 500 milions d'euros, la

qual cosa significa un 20% més que el mateix període del 2015. Aquest increment es dona principalment gràcies a l'impost de transmissions patrimonials i a l'impost sobre actes jurídics documentats. Quant als tributs de competència compartida, tant l'IVA com l'IRPF presenten variacions interanuals acumulades fins al setembre properes al 8%. Els impostos de titularitat exclusiva de l'Estat també incrementen la recaptació, tot i que han estat sotmesos a modificacions normatives.

Respecte de la inversió a les Illes Balears, es manté el dinamisme empresarial, la qual cosa es reflecteix en pujades tant en el nombre de societats mercantils creades com, sobretot, en la producció de capital net. Les dades del segon trimestre evidencien una reducció important del volum de crèdit de les administracions públiques. El crèdit concedit al sector privat se situa a nivells anteriors a la crisi econòmica. Es recuperen, finalment, la inversió estrangera i el mercat hipotecari, especialment pel que fa als habitatges.

L'apartat de medi ambient tracta indicadors que fan referència al canvi climàtic i la qualitat de l'aire. El 2014 les Illes Balears han reduït les emissions un 25% respecte del 2008 i Espanya gairebé un 20%. Les Illes Balears emeten més tones per resident que Espanya, però la ràtio es redueix d'ençà del 2007. La intensitat de les emissions de GEH de l'economia balear segueix una tendència decreixent. El 2008 s'assolí el màxim d'emissions amb més de 10 milions de tones de CO₂ equivalent. En general la qualitat de l'aire a les Illes Balears és bona, llevat de tres contaminants, el diòxid de nitrogen per a la zona de Palma, les partícules en suspensió PM₁₀ i l'ozó durant els mesos d'estiu.

1 Internacional

Taula 2. Indicadors internacionals

	PIB			Taxa d'atur			Inflació		
Estats Units	2n Trimestre	1,3	→	agost	4,9	→	agost	0,3	→
Japó	2n Trimestre	0,8	→	agost	3,1	→	agost	-0,5	→
Unió Europea	2n Trimestre	1,8	→	agost	8,6	→	setembre	0,4	→
Regne Unit	2n Trimestre	2,1	↗	juliol	4,9	→	agost	0,6	→
Zona euro	2n Trimestre	1,6	→	agost	10,1	→	setembre	0,4	→
Alemanya	2n Trimestre	1,7	→	agost	4,2	→	setembre	0,5	→
França	2n Trimestre	1,3	→	agost	10,5	→	setembre	0,5	→
Itàlia	2n Trimestre	0,7	→	agost	11,4	→	setembre	0,1	→
Espanya	2n Trimestre	3,2	↗	agost	19,5	↘	setembre	0,0	→

Font: Eurostat, Cabinet Office of Government of Japan, Japan Ministry of Internal Affairs and Communications (Statistics Japan), US Department of Commerce, Bureau of Economic Analysis, Bureau of Labor Statistics of United States

Dades estacionalitzades pel PIB i la taxa d'atur. Inflació: Indicador de Preus de Consum Harmonitzat

Les fletxes indiquen la variació amb la xifra del mateix període de l'any anterior

* Avançat

Segons l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE) el comerç dèbil i les distorsions financeres danyen les perspectives del creixement mundial. Aquestes baixes perspectives encara llastren més el comerç, la inversió, la productivitat i els salaris. Les condicions més febles de les economies avançades, incloent-hi els efectes de les expectatives del Brexit, s'han compensat en part per una millora gradual dels principals productors de productes bàsics dels mercats emergents. Les taxes d'interès a llarg termini han caigut en els últims mesos fins arribar a nivells excepcionalment baixos a molts de països. La taxa d'atur del conjunt de països de l'OCDE es mantingué a l'agost en el 6,3%, quatre dècimes inferior a la d'un any abans i en els nivells més baixos des del 2008. Al mes de setembre les previsions de l'OCDE respecte del creixement de l'economia mundial presenten unes estimacions més dèbils que al mes de juny, les qual se situen en un 2,9% per al 2016 i un 3,2% per al 2017. Quant als països emergents, la previsió per a la Xina és d'una disminució de les taxes respecte del 2015 (6,9%), el 6,5% el 2016 i el 6,2% el 2017. S'espera que el Brasil decreixi en els pròxims dos anys (el 2016 un -3,3% i el 2017 un -0,3%). L'economia de l'Índia incrementarà la producció fins a un 7,4% el 2016 i un 7,5% el 2017. Segons el Fons Monetari Internacional (FMI), es desaccelera el volum del comerç mundial. Una de les

principals causes és la menor taxa d'augment de la demanda agregada, sobretot de la inversió, que és especialment eficaç per generar fluxos comercials internacionals de béns de capital i inputs intermedis. També hi influeixen la pèrdua d'impuls de les mesures de liberalització comercial, la reaparició de mesures proteccionistes i el replegament de les cadenes mundials de valor. D'altra banda, també podria ser per la maduració natural de les tendències que impulsaren el creixement en el passat, entre d'altres causes. De tota manera, l'FMI adverteix que s'observa al món un augment de les mesures proteccionistes. Tot això pot conduir a una desacceleració de la productivitat, de la divulgació de coneixements i tecnologia i de la inversió. El volum del comerç mundial va créixer el 2015 un 2,6% i s'espera que tanqui el 2016 amb una variació d'un 2,3%. Si bé, es preveu que torni a accelerar-se el 2017 fins a situar-se en un 3,8% de variació anual. Les perspectives de les importacions són positives. Així, les importacions a les economies avançades han augmentat un 4,2% el 2015 i creixerien un 2,4% el 2016 i un 3,9% el 2017. Els preus de les matèries primeres, segons l'FMI, disminuïren un 4,0% el 2014 i un 17,5% el 2015. S'espera que encara caiguin un 2,7% el 2016 però que es recuperin el 2017 (0,9%).

EL 2017 LES PERSPECTIVES DEL CREIXEMENT MUNDIAL ES MANTENEN (3,2%)

Taula 3. Previsions internacionals per al 2017

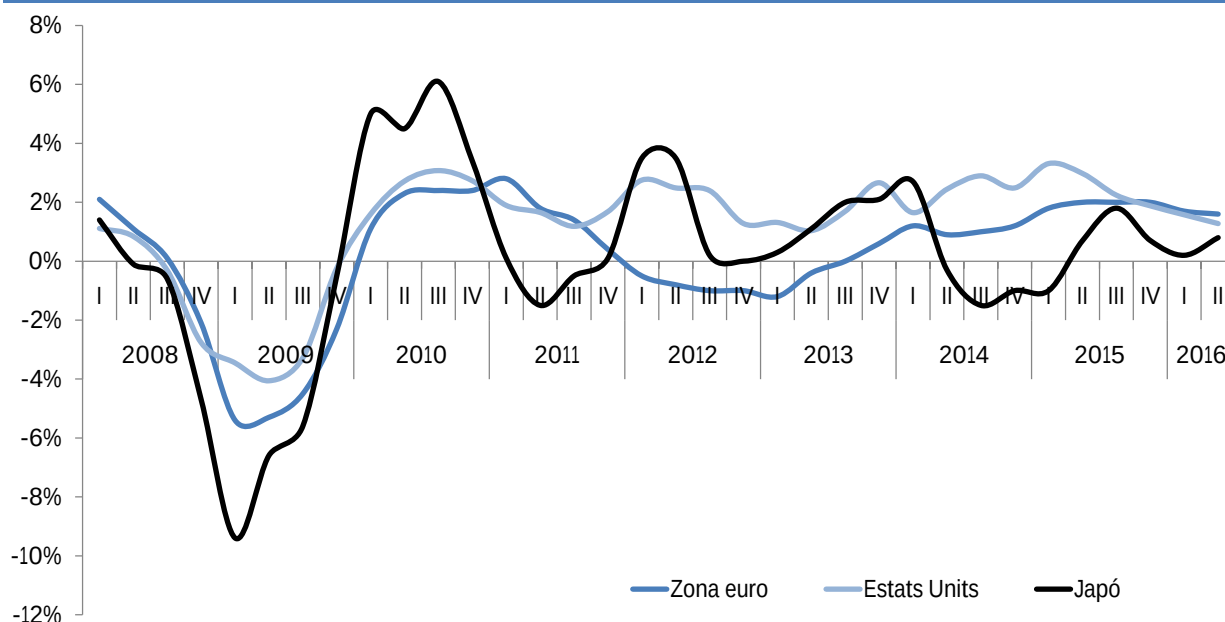
	PIB*	Taxa d'atur	Inflació
Estats Units	2,2	4,8	2,3
Japó	0,6	3,2	0,5
Unió Europea (zona euro)	1,5	9,7	1,1
Alemanya	1,4	4,5	1,5
França	1,3	9,6	1,0
Itàlia	0,9	11,2	0,5
Regne Unit	1,1	5,2	2,5
Espanya	2,2	18,0	1,0

Font: FMI - Perspectives de l'economia mundial (octubre 2016)

* PIB Real

Els Estats Units d'Amèrica

Gràfic 1. Evolució del PIB dels EUA, el Japó i la zona euro (variació interanual ajustada d'estacionalitat)

Font: Eurostat, US Bureau of Economic Analysis (BEA) Department of Commerce i Cabinet Office of Government of Japan

Pel que fa als Estats Units, el creixement del 2015 va ser d'un 2,6%, dues dècimes per sobre el del 2014, la qual cosa va suposar assolir la xifra de 16,4 bilions de dòlars del producte interior brut (PIB). En el segon trimestre del 2016 l'economia nord-americana creix a un ritme d'un 1,3% respecte del mateix període de l'any anterior, la variació més baixa en tres anys. La Reserva Federal indica al mes d'agost que l'alentiment del mercat laboral que se temia al maig sembla ser temporal i que les previsions indiquen un enfortiment de l'economia, especialment pel consum privat. Per això, entre d'altres raons, és probable una pujada d'interessos per part de l'organisme nord-americà. Per la seva banda, l'OCDE estima que enguany el PIB augmentarà només un 1,4% i que l'any següent ho farà un 2,1%, previsió similar a la de l'FMI (2,2%). En el mercat de treball es modera lleugerament la creació d'ocupació i la taxa d'atur al mes de setembre es manté en un 5% de variació. Pel seu costat, al mes d'agost del 2016 l'evolució dels preus se situa en el 0,3%, i ha continuat en xifres positives des de desembre de 2015. El 2015 la balança per compte corrent presenta una variació interanual del -2,6%, desfasament que

es manté en el segon trimestre del 2016, quan la diferència és de 119,9 mil milions de dòlars. El dèficit en el segon trimestre disminuí un 2,6% en termes interanuals. Les exportacions varen augmentar 360,2 mil milions de dòlars, un increment que es troba per davall de l'increment de les importacions (546,9 mil milions de dòlars), la qual cosa empitjora la taxa de cobertura del comerç exterior dels EUA.

El Japó

El Japó tancà el 2015 amb un creixement similar al dels anys anteriors (0,5%). L'any 2016 l'economia nipona creix en termes interanuals un 0,2% en el primer trimestre i un 0,8% en el segon. La inflació s'elevà lleugerament el 2014 per l'augment de l'impost sobre el consum, si bé, el 2015 fou sols del 0,8%. Així i tot, persisteix el risc de deflació i l'FMI preveu que el 2016 es produeixi un abaratiment dels preus del -0,2%, i se'n recuperi el 2017 fins al 0,5%. A l'agost l'IPCH interanual fou del -0,5%. Des de la primavera d'enguany el ien s'ha apreciat devers un 10%. El patrimoni net de les llars continua millorant al Japó en proporció a l'ingrés disponible. La postergació de l'augment de l'impost al

consum, les mesures anunciades recentment per fomentar el creixement i l'aplicació de noves mesures monetàries expansives donen suport al consum privat a curt termini, i contraresten en part la major incertesa, l'apreciació del ien i l'atonia del creixement internacional. S'ha de tenir en compte la disminució de la població, la qual indueix menors perspectives en l'economia. El saldo entre exportacions i importacions és gairebé nul a causa, principalment, de la recuperació moderada de les economies estrangeres. Per regions, les exportacions a l'Àsia són gairebé zero, si bé les dirigides als Estats Units i a la Unió Europea augmenten. La situació de l'ocupació laboral millora. La taxa d'atur a l'agost de 2016 és del 3,1%. L'FMI preveu que l'economia nipona creixerà un 0,5% el 2016 i un 0,6% el 2017, amb una inflació que evolucionarà del -0,5% el 2016 al 0,5% el 2017 i una taxa d'atur que es mantindrà en el 3,2% ambdós anys.

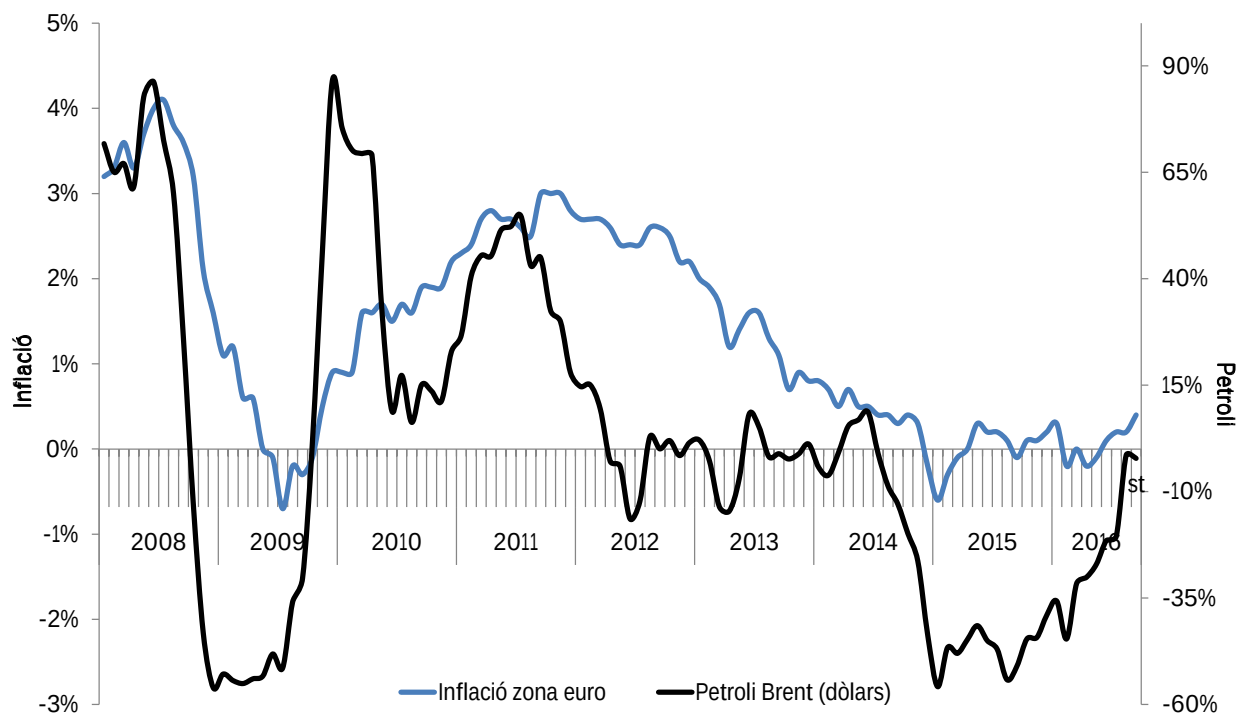
La Xina

La Xina presenta un creixement estable de devers el 6%. Malgrat la desacceleració que pateix, roman per sobre de la mitjana de les economies emergents, en gran part per les mesures d'estímul

macroeconòmic a curt termini, les quals retarden els ajustaments necessaris, tant a l'economia real com en el sector financer. La transició de l'economia provoca un allunyament de la inversió, de la indústria i de les exportacions per reorientar-se cap al consum i els serveis. Aquest fet pot comportar implicacions no desitjades pels exportadors de matèries primeres i maquinària, i pels països amb una exposició indirecta a la Xina mitjançant el contagi financer. L'economia xinesa tancà l'any 2015 amb una taxa de creixement del PIB del 6,9% i l'FMI preveu que per al 2016 la variació sigui del 6,6%. Al setembre del 2016 les exportacions disminueixen un 10% interanual, mentre que en el mateix període del 2015 varen caure un 2,8% interanual. L'alentiment de l'economia xinesa també es fa palès en la taxa de variació de les importacions, que minven un 1,9%. Així el superàvit comercial se situà en 42 milers de milions de dòlars, inferior al d'un any abans (59,6 milers de milions). D'altra banda, el nivell de preus del 2015 fou de l'1,4%. El balanç per compte corrent varià un 3,0% el 2015, però l'FMI preveu que els dos propers anys sigui inferior (un 2,4% el 2016 i un 1,6% el 2017).

Petroli i divises

Gràfic 2. Variació interanual del preu barril Brent i inflació a la zona euro

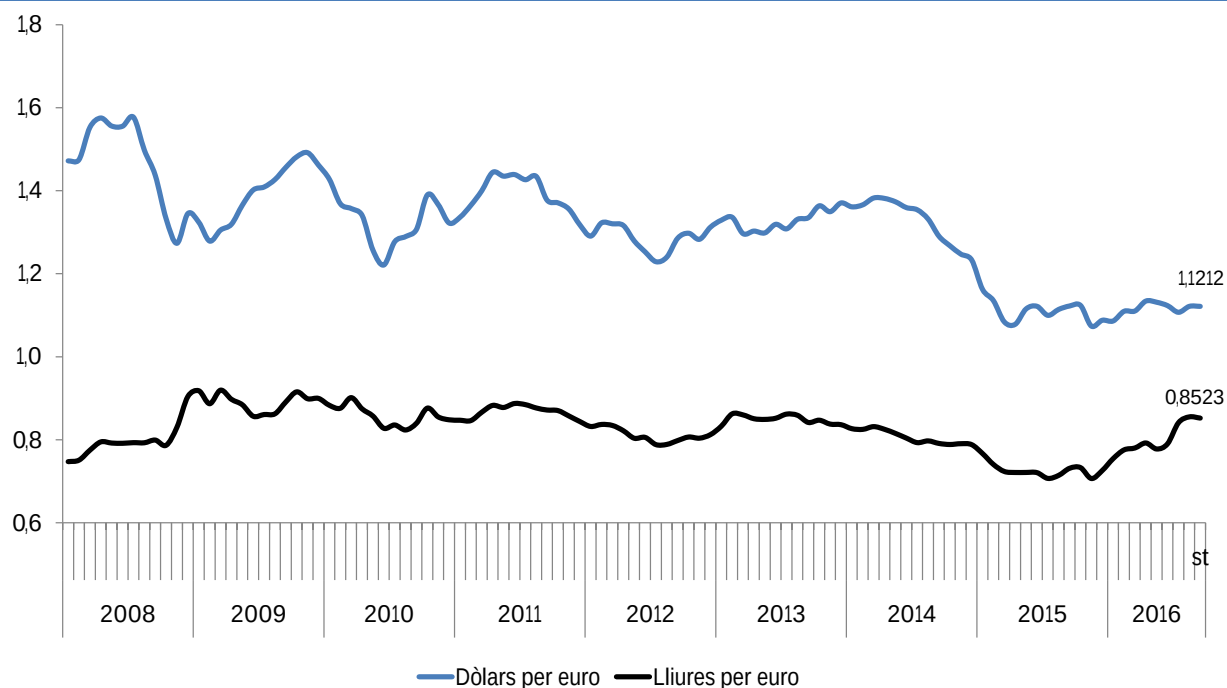
Font: EIA, Eurostat

Al setembre del 2016 el preu del **barril de Brent** és de 46,6 dòlars per barril, mentre que en el mateix mes de l'any passat era d'un dòlar més per barril i en el mateix mes del 2014 era de 50 dòlars més per barril. El 2014 el preu del petroli va reflectir una variació d'un -7,5%, i el 2015 es reduí un 47,2% addicional. S'espera que el 2016 el preu del petroli deixi la caiguda en una variació d'un -15,4% i el 2017 torni a repuntar fins a xifres positives (17,9%). Tot i això, hi ha una incertesa elevada sobre els preus del petroli. L'Administració d'Informació de l'Energia (EIA)

dels Estats Units preveu que la mitjana del preu del barril Brent per al 2016 serà de 43 dòlars per barril i per al 2017 assolirà els 51 dòlars. L'Organització de Països Exportadors de Petroli (OPEP) va acordar al mes de setembre disminuir-ne la producció en un 1%.

AL SETEMBRE DEL 2016 EL PREU DEL PETROLI BRENT (46,9 DÒLARS/BARRIL) ÉS MENYS DE LA MEITAT QUE DOS ANYS ABANS

Gràfic 3. Evolució del tipus de canvi de l'euro

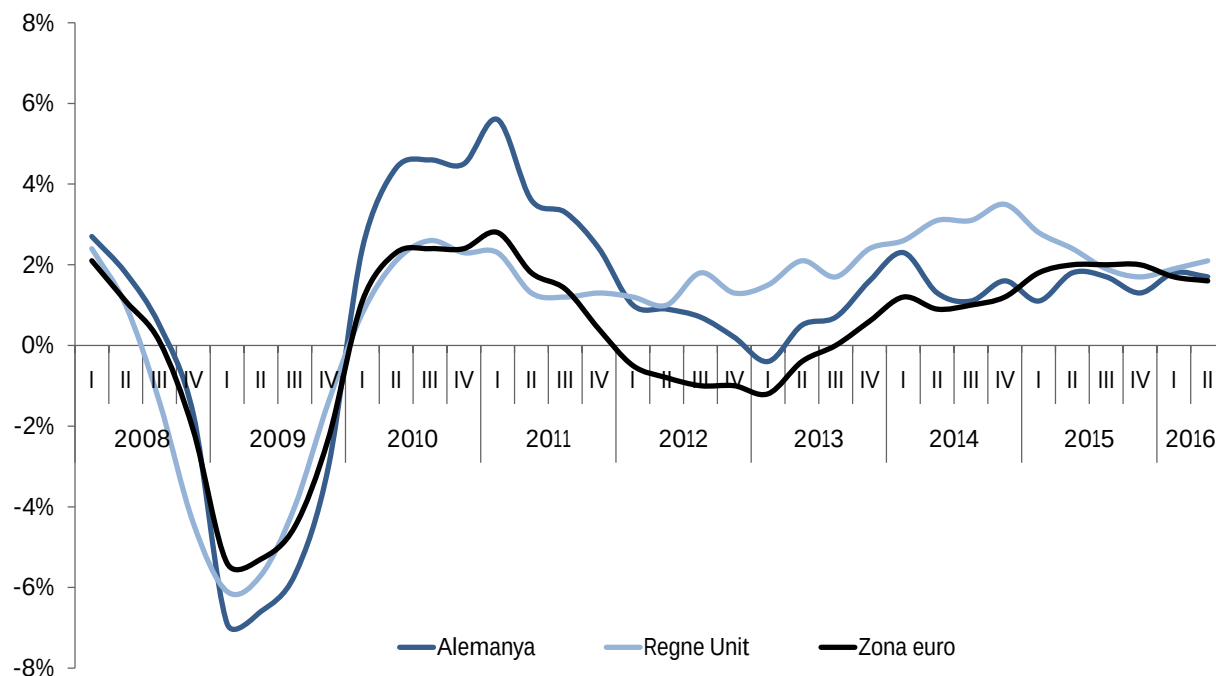
Font: BCE

En el mercat de divises, les majors expectatives d'un augment dels tipus d'interès als Estats Units, després de la publicació de les Actes de la Reserva Federal del final de setembre, han impulsat la cotització del dòlar enfront de l'euro. D'altra banda, la cotització de la lliura esterlina es deprecia amb relació a l'euro amb posterioritat al Brexit. Així, al setembre del 2016 l'euro es canvia per 1,12 dòlars i per 0,85 lliures esterlines. Al juny l'euro es revalora respecte de la lliura del principi del 2014 mentre que respecte del dòlar es manté en un nivell similar des del 2015. A més, la inflació baixa persistentment a algunes

economies i la caiguda dels preus de les matèries primeres pot dur a un increment de la taxa d'interès real, segons l'FMI. Aquest organisme també adverteix sobre els efectes transfronterers dels esdeveniments econòmics i polítics a escala mundial, com ara la desacceleració del creixement a la Xina i la immigració arreu del món. Pel que fa a aquest segon aspecte, l'FMI considera que els treballadors immigrants suposen efectes positius sobre la productivitat de les economies que els reben i pallien l'envelliment de la força laboral.

2 Unió Europea

Gràfic 4. Evolució del PIB de països europeus (variació interanual ajustada d'estacionalitat)

Font: Eurostat

A la Unió Europea (UE-28) el PIB creix un 1,8% interanual en el segon trimestre del 2016. Per la seva banda, el de la zona euro augmenta a un ritme de l'1,7% interanual en el primer trimestre del 2016 i d'un 1,6% en el segon. Aquestes xifres representen un alentiment en comparació amb el còmput de l'any anterior (un 2,0% el 2015), però són superiors a les del 2014, quan la variació fou de l'1,1%. El 2015 la taxa d'atur va ser del 10,9%, gairebé un punt per sota de la del 2014 (11,6%). Per a la zona euro, a l'agost d'enguany, la taxa disminueix fins al 10,1%, mentre que el mateix mes del 2015 era del 10,7%. El països de la Unió Europea presenten taxes d'atur més baixes i a l'agost del 2016 la mitjana se situa en el 8,6%. Pel que fa al nivell de preus a la zona euro, la inflació és nul·la el 2015 i es mostra continguda al setembre del 2016, quan és del 0,4%, el quart mes seguit en positiu. Aquesta evolució de la variació és paral·lela a la del preu del petroli Brent, que ha millorat encara que roman en xifres negatives. La zona euro presenta a l'agost del 2016 un superàvit de la balança comercial de 18,4 milers de milions d'euros, mentre que en el mateix període del 2015 va ser d'11,2 milers de milions d'euros. En xifres acumulades dels primers vuit mesos del 2016, el superàvit comercial és de 178,7 milers de milions d'euros, i anoten descensos interanuals tant les exportacions (-1%) com les importacions (-3%). Amb tot això, l'FMI preveu que l'any 2016 la zona euro acabarà amb un creixement del PIB d'un 1,7% i que el 2017 serà de l'1,5%. El deute públic de la zona euro l'any 2015

és del 90,7% del PIB, 1,3 punts percentuals per sota d'un any enrere. A l'agost, a la zona euro es dona una forta recuperació de la producció industrial.

EL 2016 LA ZONA EURO S'ALENTEIX RESPECTE DEL 2015, SI BÉ MILLORA AMB RELACIÓ AL 2014

Alemanya

L'economia alemanya tancà l'any 2015 amb un creixement d'un 1,7%, la qual cosa representa una lleugera millora respecte del 2014 (1,6%). En el segon trimestre del 2016, la variació interanual manté el mateix ritme (1,7%). La previsió de creixement de l'FMI és d'un 1,7% per al 2016 i d'un 1,5% per al 2017, amb una evolució del nivell de preus del 0,3% el 2016 a l'1,1% el 2017 i una taxa d'atur que es manté devers el 4,5% ambdós anys. En relació amb la balança comercial, Alemanya presenta un superàvit de 20 milers de milions d'euros al mes d'agost del 2016, superior als 15,2 milers de milions d'euros del mateix mes del 2015. La taxa d'atur del 2015 va ser del 4,6%, de les més baixes de la Unió Europea. Aquesta ràtio d'aturats es manté el 2016 i al mes d'agost és del 4,2%. La inflació del setembre (0,7% interanual) és la més elevada des de maig del 2015. El deute públic del 2015 és del 71,2% del PIB, deu punts per sota de fa deu anys. No obstant això i malgrat els impulsos positius de la producció industrial i de les exportacions, no s'han d'obviar els riscos polítics i econòmics a

Alemanya, com els relatius a la situació del sector bancari.

ES PREVEU QUE L'ANY 2016 L'ECONOMIA ALEMANYA S'ACCELERI FINS A UN 1,7%

França

França va créixer un 1,3% interanual el 2015, la qual cosa representà una acceleració en el ritme de variació del PIB. En el primer trimestre del 2016 la taxa és de l'1,4%, i en el segon trimestre, de l'1,3%. L'FMI espera que França tanqui el 2016 i el 2017 amb un 1,3% de creixement, una inflació que anirà del 0,3% a l'1,0% aquests dos anys. Aquest organisme preveu una taxa d'atur d'un 9,8% el 2016 i dues dècimes menys el 2017. El 2015 la taxa d'atur gala va ser del 10,4%, similar a la dels dos anys anteriors i la més alta des de l'any 1997. L'IPC augmentà un 0,5% interanual al setembre i està en valors positius des del maig del 2016.

Itàlia

A Itàlia la previsió de l'FMI per al 2016 i 2017 presenta un creixement d'un 0,8% i 0,9%, respectivament, amb una inflació que varia del -0,1% el 2016 al 0,5% el 2017. La taxa d'atur millora i tancarà enguany a l'11,5% i tres dècimes menys el 2017. El PIB italià creix el 2015 un 0,7%, que representa 0,6 punts més que

l'any 2014. En els dos primers trimestres les taxes interanuals són properes al punt percentual (un 0,9% i un 0,7%, respectivament). La taxa d'atur de la república italiana fou de l'11,9% l'any passat, gairebé mig punt percentual menys que el 2014. El 2015 la variació dels preus a Itàlia es va situar en el 0,1%, que és també la variació interanual dels preus al setembre d'enguany, després de set mesos continus en negatiu. Aquesta dècima per sobre de zero és el primer increment després de set mesos consecutius de descensos. A Itàlia es dona a l'agost un fort augment de la producció industrial (4,1% interanual).

Regne Unit

El Regne Unit tancà el 2015 amb un creixement d'un 2,2%, mentre que el 2014 fou d'un 3,1%. En el primer i el segon trimestre del 2016 augmenta un 1,9% i un 2,1% interanuals, respectivament. La taxa d'atur de l'any 2015 va ser del 5,3%, gairebé un punt menys que l'any anterior. Els preus en lliures han passat d'una inflació de l'1,5% el 2014 al 0,0% el 2015. Tot i això, el mes d'agost del 2016 la variació interanual dels preus es manté en un 0,6%. L'FMI preveu que el PIB britànic tancarà el 2016 amb una taxa de variació interanual d'un 1,8%, i per al 2017 situa la variació en un 1,1%. La previsió de la taxa d'atur roman al voltant del 5%. El deute públic s'incrementa el 2015 fins a situar-se en el 89,2% del PIB, un punt més que un any enrere.

Taula 4. Previsions macroeconòmiques de l'economia espanyola

Variació Interanual (%)	2016	2017
PIB*	2,8	2,3
Consum privat	3,1	2,1
Consum públic	1,5	1,2
Formació bruta del capital fix**	4,6	3,8
Demanda nacional**	3,0	2,3
Exportació de béns i serveis	4,8	5,0
Importació de béns i serveis	5,5	5,2
Demanda exterior (contribució al creixement)	-0,1	0,1
Inflació	-0,5	1
Taxa d'atur	19,8	18,4

Font: OCDE - Perspectives de l'economia mundial (juny 2016)

*PIB Real previsió setembre 2016

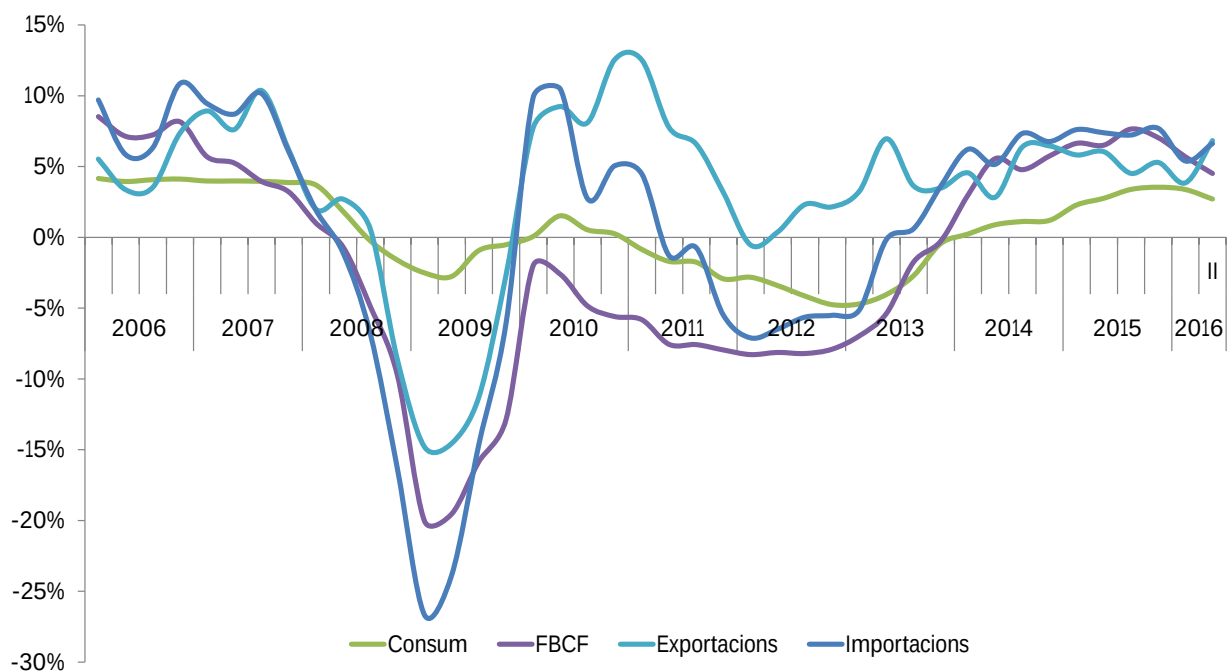
** Previsió setembre 2016

D'ençà del principi del 2014 l'economia espanyola presenta unes taxes de creixement superiors a la mitjana dels països europeus. Així, l'any 2015 el PIB d'Espanya augmentà un 3,2% i en els darrers cinc trimestres s'ha mantingut per sobre dels tres punts percentuals. Aquest repunt coincideix amb el revifament de la demanda nacional, mentre que la demanda exterior, que va impulsar el creixement entre el 2011 i 2013, ha romàs en l'atonía els darrers dos anys. De conformitat amb l'Escenari macroeconòmic publicat pel Ministeri d'Economia i Competitivitat, el PIB espanyol s'incrementarà un 2,9% al 2016 i per al 2017 preveu una variació lleugerament menor (2,3%), previsions que pràcticament coincideixen amb les de l'OCDE del setembre. Aquest escenari es troba en sintonia amb el refredament que hi ha a les principals economies europees.

EL PIB ESPANYOL CREIX PER SOBRE DEL 3% EN EL SEGON TRIMESTRE DEL 2016

Quant a la situació de les finances públiques estatals, els passius de les administracions públiques superaren el 2014 i el 2015 el bilió d'euros, la qual cosa s'acosta al 100% del PIB (un 99,2% al 2015) i queda lluny de l'objectiu del 60% i dels registres de deu anys enrere. Segons dades de l'Eurostat, en el primer quadrimestre del 2016 el deute brut a Espanya queda en el 100,5% del PIB, el qual és el sisè més elevat dels països europeus, darrere Grècia (176,3%), Itàlia (135,4%), Portugal (128,9%), Xipre (109,3%) i Bèlgica (109,2%). La mitjana dels països de la Unió Europea és del 84,8% del PIB. Quant al dèficit públic, Espanya tancà els comptes del 2015 amb un desfasament del 5,1% del PIB, el més baix d'ençà de l'any 2008. Les previsions del Ministeri d'Economia i Competitivitat per al 2016 i 2017 són d'un dèficit d'un 4,6% i un 3,6%, respectivament.

Gràfic 5. Evolució del components de la demanda

Font: INE

En el segon trimestre del 2016, l'economia creix un 3,2% i la demanda nacional aporta, en termes interanuals, 3,0 punts al creixement, mentre que el sector exterior hi aporta sols dues dècimes. La despesa en consum final augmenta gràcies a la despesa de les llars (3,6%), la de les institucions sense finalitat de lucre al servei de les llars (1,5%) i la de les administracions públiques (0,1%). La formació bruta de capital fix augmenta un 4,0% a causa de les variacions positives dels actius fixos materials (4,4%) i dels béns d'equipament (7,8%), i també perquè

en la construcció la variació de la inversió és d'un 2,1%. Les exportacions s'incrementen un 6,8%, tres punts més que en el trimestre anterior. Una ràtio semblant presenten les importacions (un 6,6%), mentre que en el primer trimestre només augmenten un 5,4%. Pel que fa a l'oferta, totes les branques tenen un comportament per sota o igual al del primer trimestre de l'any. El sector que més creix és el de serveis (3,6%), seguit de l'agricultura (3,5%). Les branques de la indústria s'incrementen en un 2,6%, i les de la construcció, un 2,2%.

Taula 5. Evolució de l'economia espanyola

Dades corregides d'efectes estacionals i de calendari. Taxes de variació interanual (en %)

Trimestre	2014				2015				2016	
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
Sector agropesquer	3,2	-6,0	-2,9	-8,7	-4,0	2,0	3,7	6,2	5,5	3,5
Indústria i energia	-0,8	1,5	1,5	2,5	3,0	3,6	3,8	3,4	2,7	2,6
Construcció	-7,3	-3,9	0,2	3,1	5,9	5,8	5,1	4,0	2,8	2,2
Serveis	1,3	1,8	2,1	2,5	2,7	3,0	3,3	3,4	3,6	3,6
PIB a preus de mercat	0,4	1,2	1,7	2,1	2,7	3,2	3,4	3,5	3,4	3,2

Font: INE

Segons el Banc d'Espanya, a l'agost el finançament als sectors no financers residents a Espanya minva en termes interanuals a les empreses un 0,7% i a les famílies un 1,7%. La capacitat de finançament d'Espanya respecte de la resta del món arribà al 2,0% del PIB l'any 2015. El Ministeri d'Economia i Competitivitat preveu que per al 2016 s'arribi al 2,3% i que per al 2017 es mantingui per sobre dels dos punts percentuals.

Quant al mercat laboral, la taxa d'atur del tercer trimestre és del 18,9%, inferior en dos punts percentuals a la del mateix trimestre del 2015, la qual cosa suposa una de les reduccions més importants de les economies més grans de la zona euro. És més, de conformitat amb l'Escenari macroeconòmic 2016-2017 publicat a mitjan d'octubre, la taxa mitjana per al conjunt del 2016 romandrà per sota del 20% (19,7%) i encara es reduirà més el

2017 (fins al 17,8%). En el tercer trimestre del 2016, l'ocupació augmenta en 478.800 persones en termes interanuals (274%) i se situa en 18,5 milions de persones. Així, s'enllacen deu trimestres consecutius d'augment ininterromputs de l'ocupació. Per comunitats autònomes, destaquen Múrcia (amb una variació interanual de l'ocupació d'un 5,5% en el tercer trimestre del 2016) i Cantàbria (4,0%). Juntament amb la creació neta d'ocupació s'ha reduït l'atur, de conformitat amb l'Enquesta de Població Activa (EPA) publicada per l'Institut Nacional d'Estadística (INE). Així, en el tercer trimestre del 2016 l'atur es redueix a Espanya un 10,9% respecte dels mateixos mesos del 2015. Aquesta millora es produeix en tots els sectors econòmics, especialment en la construcció (-11,2%) i en el grup de desocupats que cerquen la primera ocupació (-14,1%). A més, totes les comunitats autònomes redueixen les xifres de desocupació, excepte La Rioja i Astúries. Segons l'Enquesta anual de costos laborals, els sous i salaris del 2015 es varen incrementar un 1,1% de mitjana, després de la reducció de l'any anterior. Aquest increment és semblant a la pujada salarial pactada en la negociació col·lectiva fins al setembre del 2016, que se situa en un 1,08%.

La millora del ritme econòmic es reflecteix també en els indicadors d'activitat empresarial i inversora. Així, fins a l'agost del

2016 es creen 71.909 societats mercantils noves, un 11,1% més en nombre i un 21,9% més en capital desemborsat. En canvi, només es dissolen 13.920 societats, és a dir, un 2,2% més que en els mateixos mesos del 2015. Les compravendes d'habitatges dels vuit primers mesos del 2016 són un 14,8% més nombroses en comparació amb les del mateix període del 2015. Un fet semblant es produeix en el cas de les hipoteques, atès que el nombre de constitucions sobre habitatges supera les 165.000 entre gener i juliol, amb un increment interanual d'un 13,8%.

Finalment, pel que fa a l'evolució dels preus a Espanya, el 2015 l'índex de preus de consum va caure mig punt percentual de mitjana, llastrat principalment pel grup de transport (-4,5%), habitatge (-2,1%) i comunicacions (-1,8%). La inflació subjacent, en canvi, va mantenir les variacions en xifres positives i la mitjana anual se situà en el 0,6%. Cal comentar que la variació interanual de l'IPC del mes de setembre (0,2%) és la primera taxa positiva mensual del 2016 i que precisament els grups de transport, habitatge i hotels i restaurants destaquen per la seva influència en positiu en la taxa interanual. El cas de l'índex de preus a impostos constants presenta la mateixa variació que l'índex general (0,2%) i la inflació subjacent del setembre disminueix una dècima fins al 0,8%.

II. ILLES BALEARS

Taula 6. Evolució de l'economia balear

Taxes de variació del VAB a preus constants (en %)															
	Anual					Trimestral									
	2012	2013	2014	2015	2016	2014				2015 (p)				2016 (a)	
				(p)	(f)	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
Illes Balears	0,0	0,3	1,0	3,0	4,1	0,4	0,8	1,1	1,5	2,2	2,8	3,2	3,6	4,0	4,2
Sector agropesquer	-0,5	1,0	0,2	0,0	2,6										
Indústria	-0,8	-1,1	-1,0	1,9	2,6	-1,8	-1,1	-0,9	-0,4	0,7	1,9	2,4	2,7	2,8	2,8
Construcció	-5,5	-5,4	-2,6	2,9	3,5	-4,1	-3,1	-2,3	-1,1	1,5	2,7	3,4	3,9	3,8	3,6
Serveis	0,6	1,0	1,4	3,1	4,2	0,9	1,3	1,5	1,9	2,4	2,9	3,3	3,6	4,1	4,3

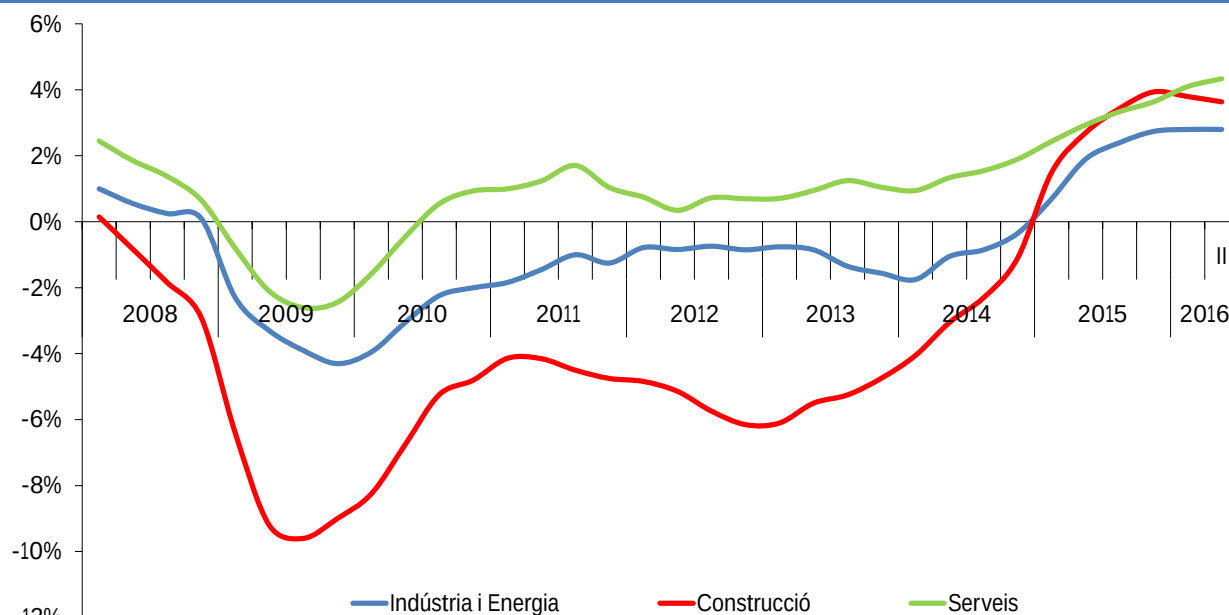
Font: Direcció General d'Ocupació i Economia

f: previsió p: provisional a: avanç

En el segon trimestre del 2016 les Illes Balears mantenen el ritme de creixement per damunt dels quatre punts percentuals i les perspectives pel tancament d'any indiquen que el dinamisme es mantindrà en aquest nivell. Els principals indicadors econòmics de l'arxipèlag creixen a un ritme més alt que la mitjana espanyola i, alhora, aquesta es troba per sobre de l'europea. El consum intern, esperonejat per la despesa turística, reflecteix la tendència

a l'alça de la producció de les Illes. Per una altra part, la inversió completa i equilibra el creixement des del punt de vista de la demanda. Quant a la perspectiva de l'oferta, novament el sector serveis estira a la resta de branques i pren més protagonisme en l'esfera balear. La indústria, un sector on la inèrcia econòmica és un factor important, es troba en positiu d'ençà el 2015, mentre la construcció refreda lleugerament les taxes de creixement.

Gràfic 6. Evolució del VAB de les Illes Balears per sectors

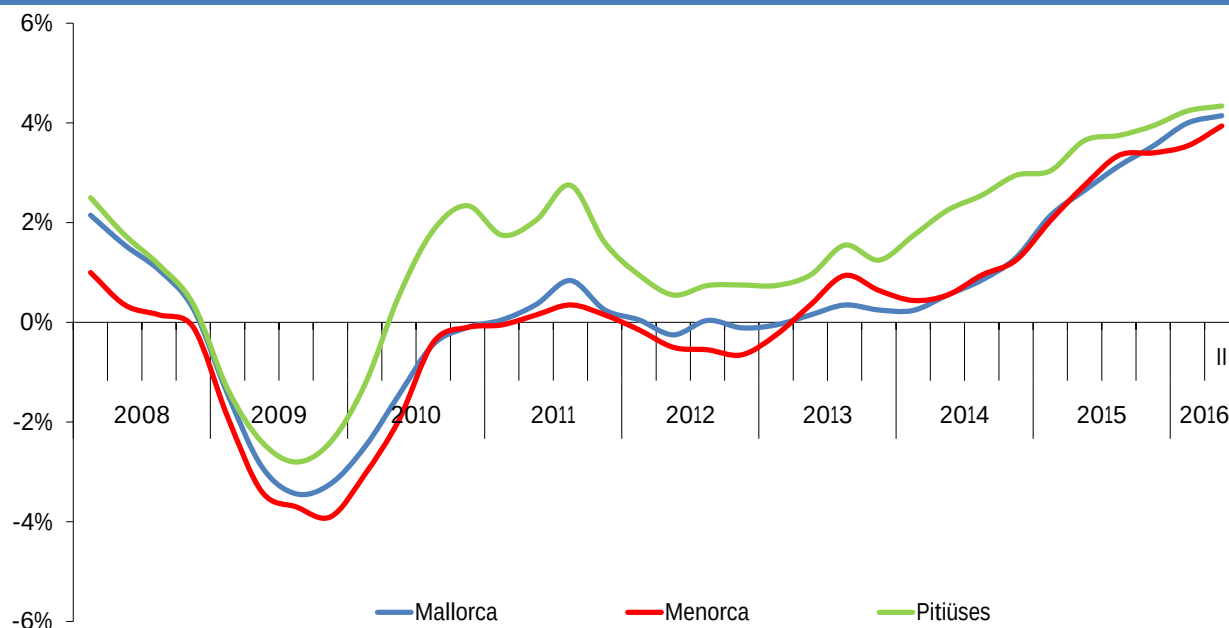

Font: DGOE

El cicle econòmic a les Illes Balears referma el to expansiu gràcies a la contribució positiva de tots els sectors i especialment del revifament del sector terciari. Aquest fet es veu reflectit en el mercat laboral. Segons les dades de l'Enquesta de Població Activa (EPA), el nombre d'ocupats a les Illes Balears del tercer trimestre arriba als 572.500, la qual cosa implica, a més d'una variació interanual del 3,1%, la xifra més alta d'ençà el 2002. Paralelament, l'atur presenta un descens de gairebé una quarta part i queda en un nivell semblant a les xifres prèvies a la crisi. A l'àmbit estatal, si bé els resultats també són positius, la millora no té la mateixa celeritat. Així, l'ocupació a Espanya augmenta un 2,7% en el tercer trimestre, i l'atur no arriba a

caure un 11%. Tot plegat fa que la taxa d'atur balear se situï en el 10,6%, novament semblant a la taxa que es donava abans de la crisi. A Espanya la taxa d'atur del tercer trimestre queda en un 18,9%, significativament per sobre de la taxa que es donava en el 2008 (11,2%). Tal com es veurà més endavant, el sector serveis presenta pujades fortes de la xifra de negoci i de l'índex d'ocupació, i en especial el comerç mostra uns resultats força positius. La indústria manté la producció i la facturació, però l'entrada de comandes apunta cap a increments futurs. En canvi, els indicadors avançats de la construcció, com són la licitació pública o el nombre de projectes visats, anticipen una frenada en el sector del totxo.

Gràfic 7. Evolució del VAB per illes

Font: DGOE

Mallorca

En el primer trimestre del 2014 Mallorca es trobava pràcticament estancada quant a creixement econòmic. Dos anys i mig després, presenta un creixement interanual superior al 4% en els dos primers trimestres del 2016. Aquest fet ha estat possible a un sector serveis fort i dinàmic i a una contribució positiva de la resta de branques.

El mercat de treball a Mallorca augmenta el nombre d'afiliats a un ritme per sobre dels cinc punts percentuals. Aquest increment de la força laboral està acompanyat d'un descens de l'atur registrat de dues xifres (proper al -15%) i d'una pujada del nombre de contractes del 5% en el mes de setembre. Amb tot, la taxa d'atur registrat roman per sota del 10% en el novè mes de l'any. Quant a la sinistralitat laboral, l'índex presenta una pujada del 7% entre l'agost del 2015 i el setembre d'enguany.

A l'illa de Mallorca es concentra el 78% dels afiliats en l'agricultura

de les Illes Balears. Malgrat això, en el mes de setembre s'estanca i l'afiliació a la Seguretat Social mostra un increment de sols el 0,6%. En canvi, el sector pesquer incrementa el nombre de treballadors d'alta un punt i mig. Quant al sector secundari, la indústria manufacturera de Mallorca augmenta l'ocupació un 5,1% interanual, cosa que fa que el conjunt de la indústria quedi en un creixement del 3,4%. Paralelament, la demanda d'energia elèctrica també incrementa el ritme i es troba un 10% per damunt de fa un any. L'ocupació dedicada a la construcció a Mallorca segueix la mateixa pauta que el conjunt de l'arxipèlag i es dona un augment tant dels assalariats (10,4%) i com dels autònoms (2,4%). En canvi, el nombre de projectes visats pel Col·legi Oficial d'Arquitectes de les Illes Balears tendeixen a l'alça, així com el pressupost implicat. La força laboral dedicada al sector serveis a Mallorca s'incrementa un 5,4%, amb una especial contribució del comerç (5,7%).

La temporada turística a Mallorca corresponent als establiments reglats ofereix una pujada del nombre de viatgers i una encara més forta de les pernoctacions, la qual cosa ha reduït l'estada mitjana. En aquest sentit destaquen els apartaments turístics, on les nits facturades acumulades des del gener apugen un 2,9% i el nombre de visitants ho fa un 11,3%, amb la conseqüent caiguda del nombre de nits per viatger (-7,5%). Pel cas dels establiments hotelers, ambdues magnituds evolucionen de forma més similar (el nombre de viatgers s'incrementa un 7,8% i el de pernoctacions un 6,2%). Cal destacar que el turisme rural, encara minoritari a l'illa, té creixements de dues xifres en nombre de viatgers i de pernoctacions. Amb tot, el nombre de turistes que escolliren l'illa de Mallorca supera els 9,5 milions en els nou primers mesos del 2016, la qual cosa representa un augment del 8,3%. Cal destacar com a mercat emissor el Regne Unit (9,9%) i Alemanya (3,8%) mentre que el turisme nacional sols aconsegueix mantenir-se (0,7%). L'arribada de turistes es troba en sintonia amb el passatge

Menorca

L'illa més septentrional de l'arxipèlag balear s'acosta al ritme de creixement de la resta de la comunitat autònoma, però encara roman lleugerament per sota (3,9% en el segon trimestre del 2016). L'economia de l'illa presenta una diversificació més gran que la resta, amb una presència més important de la indústria i de la ramaderia dintre de la producció total. La previsió per al tancament d'any és d'una taxa anual del 3,7%.

L'afiliació total de Menorca supera les 32.000 persones en el mes de setembre, un 4,3% més que en el mateix mes del 2015. En el mateix sentit, l'atur registrat del mateix mes cau un 11,3% i la nova contractació creix un 6,2%. Cal destacar que cap municipi de l'illa arriba al 24% en el percentatge de contractes inferior al mes. La pujada de l'ocupació i el descens de la desocupació deixen la taxa d'atur registrat de Menorca en el 9,9%, un punt i mig menys que un any enrere. Amb poc més de 1.000 accidents laborals, Menorca concentra el 6% de la sinistralitat laboral, però el nombre augmenta un 12,3% en termes interanuals.

El sector primari de Menorca incrementa el nombre d'afiliats a la Seguretat Social un 4% respecte de l'any passat, tot i que la part que es dedica a la pesca, la qual no arriba al centenar d'altres, cau un 8,7%. La indústria menorquina disposa de més de 3.000 persones al mes de setembre, la qual cosa representa un 11% del total de les Illes Balears. Respecte d'un any ençà, això suposa una variació del 2,7%, en la qual destaquen la indústria manufacturera (2,7%) i la de subministrament d'energia (3,8%). Malgrat això, la demanda d'energia elèctrica dels tres primers trimestres d'any cedeix un 1,2% respecte del mateix període del 2015. Igual que succeeix al conjunt de les Illes Balears, el nombre d'afiliats dedicats a la construcció presenta pujades interanuals, més en el cas dels assalariats (4,7%) que en el d'autònoms (1,7%). El nombre de projectes visats pel COAIB que s'han visat per a obres a Menorca té una tendència a la baixa, en canvi el pressupost que impliquen en termes constants continua a l'alça. A Menorca el sector dels serveis també estira de la resta de l'economia i presenta una pujada del les altes a la Seguretat Social del 4,6%. D'aquestes, més de 6.000 persones es concentren en el comerç, xifra que suposa un augment del 2,6% respecte d'un any enrere.

arribat per via aèria, el qual creix un 10,3%, especialment els vols d'origen el Regne Unit i Alemanya. El passatge que arriba als ports de Mallorca per via marítima augmenta en el cas de la línia regular, però cau pel dels creueristes (-5,5% fins al setembre).

Quant als indicadors d'activitat econòmica general, l'índex de confiança empresarial harmonitzat (ICEH) té una variació interanual positiva del 3,5% a Mallorca. El pes de les mercaderies dels ports de Palma i d'Alcúdia presenta una forta tendència a l'alça (9,7%), però les mercaderies arribades a l'aeroport de Son Sant Joan mantenen un to baixista (-6,3%). Les hipoteques constituïdes, reflex de la inversió de les llars, pugen tant en nombre com en import total (16,7%). El revifament del mercat immobiliari també es veu en les transmissions sobre habitatges, que en els vuit primers mesos del 2016 apujaren un 35,6%. El consum de carburants també mostra un revifament de més del 5%.

La campanya turística de Menorca supera els registres obtinguts l'estiu de l'any passat. El nombre de pernoctacions dels establiments hotelers dels nou primers mesos del 2016 supera els 4 milions i resulta un 13,5% més que els mateix període del 2015. A més, la variació del nombre de viatgers en els hotels menorquins també supera els tretze punts percentuals i s'allarga l'estada mitjana un 5,1%. Els apartaments turístics reglats també ofereixen resultats per sobre dels del 2015, especialment el nombre de viatgers (22,1%), tot i que les pernoctacions també s'incrementen (5,5%). Fruit del fort augment dels primers, l'estada mitjana es redueix un 13,6%. Quant a l'origen dels turistes, són majoritàriament d'origen britànic i espanyol (un pes del 36% en ambdós casos). Precisament aquests mercats emissors presenten taxes de variació anual de dos dígitos (10,3% i 17,4% respectivament). Si es consideren també la resta de nacionalitats, l'increment en el nombre de visitants queda en un 15,6%. Des de la perspectiva del mitjà de transport, els passatgers arribats per via aèria a l'aeroport de Maó gairebé arriben al milió i mig fins al setembre, un 10% més que els tres primers trimestres de l'any passat. Els aeroports majoritaris es troben al Regne Unit i a la resta del territori espanyol (amb taxes anuals de passatge arribat del 9,8% i 8,5% respectivament), però també s'incrementen els passatgers d'origen alemany (2,2%). Per via marítima, els ports de Menorca presenten un descens del passatge en línia regular (-7,5%), però els creueristes milloren els registres fins al setembre en un 16,4%.

La confiança empresarial a Menorca representada en l'ICEH es troba a un nivell semblant a un any ençà (-0,3%). El total de mercaderies que entren i surten de l'illa té un volum inferior al del 2015, tant pel que fa a les arribades via aèria (-8,2%) com via marítima (-4,2%). La compravenda d'habitatges creix amb força, un 33% fins a l'agost. La constitució d'hipoteques té un resultat més aviat discret quant al nombre (1,7% d'increment), però l'import hipotecat augmenta un 36%. El consum de carburants d'automoció, igual que a la resta d'illes, ascendeix, i en el cas de Menorca ho fa en un 10,6%.

Pitiüses

Es dona un revifament del ritme econòmic a totes les illes, però el dinamisme més important es troba a l'arxipèlag pitiús. Així les coses, les taxes de creixement es troben per damunt dels dos punts percentuals en els darrers dos anys i cada vegada s'han anat accelerant fins arribar a una taxa interanual del 4,3% en el segon trimestre d'enguany.

Un exemple del revifament de l'economia pitiüsa es troba en el mercat de treball. Els treballadors d'alta en la Seguretat Social augmenten un 5,5% a Eivissa i un 7,0% a Formentera. Aquestes taxes fins i tot són més elevades si es considera el nombre de treballadors equivalents a temps complet (un 7,1% i un 8,4% en el tercer trimestre respectivament), la qual cosa significa que hi ha tant un increment del nombre de llocs de feina com de les hores treballades. El nombre de persones aturades també cau, però més a l'illa d'Eivissa (-14,3%) que a Formentera (-8,1%). Malgrat això, la taxa d'atur registrat en aquest segon cas es troba en un nivell inferior (4,6%) que a Eivissa (6,7%), i baixa en ambdues illes. Les Pitiüses, amb 2.572 accidents laborals concentren el 15% de la sinistralitat, la qual ha crescut un 7,8%.

El pes de l'agricultura i la pesca de les Pitiüses sobre el total és el més baix de les Illes Balears. No obstant el nombre d'afiliats a la Seguretat Social no arribi al mig mil·lenar, respecte d'un any ençà es donen increments relatius del 2,5% a Eivissa i del 5,9% a Formentera. Les altes emmarcades en les activitats de pesca es mantenen a Eivissa i pugen un 3,1% a Formentera. La indústria i l'energia a les Pitiüses no abasta ni el 10% del total de treballadors de les Illes Balears del sector secundari, però presenta un creixement del 8,9% en termes interanuals al setembre. L'afiliació es concentra majoritàriament en les indústries manufactureres, a les quals puja el nombre de treballadors un 4,3%. L'energia elèctrica demandada, que també reflecteix el dinamisme del consum intern, s'incrementa un 3,0%. L'afiliació al sector del totxo té a Eivissa i Formentera la variació més intensa del nombre d'autònoms (un 3,3% al setembre), malgrat que sigui el Règim General qui concentri el nombre més elevat de treballadors (el 68%) i presenti una variació més alta (8,4%). En canvi, les perspectives de la construcció a l'arxipèlag pitiús són negatives. La tendència a la baixa dels projectes visats pel Col·legi d'Arquitectes de les Illes Balears és clara i tant el nombre com el pressupost total es redueixen una quarta part en termes interanuals. El sector dels serveis també millora el nombre d'afiliacions al novè mes del 2016 i ho fa un 5,4% respecte d'un any enrere. En el cas del comerç, l'avanç del nombre de treballadors és lleugerament més moderat (3,7%) i

una mica més lent a Formentera (3,2%) que a Eivissa (3,7%).

La temporada turística de les Pitiüses incrementa les pernoctacions i el nombre de viatgers tant dels establiments hotelers com els dels apartaments reglats. Per una banda, els viatgers que escolliren un hotel per pernoctar-hi entre el gener i el setembre augmenten un 13,3% respecte del mateix període del 2015 i la xifra total supera l'1,6 milions de persones. Quant al nombre de nits facturades, l'increment es queda en un 4,0%, la qual cosa fa que l'estada mitjana s'escurci un 8,2%, i queda en 5 dies. Per una altra banda, l'evolució en els apartaments turístics és semblant a la dels hotels, amb un fort increment del nombre de viatgers fins al setembre (16,2%) acompanyat d'una taxa en el nombre de pernoctacions positiva però inferior (3,1%). Per tant també es dona en aquest tipus d'allotjament un abreujament de l'estada mitjana (-11,2%) fins als 5,6 dies. El Regne Unit destaca com la principal nacionalitat que escull Eivissa i Formentera com a destinació turística, amb gairebé 780.000 visitants fins al setembre, un 8,1% més que en el 2015. En segon lloc es troba el mercat nacional, tot i que en aquest cas l'increment és menor (1,8%). A l'aeroport d'Eivissa arriben 3,3 milions de passatgers en els tres primers trimestres del 2016, la qual cosa representa un augment d'un 13,2%. Després del passatge d'origen britànic, que augmenta un 11%, destaca l'italià, que fins al setembre presenta una taxa de variació interanual de gairebé el 20%. La via marítima repeteix aquests increments i, en els nou primers mesos, tant Eivissa (16,6%) com Formentera (16,9%) presenten taxes de dues xifres en el passatge arribat en línia regular. Els creueristes desembarcats al Port d'Eivissa s'incrementen una tercera part en termes interanuals.

Com a indicador general es considera la confiança empresarial a les Pitiüses amb vista al darrer trimestre del 2016 i l'ICEH s'incrementa un 1,5%. Tal com succeïa en el cas del passatge arribat per via marítima, les mercaderies embarcades i desembarcades als ports de les Pitiüses també presenten taxes de variació de dues xifres (12,6% a Eivissa i 10,3% a Formentera). En canvi, les mercaderies per via aèria reculen un 12,4% respecte dels primers nou mesos del 2015. Fins a l'agost, les compravendes d'habitatges a l'arxipèlag pitiús s'incrementen amb força (41,7%), tot i que és la única regió on disminueix la constitució de noves hipoteques (-25,7%), però l'import constituït s'incrementa. El consum de carburants a Eivissa i Formentera també apunta cap a una millora del consum intern (17% de variació interanual al setembre).

1 Agropesquer

Agricultura

Taula 7. Creixement del VAB de l'agricultura, la ramaderia i la pesca

Taxes de variació interanual a preus constants (en %)						
2009	2010	2011	2012	2013	2014(p)	2015(a)
-0,4	-0,4	0,3	-0,5	1	0,2	0

Font: Direcció General d'Ocupació i Economia

a: avanç p: provisional

El sector agropesquer tanca l'any 2015 amb una taxa de creixement d'un 0,0%, per sota del tancament de l'any 2014

(0,2%). No obstant això, la previsió per al 2016 és arribar a una taxa positiva de creixement d'un 2,6%.

Taula 8. Afiliació a la Seguretat Social en l'agricultura

	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Illes Balears	setembre	6.126	↗	2,1
Mallorca	setembre	4.785	→	0,6
Menorca	setembre	682	↗	4,0
Eivissa	setembre	407	↗	2,5
Formentera	setembre	18	↗	5,9

Font: lbestat (a partir de dades de la TGSS)

Al setembre del 2016 hi ha 6.126 persones afiliades a la Seguretat Social en agricultura i ramaderia, un 2,1% més que en el mateix mes de l'any anterior. Un 44,5% d'aquests treballadors estan afiliats al règim agrari, que augmenta un 2,4% en termes interanuals; un 40,3% són autònoms, un 0,6% més que fa un any, i el 15,3% restant dels afiliats pertanyen al règim general, un

5,4% més en aquest cas. Per illes, l'afiliació s'incrementa més a les Pitiüses i a Menorca que a Mallorca, encara que el 78% dels afiliats consten a l'illa major.

LA COMERCIALIZACIÓ DE FRUITA I HORTALISSA QUE PROVÉ DELS PRODUCTORS DISMINUEIX UN 8,3% FINS AL SETEMBRE

Taula 9. Indicadors de l'agricultura

		Darrera dada		Variació interanual (%)			
Mercat central de Mallorca (productors)		Tones	PMP	Tones		PMP	
Fruita	gener-setembre	752	1,1	↘	-11,3	↗	8,7
Hortalisses	gener-setembre	1.701	1,0	↘	-7,0	↘	-3,7
Patates	gener-setembre		0,5			↗	19,5
Total	gener-setembre	2.453	1,0	↘	-8,3	↗	8,3
Mercaderies agràries exportades		Tones	Milers d'€	Tones		Milers d'€	
Patates	gener-agost	15.582	8.643	↗	18,5	↗	32,8
Regne Unit	gener-agost	5.796	3.500	↗	39,9	↗	47,8
Dinamarca	gener-agost	2.805	1.635	↘	-12,3	↘	-5,0
Goma de garrofi	gener-agost	1.001	7.676	↘	-14,4	↗	2,7
Alemanya	gener-agost	226	1.742	↗	6,8	↗	30,9
Dinamarca	gener-agost	297	2.382	↘	-7,5	↗	12,8
Vins i licors	gener-agost	1.463	6.930	↗	6,6	↗	9,6
Alemanya	gener-agost	471	2.551	↗	10,9	↗	12,1
Suïssa	gener-agost	153	1.425	↗	16,1	↗	13,8

Font: Mercapalma, lbestat

PMP: preu mitjà ponderat

En el mercat central de Mallorca, segons les dades acumulades fins al setembre del 2016, s'han comercialitzat 168.776 tones de **fruita i hortalissa** que prové de majoristes i productors, un 6,8% més que en el mateix període de l'any 2015. El signe positiu d'aquesta dada es produeix per la comercialització que prové dels majoristes (7,1%) d'ambdós tipus de producte, més en el cas de la fruita (10,5%) que en el de l'hortalissa (3,3%). En canvi, la comercialització dels productors disminueix fins a un 8,3% des del gener fins al setembre per a ambdós tipus de producte, més en el cas de la fruita (-11,3%) que en el de l'hortalissa (-7,1%), malgrat la comercialització de la fruita fou fins a l'abril d'enguany un 6,4% superior al primer quadrimestre de l'any passat. Aquest comportament en la demanda s'acompanya d'un augment del preu mitjà de la fruita (8,7%) i d'una disminució del de l'hortalissa (-3,7%). Cal destacar que el preu mitjà de la patata augmenta un 19,5% des del gener al setembre d'enguany respecte d'un any ençà.

La falta de pluja i les altes temperatures fan malbé la collita de **cereals** per a enguany. Tant la producció de blat com la d'ordi i civada, que són els cereals que més es cultiven a les Illes Balears, disminueixen fins a l'agost, de conformitat amb les dades del Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient. La superfície de conreu dels tres cultius també disminueix. Així, la producció de blat arriba als 7,8 milers de tones en els vuit primers mesos de l'any (un 4,1% menys) en una superfície de conreu de 4.620 hectàrees (un 7,5% inferior a la del 2015). La producció d'ordi, de 30,8 milers de tones (un 3,8% menys), cobria una superfície de 19.135 hectàrees (un 18,2% inferior a la del 2015). Tal com s'ha avançat, la producció de civada també cau, fins a un 27,6% interanual, i arriba a 8,1 milers de tones en una superfície de conreu de 14.480 hectàrees, que, igual que els altres cultius, disminueix (-22,8%). Al contrari, per al conjunt nacional augmenta la producció de tots tres cultius segons dades provisionals acumulades fins a l'agost d'enguany respecte del mateix període del 2015.

Segons dades de la denominació d'origen Oli de Mallorca, la producció d'**oli d'oliva** de la campanya 2014-2015 va ser de 328.035 litres, un 25,7% inferior a la campanya de l'any anterior. En canvi, la superfície de conreu fou un 15,4% més i arribà a

les 2.302 hectàrees. D'aquest total d'oli produït, 160.990 litres foren d'oli qualificat, el qual disminuï un 38,6% respecte de la campanya 2013-2014. No obstant això, la comercialització fou un 12% superior a la registrada un any enrere. Així, es varen vendre 216.683 litres d'oli d'oliva amb un augment del 15,7% de la demanda interior, que suposa el 80,8% del total venut, i amb un augment del 26,3% de producte venut cap a tercers països fora de la Unió Europea (7,5% del total de vendes). Per altra banda, baixa la demanda nacional (-24,0%) que suposa un 3,1% del total i també l'exportació cap a la Unió Europea (-8,8%) amb un 8,6% del total comercialitzat. Per a enguany, la falta de precipitacions i la climatologia adversa fan preveure una producció d'oli d'oliva encara un 25% inferior a la campanya 2014-2015.

Pel que fa al **raïm** per a vinificació, amb una producció de 8,3 milers de tones el 2015, puja un 8,0% en comparació amb l'any anterior. Com a resultat, es produï un 11,9% més d'hectolitres de vi, dels quals 27.096,2 corresponien a vi amb denominació d'origen (-2,9%) i 27.362,4 a vi de la terra (31,8%). Amb aquestes dades, la comercialització total de vi fou un 5,8% inferior a la del 2014. Les vendes baixaren un 8,4% per als vins de la terra i foren un 3,8% menors per als vins amb denominació d'origen. Per tipus de vi, les vendes del vi rosat són les que més baixen (-9,8%), seguides de les vendes del vi negre (-7,0%) que és la varietat més demandada (57% sobre el total de vendes) i les de vi blanc (-1,3%). Pel que fa als mercats on es comercialitza el vi de les Balears, el 80,1% fou demanda interna, la qual disminuï un 1,1% respecte les vendes del 2014. Pel que fa a la resta de mercats, un 1,6% de les vendes es realitzaren a península, la qual cosa representa un augment d'un 51,0% respecte a l'any anterior; un 13,9% foren vendes a països de la UE (-28,3%) i el 4,4% restant a tercers països (-6,0%). Per a enguany, la sequera ha provocat una producció del raïm de major qualitat per a la producció de vi i s'esperen les dades sobre el volum final de la campanya.

La Mesa Nacional de Fruita Seca preveu que la producció d'**ametlla** de Mallorca amb indicació geogràfica protegida (reconeguda des del juliol del 2014) arribi a les 1.800 tones del fruit en gra per a enguany. Aquesta xifra representa entorn d'un 19,7% més que la producció del 2015, ja que el suau hivern de les illes va afavorir les varietats de floració primerenca. Al contrari, en l'àmbit

nacional, s'estima que la producció d'ametla en gra sigui un 12,1% inferior a la de l'any anterior i arribi a 45.986 tones. Pel que fa al preu que es paga, actualment el de l'ametla en gra és al voltant de 5,50 euros per quilo a les Balears, segons la varietat d'ametla, assimilant-se al preu que es pagava l'any 2014, quan suposà un 35% menys que un any enrere. El manteniment dels preus en aquest nivell baix s'atribueix a una elevada entrada d'ametla de Califòrnia (l'exportador mundial més gran d'aquest fruit).

En el **mercat exterior** augmenta l'exportació de patata tant en volum (18,5%) com en valor monetari (32,8%) en l'acumulat del gener a l'agost d'enguany. Entre els principals països compradors, augmenta al Regne Unit, mentre que disminueix l'exportació cap a Dinamarca. Destaquen Polònia i Alemanya pel fet que hi

augmenta significativament en termes relatius tant la quantia com l'import exportat fins a l'agost. Pel que fa a la goma de garrofi, en els vuit primers mesos d'any, en disminueix el volum de les vendes internacionals (-14,4%), però no el valor monetari (2,7%). La demanda d'aquest producte es recupera per a Alemanya, mentre que disminueix per a Dinamarca. El mercat exterior per al vi i el licor creix tant en volum exportat (6,6%) com en valor monetari (9,6%) en els dos primers quadrimestres, si bé s'alentix a partir d'abril. No obstant això, les vendes es mantenen en positiu tant per a Suïssa (16,1%) com per a Alemanya (10,9%). Així mateix, en aquest epígraf destaquen altres països, com ara Cap Verd, que continua millorant l'exportació de vi i licors de les Illes Balears.

Ramaderia

Taula 10. Indicadors de la ramaderia

Carn sacrificada en els escorxadors (tones)	Darrera dada 2016		Variació interanual (%)	
Bestiar boví	gener-juliol	1.235	↘	-5,9
Bestiar oví	gener-juliol	1.168	↗	4,9
Bestiar cabrum	gener-juliol	23	↗	48,9
Bestiar porcí	gener-juliol	2.227	→	0,9
Bestiar equí	gener-juliol	6	↘	-30,0
Aus	gener-juliol	133	↘	-88,7

Font: Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient

Segons les dades acumulades fins al juliol del 2016 del Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient, les tones de carn de bestiar sacrificat en els **escorxadors** de les Illes Balears augmenten, excepte les de carn de bestiar boví (-11,4%), la qual segueix disminuint en termes interanuals, tot i que, després del porcí, roman com la varietat més demandada. En comparació amb l'any anterior, entre la carn que més se sacrifica destaca l'increment de la de bestiar oví (4,9%), seguida de la de porcí (0,9%). També augmenta la carn sacrificada de cabrum (que passa de 15 a 23 tones), però en disminueix la d'equí (-30,0%) i la d'aviram (-88,7%). Quant a les xifres del conjunt nacional en aquest període, creix la carn sacrificada per a tot tipus de bestiar, més en el cas del bestiar porcí (7,1%), seguida del caprí (8,8%). Les tones de boví i oví també s'incrementen, però per davall

d'un 2%.

[EL GOVERN BALEAR SUMA AJUDES I INSTRUMENTS, COM LA VENDA DIRECTA PER ACTIVAR EL SECTOR](#)

Continua a la baixa el preu que es paga per la llet, fet que se suma a la falta de pinsos per alimentar el bestiar, per la qual cosa el Govern de les Illes Balears continua ampliant el pla d'ajudes al sector i introdueix instruments per activar-lo, com és la venda directa. Així, el preu mitjà ponderat que reben els ramaders de les Illes Balears a l'agost d'enguany se situa en 0,306 euros per litre, quan al gener era de 0,327, segons dades del Fons Espanyol de Garantia Agrària. No obstant això, és per sobre de la mitjana nacional, que a l'agost és de 0,290 euros per litre.

Pesca

Al setembre del 2016, el nombre d'afiliats en el sector pesquer és de 666 treballadors, amb una disminució d'un 0,1% respecte del setembre del 2015. Per illes, l'afiliació gairebé no varia respecte a

un any ençà, excepte per al cas de Menorca, que compta amb un 8,7% menys d'afiliats.

Taula 11. Afiliació a la Seguretat Social en el sector pesquer

	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Illes Balears	setembre	666	→	-0,1
Mallorca	setembre	467	→	1,5
Menorca	setembre	95	↘	-8,7
Eivissa	setembre	71	→	0,0
Formentera	setembre	33	↗	3,1

Font: lbestat (a partir de dades de la TGSS)

La **producció pesquera** declarada a les Illes Balears en el segon trimestre del 2016 és de 881 tones, amb un valor en primera venda de 6,04 milions d'euros. En comparació amb l'any anterior (998 tones i 5,82 milions d'euros), les dades representen una disminució d'un 11,7% a les captures, però un augment d'un 3,7% en el valor econòmic. Així, el preu mitjà de la producció total de peix augmenta un 17,7% (de 5,83 €/kg a 6,86 €/kg) respecte del segon trimestre de l'any passat. El preu mitjà del segon trimestre del 2016 és superior al del primer per la presència d'espècies de temporada (llagosta, sípia, cap-roig, etc.) de bon preu, fet que es dona habitualment.

En comparació al segon trimestre del 2015, destaca entre

les principals espècies capturades la baixada de la sardina (35,6 tones en el 2016 enfront de les 75,6 tones del 2015) i la substitució del sorell pel gall de Sant Pere. Per altra banda, l'aladroc s'incrementa seguint aquesta tendència des de l'any 2012.

Pel que fa a les principals espècies quant a valor, la llista és similar al del 2015, tot i que en un ordre una mica diferent. La gamba, la llagosta i el cap-roig se situen per aquest ordre en les tres primeres posicions (igual que al 2015), però en els tres casos és per l'increment de les captures. Així, el 2016 ha estat un bon any per a la llagosta, mentre que per a la gamba es pot qualificar de normal.

Taula 12. Indicadors de producció pesquera, 2n trimestre 2016

Captures	Pes (kg)	Valor (€)	Variació interanual (%)			
			Pes (kg)		Valor (€)	
Aladroc	165.813	282.659	↗	7,9	↗	7,9
Gerret	52.363		↗	4,5		
Rajada	47.559	144.602	↘	-6,7	↗	3,6
Gamba vermella	36.739	1.132.940	↗	9,6	↗	12,0
Pop	26.608	163.987	↘	-23,6	↗	15,6
Sardina	21.952		↘	-52,9		
Caproig	17.842	389.756	↗	3,4	↗	8,4
Morralla	17.655		↘	-15,4		
Musclo	17.219		↘	-41,4		
Gall de Sant Pere	14.389	306.700			↗	8,4
Llagosta		740.585			↗	5,3
Sípia		215.262			↗	10,0
Escamarlà		196.489			↘	-11,9
Calamar		166.944			↘	-25,6

Font: Direcció General de Pesca i Medi Marí

Quant a la pujada del preu mitjà del peix, s'ha d'atribuir principalment al descens de captures d'espècies de preu baix (sardina i sorell) i al manteniment del preu mitjà de l'aladroc, atès

el pes que, en les captures globals, ha adquirit l'espècie en els darrers períodes.

2 Indústria i energia

Taula 13. Creixement del VAB de la indústria i l'energia a les Illes Balears

Taxes de variació interanual a preus constants (en %)													
Anual				Trimestral									
2012	2013	2014	2015	2014				2015 (p)				2016 (a)	
		(p)	(a)	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
-0,8	-1,1	-1	1,9	-1,8	-1,1	-0,9	-0,4	0,7	1,9	2,4	2,7	2,8	2,8

Font: Direcció General d'Ocupació i Economia

a: avanç p: provisional

La lleugera millora observada els darrers mesos en l'evolució d'alguns indicadors sectorials, com ara la producció, la facturació i les comandes, com també l'afiliació a la Seguretat Social, es reflecteixen en l'evolució a l'alça del **valor afegit brut** (VAB) del sector de la indústria i l'energia de les Balears. Així, durant el segon trimestre d'enguany, la variació interanual del VAB a preus constants presenta un creixement interanual d'un 2,8%, el mateix valor que el primer trimestre. D'altra banda, el segon trimestre del 2016, el PIB de la indústria espanyola, a l'igual del que ja registrà el primer trimestre, perd part del dinamisme mostrat el 2015 i la taxa de variació queda en un 2,6% interanual. L'increment interanual de la indústria manufacturera espanyola també perd força, encara que es manté en un creixement d'un 3,9%, quatre dècimes per sota del registre del trimestre precedent.

LA INDÚSTRIA INCREMENTA EL VAB UN 2,8% INTERANUAL EL SEGON TRIMESTRE

A Espanya, l'indicador de clima industrial continua a la baixa i al setembre registra un saldo de -3,0 punts. Si bé la dada és superior a la del mes d'agost, és 3,1 punts inferior a la del setembre del 2015. En termes interanuals, aquest retrocés s'explica per l'empitjorament de la cartera de comandes (-3,1 punts) i per la percepció menys favorable de les perspectives de producció, que disminueixen 7,4 punts i el saldo de les quals queda en 7,2 punts. Per contra, l'indicador d'estocs de productes acabats millora en 1,1 punts.

Els **indicadors de confiança empresarial** de les Illes Balears revelen que gairebé una quarta part (24,2%) dels gestors de les empreses del sector de la indústria valoren de manera favorable la marxa del negoci durant el tercer trimestre d'enguany, mentre que el 17,7% dels enquestats ho fan de manera desfavorable. El balanç de situació sectorial empitjora lleugerament respecte del trimestre anterior i queda en 6,5 punts, molt per sota del saldo mitjà de tots els sectors econòmics (19,3 punts). Tot i això, en relació amb la valoració d'un any enrere (-9,8 punts),

el saldo de l'actual trimestre avança 16,3 punts. Quant a les expectatives per al quart trimestre del 2016, la indústria reflecteix la millor valoració de tots els sectors. El 27,4% de les respostes consideren que la marxa del negoci serà favorable davant el 17,7%, que opinen que serà desfavorable. Per tant, el balanç d'expectatives queda en 9,7 punts (26,1 punts més que la valoració d'un any enrere), molt superior al saldo mitjà de tots els sectors econòmics (-3,9 punts) i l'únic, juntament amb la construcció, que registra un valor positiu. D'altra banda, l'índex de confiança empresarial harmonitzat (ICEH) del sector continua a l'alça (140,4 punts) i durant el quart trimestre reflecteix un avanç de la confiança empresarial d'un 11,3% interanual, situant-se així més de 9,0 punts percentuals per sobre de la confiança mostrada per tots els sectors econòmics (2,1%).

El sector de la indústria i l'energia a les Illes Balears té al setembre d'enguany 21.250 afiliats al règim general de la **Seguretat Social** i 5.610 al d'autònoms, amb un total de 26.861 cotitzadors. Aquests valors representen, respecte del setembre del 2015, un increment d'un 3,8% en el nombre total d'afiliats. Aquest mes es guanyen afiliats tant en el règim general (un 4,8% interanual) com en el d'autònoms (0,5%). La indústria manufacturera de l'arxipèlag és l'activitat predominant del sector, atès que agrupa aproximadament el 80% dels cotitzadors. Aquesta branca guanya un 4,7% d'afiliats, lleugerament per sobre de la mitjana del sector. Per contra, hom ha de ressaltar que l'activitat de subministrament d'energia, gas i aire condicionat perd un 8,5% d'afiliats en relació a un any enrere.

L'AFILIACIÓ A LA SEGURETAT SOCIAL DE LA INDÚSTRIA S'INCREMENTA UN 3,8% INTERANUAL

Per illes i en termes percentuals, el principal increment interanual es produeix a Eivissa (9,3%), encara que concentra una part molt petita del nombre total d'afiliats del sector. Mallorca (3,4%) i Menorca (2,7%) també en presenten variacions positives. Formentera, en canvi, és l'única illa que perd afiliats (-1,1%).

Taula 14. Indicadors de la indústria i l'energia

Illes Balears	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Energia elèctrica demandada (Mwh) ¹	setembre	572.375	→	1,7
Índex de producció industrial ¹	agost	104,3	→	1,3
Ocupats totals a indústria i energia	setembre	26.861	↗	3,8
Assalariats	setembre	21.250	↗	4,8
Autònoms	setembre	5.610	→	0,5
Ocupats segons activitats	setembre	26.861	↗	2,9
Indústries extractives	setembre	351	→	0,9
Indústries manufactureres	setembre	21.399	↗	4,7
Energia elèctrica, gas i aigua	setembre	5.111	→	0,4
Mallorca				
Energia elèctrica demandada (Mwh) ¹	setembre	424.771	↗	2,8
Ocupats segons activitats	setembre	21.202	↗	3,4
Indústries extractives	setembre	273	→	-1,8
Indústries manufactureres	setembre	16.520	↗	5,1
Energia elèctrica, gas i aigua	setembre	4.409	↘	-2,3
Menorca				
Energia elèctrica demandada (Mwh) ¹	setembre	49.185	→	0,0
Ocupats segons activitats	setembre	3.092	↗	2,7
Indústries extractives	setembre	16	→	0,0
Indústries manufactureres	setembre	2.939	↗	2,7
Energia elèctrica, gas i aigua	setembre	137	↗	3,8
Pitiüses				
Energia elèctrica demandada (Mwh) ¹	setembre	98.419	↗	3
Ocupats segons activitats	setembre	2.522	↗	8,9
Indústries extractives	setembre	62	↗	14,8
Indústries manufactureres	setembre	1.896	↗	4,3
Energia elèctrica, gas i aigua	setembre	564	↗	27

Font: INE, Ibestat, TGSS, elaboració pròpia

¹ La variació és de la cicle-tendència T_{t-12} (%)

La producció industrial de les Illes Balears, després de quatre mesos a l'alça, retorna als valors negatius. A l'agost, la taxa de variació interanual de l'índex (IPI) baixa un 1,5%, 2,4.p.p. per sota del registre del juliol. La taxa espanyola repunta fins a un 6,9% interanual. A l'arxipèlag, per destinació econòmica, destaca el fort increment dels béns de consum durador (24,4%). La resta de

destinacions romanen en negatiu. Considerant la variació mitjana dels primers vuit mesos de l'any respecte del mateix període del 2015, a les Balears la producció industrial s'incrementa un 0,5%, mentre que a Espanya creix un 2,2%.

Al setembre, després d'una sèrie de vuit mesos consecutius de fortes caigudes, els **preus industrials** a les Balears es moderen i

la taxa interanual se situa en un 4,5%, quatre punts percentuals per sobre del registre del mes d'agost. També en el conjunt de l'Estat augmenta la taxa interanual (-2,0%), encara que roman en negatiu per vint-i-setè mes consecutiu. A l'igual que els mesos precedents, a les Balears no s'observen fluctuacions rellevants en les diferents destinacions econòmiques dels béns, tret de l'energia, la taxa interanual de la qual augmenta 6,8 p.p. i queda en el -8,8%. D'altra banda, la variació dels preus en els primers nou mesos de 2016 és d'un -6,2% a les Balears i d'un -0,4% a Espanya.

LA FACTURACIÓ DE LA INDÚSTRIA DE LES ILLES BALEARS ES MANTÉ A L'ALÇA ELS DARRERS MESOS

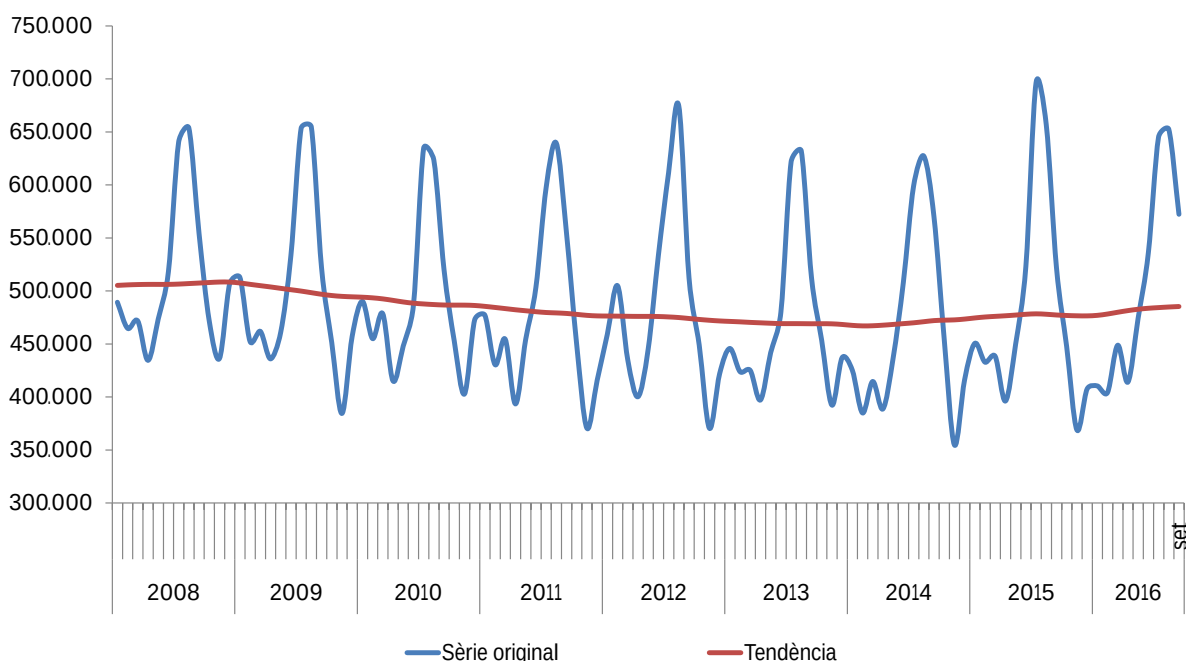
La facturació de la indústria de les Illes Balears es manté a l'alça

els darrers mesos. La variació interanual de l'índex de la **xifra de negoci** de la indústria del mes d'agost puja un 2,1%, 1,1 punts percentuals per sobre del valor del juliol. Al conjunt de l'Estat, després del fort retrocés del juliol (-8,2%), la taxa retorna a la zona positiva amb força (6,6%). A l'arxipèlag, la variació mitjana dels dos primers quadrimestres de l'any és d'un 0,2% respecte del mateix període del 2015, i al conjunt de l'Estat, d'un -0,5%.

D'altra banda, durant el mes d'agost l'**entrada de comandes** del sector industrial de l'arxipèlag retorna als valors negatius i la taxa de variació de l'índex és d'un -1,7%. A Espanya, els encàrrecs del sector es recuperen de la forta caiguda del mes de juliol (-9,9%) i aquest mes la variació interanual de l'indicador és d'un 2,9%. A les Balears, les comandes acumulades durant els dos primers quadrimestres creixen un 3,3% en relació al mateix període de l'any passat, mentre que a Espanya davallen un 0,9%.

Energia

Gràfic 8. Energia elèctrica mensual demandada a les Illes Balears (MWh)

Font: Ibestat i elaboració pròpia

Al mes de setembre, la **demanda d'energia elèctrica** en el conjunt de l'arxipèlag és de 572,4 gigawatts, la qual cosa representa una reducció intermensual del consum d'un 12,3% encara que, en termes interanuals, en suposa un increment d'un 9,6%. Aquest increment de la demanda és general a totes les illes i són destacables els augments d'Eivissa (10,5%) i de Mallorca (10,0%). A Formentera i a Menorca les pujades són més moderades, amb variacions del 7,7% i del 5,5%, respectivament. Considerant la demanda acumulada en el conjunt de l'arxipèlag durant els tres primers trimestres d'enguany, la variació respecte

del mateix període de l'any passat queda en xifres negatives (-0,2%). Formentera és l'única illa que en registra un valor positiu (2,5%) mentre que Menorca en presenta la davallada més important (-1,2%). D'altra banda, d'acord amb les dades de Xarxa Elèctrica d'Espanya (REE) relatives als components del creixement de la demanda corresponents al període comprès entre gener i setembre, la laboralitat i la temperatura registren, respectivament, valors d'un 0,4 i d'un -2,8; per tant, la demanda corregida se situa en un 1,8.

Taula 15. Principals béns industrials exportats des de les Illes Balears

Principals mercats exteriors ¹ (milers d'€)	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Calçat	gener-agost	63.257,2	↘	-10,4
Alemanya	gener-agost	10.024,8	↘	-7,2
França	gener-agost	8.508,5	↘	-38,8
Itàlia	gener-agost	8.304,0	↘	-3,8
Xina	gener-agost	6.330,5	↘	-18,2
Perfumeria i cosmètics	gener-agost	18.424,7	↗	4,0
Regne Unit	gener-agost	3.327,7	↗	4,8
Hong Kong	gener-agost	2.802,5	↘	-41,9
Suïssa	gener-agost	2.082,7	↗	107,8
Països Baixos	gener-agost	2.059,9	↗	28,3
Pell i cuiro	gener-agost	3.848,0	↗	22,9
Itàlia	gener-agost	1.871,9	↗	255,2
Xina	gener-agost	498,4	↘	-56,8
Vietnam	gener-agost	438,7	↗	79,6
Regne Unit	gener-agost	221,5	↗	5,7
Joieria i bijuteria	gener-agost	4.760,8	↗	36,6
Hong Kong	gener-agost	430,0	↗	253,1
Estats Units	gener-agost	368,7	↗	58,2
França	gener-agost	245,9	↘	-15,3
Països Baixos	gener-agost	136,2	↗	245,8
Mobles	gener-agost	14.309,4	↗	808,6
República Dominicana	gener-agost	8.698,9	↗	26.537,6
Sri Lanka	gener-agost	3.273,7	↗	9.445,9
Jamaica	gener-agost	789,7	↗	39.622,6
Alemanya	gener-agost	661,0	↗	40.499,4
Total exportacions indústria manufacturera²	gener-agost	447.102,6	↘	-17,0
Total exportacions²	gener-agost	596.103,2	↘	-11,9

Font: ICEX, elaboració pròpia

¹El total de cada un dels sectors no suposa la suma dels països que s'esmenten en aquesta taula

²El "total exportacions" no suposa la suma dels sectors que s'esmenten en aquesta taula

Al mes d'agost l'activitat comercial amb l'exterior recupera un cert dinamisme, especialment pel que fa a les compres. El valor total de les **exportacions** (110,2 M€) s'incrementa un 0,8% en termes interanuals i les importacions (167,8 M€), com dèiem, augmenten més d'una tercera part (34,3%). Així, la taxa de cobertura del mes queda en el 65,7%.

Comparant les dades acumulades dels dos primers quadrimestres del 2016 amb les del 2015, les exportacions cauen gairebé un 12,0% i la facturació arriba a 596,1 milions d'euros. Les importacions (998,7 M€) també disminueixen, encara que de manera més moderada (-7,3%). La taxa de cobertura del període continua baixant i queda en el 59,7%,

3,1 punts percentuals inferior a la del mateix període del 2015.

LES EXPORTACIONS CAUEN GAIREBÉ UN 12,0% FINS A L'AGOST

Durant els primers vuit mesos de l'any, el valor facturat pels productes de la indústria manufacturera (447,1 M€) davalla un 17,0% i representa el 75,0% del total exportat. Com hem observat en números precedents, algunes manufactures perden força any rere any. El cas més paradigmàtic és el del calçat, el qual ha reduït les vendes més d'una dècima part (-10,4%) durant els dos primers quadrimestres del 2016. En canvi, altres com els mobles (808,6%), els productes de joieria i bijuteria (36,6%), els articles de pell i cuir (22,9%) i els perfums i cosmètics (4,0%) mostren durant el mateix període una significativa recuperació.

En qualsevol cas, a banda del calçat, la principal partida exportadora en aquest període correspon, un altre cop, a la indústria química (inclou, entre d'altres productes, manufactures de plàstic, perfums, cosmètics, sabons, detergents i productes de neteja). Així, aquesta branca factura a l'exterior prop de 105 milions d'euros, gairebé el 24,0% de totes les manufactures exportades, encara que, en relació als dos primers quadrimestres de l'any passat, representa una davallada d'un 55,5%. De fet, com hem vist, atès que la majoria de manufactures que tradicionalment

exporten les Illes presenten un comportament a l'alça, la forta davallada del total de les exportacions que s'ha registrat fins a l'agost és atribuïble en gran part a la davallada de la partida de la indústria química (especialment dels polímers d'etilè) que acabam d'esmentar. Altrament, també són ressenyables els augments en la facturació de la indústria de l'alimentació (12,7%), de productes minerals no metàl·lics relacionats amb la construcció (85,7%), de materials i equips elèctrics (132,4%) i de manufactures de fusta i suro (552,0%).

Finalment, els països pertanyents a la Unió Europea constitueixen el mercat principal dels productes de les Balears encara que en aquesta ocasió dos països americans s'han situat entre els cinc primers del rànquing. En primer lloc, França (56,2 M€), seguida d'Itàlia (53,8 M€), la República Dominicana (43,2 M€), Alemanya (42,8 M€), els Estats Units (35,7 M€) i els Països Baixos (34,4 M€). A continuació, a una distància considerable, hi ha el Regne Unit (29,2 M€), Bèlgica (15,3 M€) i Suïssa (11,3 M€).

A l'agost, a Espanya les exportacions augmenten gairebé un 9,0% interanual, encara que el valor total de les vendes a l'exterior durant els dos primers quadrimestres d'enguany presenta un augment més moderat (1,3%). La taxa de cobertura comercial en l'àmbit estatal millora lleugerament i queda en el 93,8%.

3 Construcció

Taula 16. Creixement del VAB de la construcció a les Illes Balears

Taxes de variació interanual a preus constants (en %)														
Anual					Trimestral									
2011	2012	2013	2014	2015	2014				2015 (p)				2016 (a)	
				(p)	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
-4,4	-5,5	-5,4	-2,6	2,9	-4,1	-3,1	-2,3	-1,1	1,5	2,7	3,4	3,9	3,8	3,6

Font: Direcció General d'Ocupació i Economia

a: avanç p: provisional

La construcció a les Illes Balears segueix per una senda de creixement, pel que fa als indicadors que registren l'activitat de manera contemporània, tot i que els indicadors avançats mostren certa desacceleració a mitjà termini. Això es reflecteix en la taxa de creixement interanual del VAB de la construcció del segon trimestre d'enguany, la qual és d'un 3,6% i és positiva per sisena vegada consecutiva. Les previsions per a l'any en curs i per a l'any

2017 són positives, tot i que reflecteixen una petita desacceleració d'algunes dècimes, amb un 3,5 i un 3,0 respectivament. En l'àmbit estatal, el sector enllaça vuit trimestres seguits amb taxes interanuals positives i en el segon trimestre del 2016 arriba al 2,2%. El revifament de la construcció es produeix a totes les illes, on la inversió en els establiments turístics i en els habitatges de tipus residencial ha retornat el dinamisme a aquest sector.

Taula 17. Indicadors de la construcció

Illes Balears	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Assalariats	setembre	26.763	↗	9,7
Autònoms	setembre	13.802	↗	2,7
Contractes de treball	setembre	3.720	↗	6,4
Certificats de final d'obra	juliol	51	↘	-64,6
Mallorca				
Assalariats	setembre	20.753	↗	10,4
Autònoms	setembre	10.538	↗	2,4
Contractes de treball	setembre	2.860	↗	5,2
Menorca				
Assalariats	setembre	1.771	↗	4,7
Autònoms	setembre	1.164	→	1,7
Contractes de treball	setembre	236	→	-1,3
Pitiüses				
Assalariats	setembre	4.238	↗	8,4
Autònoms	setembre	1.986	↗	3,3
Contractes de treball	setembre	624	↗	16,2

Font: Ibestat, OTIB, TGSS

El nombre de **certificats de final d'obra** que es presenten als ajuntaments de les Balears indica l'evolució recent de l'activitat de la construcció. En el període de gener a juliol de l'any 2016 es varen expedir 497 certificats de final d'obra, la qual cosa representa un decreixement del 25,9% respecte del mateix període del 2015, i presenta un comportament similar quant al nombre d'edificis (-26,7%). En línia amb les dades anteriors, el valor de la liquidació de l'execució material de les obres també cau aproximadament una quarta part (-23,0%). Les dades corresponents al darrer mes disponible evidencien que la tendència a la baixa s'agreuja. Així, el

nombre de certificats del mes de juliol té una variació interanual d'un -32,2% i el nombre d'edificis, d'un -35,8%. Quant a les edificacions de tipus residencial, els certificats de final d'obra de juliol arriben a 51, gairebé dos terços menys que en el mateix mes del 2015. El **consum de ciment** és un indicador simultani al de l'activitat de la construcció, però es disposa de la informació relativa a les Illes Balears amb més d'un any de retard. Fins al mes de setembre de l'any 2015 es consumiren 243,9 milers de tones de ciment, la qual cosa representa un augment del 29,6%. En l'àmbit estatal el creixement per al mateix període és més

moderat (5,1%).

El sector de la construcció, especialment en la part enfocada a habitatges, pot ser intensiu en mà d'obra. Així, l'augment en el ritme d'activitat s'acompanya d'un increment del **capital humà** dedicat a la construcció. El darrer dia de setembre d'enguany la Seguretat Social té 40.606 treballadors d'alta, la qual cosa significa un augment d'un 7,3% respecte del mateix moment del 2015. Destaca la millora en el nombre d'assalariats, que representen dos terços del total i que el 2015 s'incrementen un 9,7%. Paral·lelament a l'evolució dels treballadors, el nombre de comptes de cotització en actiu a les Illes Balears augmenta amb força (5,8%). Els treballadors inclosos en el règim especial de treballadors autònoms sumen 13.802 altes, un 2,7% més que en el mateix període del 2015. Per branques d'activitat, la construcció d'edificis presenta un increment de capital humà del 8,1% i la construcció especialitzada mostra una variació interanual d'un 6,9%. L'enginyeria civil té augments del capital humà inferiors (1,5%). Tot i ser positives les dades d'afiliació per branques, es produeix una certa moderació en l'afiliació de

treballadors després de créixer durant l'any 2015 a taxes de dos dígit. Pel que fa a la desagregació territorial, l'illa amb l'increment més elevat en termes relatius en aquest mes de setembre és Mallorca (7,7%), seguida d'Eivissa (7,4%), mentre que Menorca creix menys (3,6%) i Formentera es manté estable (-0,9%). En canvi, l'atur registrat evoluciona de manera semblant a totes les illes i de mitjana es redueix un 16,7% al setembre. Les dades de l'enquesta de població activa del tercer trimestre tornen a la senda del creixement després de l'alentiment observat en els quatre trimestres anteriors, i repeteixen les taxes de creixement de dos dígit en el primer semestre del 2015. Així, la població resident a les Illes Balears ocupada en el sector de la construcció entre juliol i setembre del 2016 presenta una mitjana de 51.000 persones, una xifra que suposa un creixement del 22,3% interanual. D'altra banda, el nombre d'aturats segueix presentant un bon comportament i queda reduït a una mitjana de 3.600 persones, cosa que suposa una variació interanual d'un -67,9%. En canvi, en l'àmbit estatal, en el tercer trimestre l'atur disminueix més moderadament (-11,2%).

Taula 18. Indicadors avançats de la construcció

Illes Balears	Darrera dada		Cicle-tendència T _{t-12} ^t (%)	
Projectes visats del COAIB				
Pressuposts (milers d'€ constants)	agost	76.712	↘	-6,6
Nombre de projectes	agost	318	→	-0,2
Nombre d'habitatges	agost	203	↗	24,4
Llicències municipals d'obra (nombre d'habitatges)	gener	109	↗	36,3
Nombre de transaccions de sòl urbà	2n trim	213	↗	38,0
Licitació pública (milers d'€)	agost	65.538	↗	19,8
Mallorca				
Projectes visats del COAIB				
Pressuposts (milers d'€ constants)	agost	64.552	↗	7,7
Nombre de projectes	agost	247	↗	6,9
Nombre d'habitatges	agost	177	↗	42,3
Menorca				
Projectes visats del COAIB				
Pressuposts (milers d'€ constants)	agost	3.459	↗	4,2
Nombre de projectes	agost	34	↘	-7,3
Nombre d'habitatges	agost	9	↘	-13,2
Pitiüses				
Projectes visats del COAIB				
Pressuposts (milers d'€ constants)	agost	8.701	↘	-26,4
Nombre de projectes	agost	37	↘	-27,1
Nombre d'habitatges	agost	17	↘	-29,7

Font: COAIB, Ministeri de Foment, elaboració pròpia

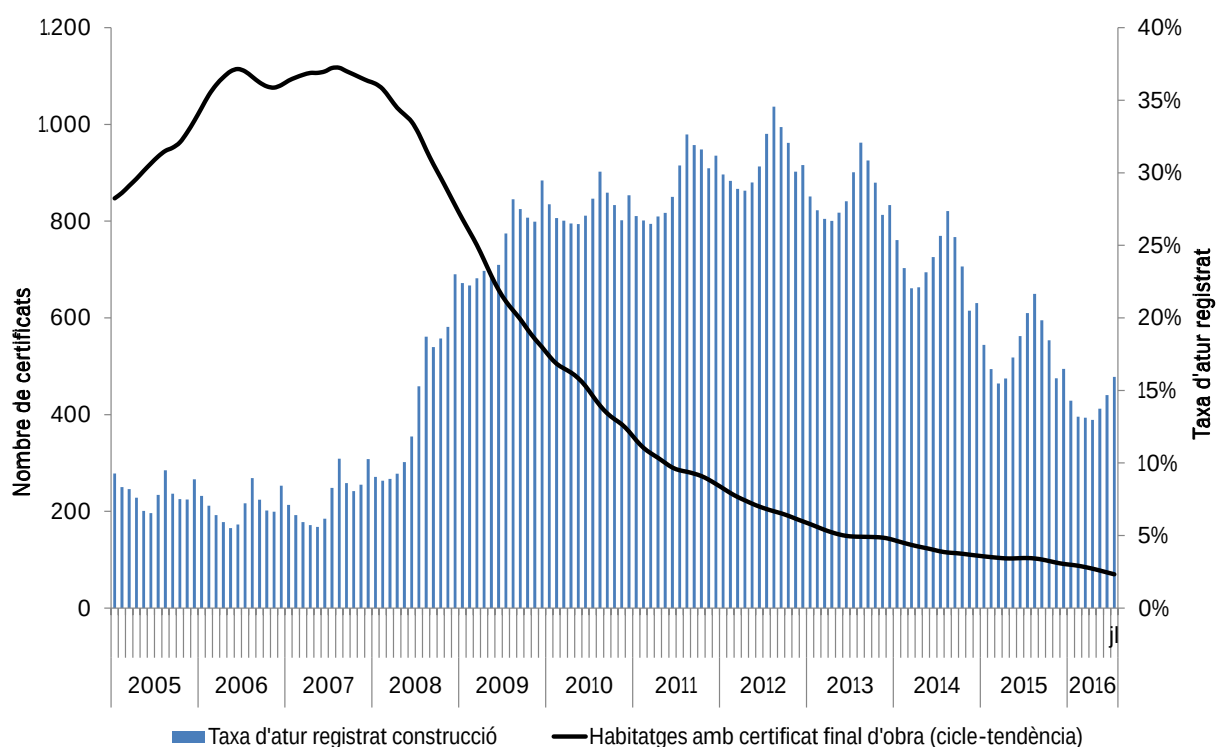
Dades deflactades amb l'índex de preus de la construcció (base 2010)

Les **perspectives** de futur de la construcció apunten a una certa desacceleració del sector a mitjà termini. Durant els vuit primers mesos de l'any, el Col·legi Oficial d'Arquitectes de les Illes Balears ha tramitat 3.579 expedients, un 17,7% menys que en el mateix període de l'any passat. Aquesta disminució dels projectes visats es produeix a totes les illes però sobretot a les Pitiüses (-40,1%). En línia amb el nombre d'expedients, el pressupost total dels projectes també minva fins als 561 milions entre el gener i l'agost (-12,0%). El 92,6% d'aquest import té per objecte la construcció residencial i els projectes de tipus turístic. Tot i que els projectes d'ambdues finalitats han caigut durant l'any 2016, ho fan a diferent velocitat. Així, mentre el pressupost amb finalitats turístiques cau un 7,0%, el pressupost de projectes residencials ho fa un 10,2%. Quant a les llicències d'obres atorgades pels ajuntaments, només es disposa de les dades del gener, on s'arriba a 109 llicències, quatre vegades més que al gener del 2015. Segons les dades del Ministeri de Foment, l'obra pública licitada a les Illes Balears fins a l'agost d'enguany arriba a 230,0 milions d'euros, un 9,7% més respecte del mateix període de l'any passat. L'augment té

lloc tant en obres d'enginyeria civil (11,3%) com en l'edificació d'immobles (4,7%), i augmenta el pes que la primera manté sobre la segona. Per agent contractant, s'incrementen les obres públiques licitades pels ens territorials a les Illes Balears (82,7%), però no les de l'Estat i la Seguretat Social (-20,0%).

El sector de la construcció d'habitatges a llarg termini haurà d'enfrontar-se, segons les projeccions de l'INE, a un creixement molt contingut en el nombre de llars a les Illes Balears. Així, aquestes projeccions estimen que en el període 2016-2031 es crearan 23.839 noves llars (una mitjana de 1.589 noves llars anuals). En termes percentuals el creixement estimat per als propers 15 anys es d'un 5,4% respecte al nombre de llars actual (445.353 a les Illes Balears). Aquestes expectatives signifiquen un increment molt contingut de les llars, al qual s'ha d'afegir que el mercat immobiliari està pendent d'absorbir els excedents d'habitatges construïts en els primers anys de segle. Aquest stock d'habitatges, tot i que s'ha anat reduint els darrers anys, es calcula que en l'any 2015 és de 12.873 habitatges.

Gràfic 9. Indicadors del sector de la construcció

Font: Ministeri de Foment, SOIB, TGSS, elaboració pròpia

4 Serveis

Taula 19. Creixement del VAB del sector serveis a les Illes Balears

Taxes de variació interanual a preus constants (en %)													
Anual				Trimestral									
2012	2013	2014	2015	2014				2015 (p)				2016 (a)	
			(p)	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II
0,6	1,0	1,4	3,1	0,9	1,3	1,5	1,9	2,4	2,9	3,3	3,6	4,1	4,3

Font: Direcció General d'Ocupació i Economia

a: avanç p: provisional

En el segon trimestre del 2016, el **VAB del sector dels serveis** a les Illes Balears accelera el ritme de creixement en relació amb els valors dels trimestres precedents i situa la variació interanual en un 4,3%, dues dècimes percentuals superior a la taxa del primer trimestre (4,1%) i també un dels registres més alts dels darrers anys. Encara que en aquest trimestre tots els sectors presenten un altre cop taxes positives, les activitats englobades en el sector dels serveis són fonamentalment les que han impulsat el creixement. A Espanya, també en termes interanuals, l'evolució del sector des de la perspectiva del PIB corregit d'efectes estacionals i de calendari mostra en el segon trimestre un dinamisme lleugerament inferior al de les Balears. Així, la taxa interanual del PIB espanyol dels serveis iguala la del primer trimestre i queda en un 3,6%. Per sectors, les activitats professionals (5,6%), el comerç, transport i hostaleria (5,2%) i la informació i comunicacions (5,2%), són els que registren els increments interanuals més destacables. També registren una taxa interanual alta les activitats artístiques, recreatives i d'altres serveis (4,9%). Per contra, les activitats financeres i d'assegurances retornen als valors negatius i situen la taxa interanual en el -0,3%.

EL VAB DEL SECTOR ACCELELA EL RITME DE CREIXEMENT I SITUA LA TAXA INTERANUAL EN EL 4,3%

Al mes de setembre, el nombre de treballadors del sector dels serveis **afiliats a la Seguretat Social** a les Illes Balears és de

428.198 persones, la qual cosa significa un creixement interanual d'un 5,4%. El sector, considerant tots els règims de cotització, guanya 21.862 afiliats i l'augment més significatiu, en termes absoluts i també percentuals, es produeix en el règim general, amb un 6,3% (20.547 cotitzadors), mentre que els afiliats al règim d'autònoms augmenten un 2,2% (1.486 afiliats). Les activitats d'hostaleria (8.598 nous afiliats) i de comerç a l'engròs i al detall (4.113 nous afiliats) són les que presenten el creixement més elevat en valors absoluts. També són destacables els guanys d'afiliació en les activitats administratives i de serveis auxiliars (1.929) i en les sanitàries i de serveis socials (1.630). En termes percentuals, a banda de les activitats assenyalades, són destacables un trimestre més els increments en les activitats immobiliàries (9,1%), en les d'informació i comunicacions (8,4%) i en educació (6,4%). El contrapunt és en les activitats de les llars i de personal domèstic i en les activitats financeres i d'assegurances que perden, respectivament, un 1,8% i un 0,8% d'afiliats.

Totes les illes incrementen el nombre d'afiliats al sector terciari, especialment Formentera (7,9%) i Mallorca (5,4%). Eivissa i Menorca presenten augments també alts si bé una mica més moderats, d'un 5,2% i un 4,6%, respectivament. Finalment, en termes absoluts, Mallorca concentra més del 81,0% de la nova afiliació (16.645 afiliats).

ELS INDICADORS D'ACTIVITAT DEL SECTOR DELS SERVEIS CONTINUEN AMB LA FORTA TENDÈNCIA A L'ALÇA

Taula 20. Indicadors dels serveis

Illes Balears	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Afiliats a la Seguretat Social	setembre	428.198	↗	5,4
Mallorca	setembre	337.723	↗	5,4
Menorca	setembre	25.537	↗	4,6
Pitiüses	setembre	63.900	↗	5,4
Índex xifra de negoci activitat dels serveis	agost	176,6	↗	7,5
Transport i emmagatzematge	agost	153,7	↗	6,6
Hostaleria	agost	255,7	→	-1,2
Informació i comunicacions	agost	89,0	↗	12,4
Activitats professionals, científiques i tècniques	agost	165,4	↗	26,5
Activitats administratives i serveis auxiliars	agost	265,5	↗	6,9
Matriculació de vehicles per a lloguer (turismes i tot terrenys) ¹	octubre	128	↘	-9,5

Font: ANFAC, Ibestat, TGSS, elaboració pròpia

¹Variació interanual del cycle-tendència

A l'agost, els **indicadors d'activitat del sector dels serveis** (IASS), tant l'índex de la xifra de negoci com el d'ocupació, continuen amb una forta tendència a l'alça. Aquest mes, l'indicador relatiu a la facturació de les empreses de serveis de les Balears registra un creixement interanual d'un 7,5%, sis dècimes per sobre de la taxa del juliol (6,9%). Com en els darrers mesos, l'increment de la xifra de negoci és general a totes les comunitats autònomes i destaquen els augments de Galícia (14,1%) i de La Rioja (11,3%). La taxa interanual espanyola repunta amb força i queda en el 6,0%, 4,7 punts percentuals més que el valor del mes de juliol. La variació de la mitjana dels dos primers quadrimestres, respecte dels mateixos períodes de l'any passat, és d'un 8,2% a les Balears i d'un 4,1% a Espanya.

A l'arxipèlag, la xifra de negoci, exceptuant en l'hostaleria (-1,2%), s'accelera significativament en totes les activitats del sector. Els increments interanuals més importants es produeixen en les

activitats professionals, científiques i tècniques (26,5%), en el comerç (12,8%) i en les d'informació i comunicacions (12,4%). Les activitats administratives i serveis auxiliars augmenten un 6,9% i el transport i emmagatzematge un 6,6%, valor que resulta sensiblement inferior als valors registrats en els mesos precedents.

L'altre indicador sectorial, l'índex d'ocupació, també continua en un nivell alt i aquest mes torna a créixer en totes les comunitats autònomes. A les Balears, la variació interanual de l'índex se situa en un 4,0%, quatre dècimes percentuals més que la taxa del mes de juliol, mentre que Espanya augmenta una dècima el valor del juliol i queda en el 2,5%. L'ocupació augmenta de manera destacada en les activitats administratives i serveis auxiliars (8,5%) i en les de comerç (5,3%), i més moderadament en la resta d'activitats del sector.

4.1. Comerç

Taula 21. Indicadors del comerç

Illes Balears	Darrera dada		Variació interanual (%)	
IASS (volum de negoci) - Comerç	agost	142,3	↗	5,3
Índex de vendes al detall ¹	setembre	122,9	↗	7,3
Índex d'ocupació del comerç al detall	setembre	113,4	↗	5,8
Afiliats a la SS activitat comerç i reparació de vehicles de motor i motocicletes	setembre	83.760	↗	5,2
Mallorca	setembre	65.910	↗	5,7
Menorca	setembre	6.085	↗	2,6
Pitiüses	setembre	11.505	↗	3,7

Font: Ibestat, INE, TGSS

¹ Preus constants de 2010

D'acord amb els indicadors d'activitat del sector dels serveis (IASS) de les Illes Balears, durant el mes d'agost la **xifra de negoci** del sector del comerç s'incrementa un 12,8% respecte del mateix mes del 2015, més de sis punts percentuals per sobre del registre del mes de juliol (6,7%). Al llarg dels dos primers quadrimestres i en relació amb el mateix període de l'any passat, la facturació del comerç creix (9,1%) lleugerament per sobre de la facturació de tot el sector dels serveis (8,2%). D'altra banda, l'**índex d'ocupació** en el comerç continua amb la forta progressió ascendent i a l'agost la taxa de variació interanual és d'un 5,3%, el valor més alt de tota la sèrie disponible. La variació interanual de la mitjana dels vuit primers mesos és d'un 4,5%, també per sobre del valor relatiu a tot el sector de serveis (3,7%).

L'ÍNDEX D'Ocupació del comerç continua amb la forta progressió ascendent

D'altra banda, durant el mes de setembre, la facturació de les empreses de **comerç al detall** a les Illes Balears continua en un nivell alt i l'índex corresponent registra una de les taxes de variació interanual (7,3%) més elevades de l'Estat (3,6%). A l'arxipèlag, la xifra de negoci dels primers nou mesos de l'any presenta una variació mitjana d'un 8,2% en relació amb el mateix període del 2015, i a Espanya d'un 4,4%. A les Balears, l'ocupació en el sector puja amb força i la taxa de variació interanual d'aquest mes (5,8%) supera en 1,3 punts percentuals el valor del juliol. També en aquest cas es tracta del registre més alt de tota la sèrie disponible. En el conjunt de l'Estat, l'ocupació registra una variació interanual d'un 1,9%. Finalment, la variació interanual de la mitjana dels primers nou mesos és d'un 4,2% a les Balears i d'un 1,7% a Espanya.

Els resultats dels **indicadors de confiança empresarial** corresponents al quart trimestre d'enguany revelen que el 33,1% dels gestors de les empreses del sector del comerç valoren de manera favorable la marxa del negoci durant el tercer trimestre i

que el 10,6% ho fan de manera desfavorable. La diferència entre els dos percentatges, el balanç de situació, se situa en 22,5 punts, lleugerament per sobre de la mitjana de tots els sectors (19,3 punts) i 2,8 punts millor que el balanç del comerç d'un any enrere (19,7 punts). Pel que fa a les expectatives per a aquest trimestre, el 13,1% dels gestors enquestats consideren que la marxa del negoci serà favorable —per sota de la mitjana de tots els sectors econòmics (17,1%)— i el 22,5% que serà desfavorable, també sensiblement més pessimista que l'expectativa mostrada per la mitjana de tots els sectors (21,1%). El balanç d'expectatives, per tant, és negatiu (-9,4 punts) i queda allunyat del saldo mitjà de tots els sectors econòmics (-3,9 punts). Finalment, en el trimestre actual l'índex de confiança empresarial harmonitzat (ICEH) del comerç creix en termes interanuals un 1,1%, 1,0 punt percentual menys que la mitjana de tots els sectors econòmics.

L'afiliació a la Seguretat Social s'incrementa un 5,2% interanual en el conjunt de l'arxipèlag

Al setembre, el sector del comerç a les Illes Balears tenia 83.760 **treballadors en alta laboral a la Seguretat Social** —62.384 en el règim general i 21.376 en el d'autònoms—, la qual cosa representa, respecte del mateix mes del 2015, un increment d'un 5,2% en el total d'afiliats. Totes les illes guanyen afiliació i, en termes percentuals, els avenços interanuals més significatius corresponen a Mallorca (5,7%) i a Eivissa (3,7%). Menorca i Formentera augmenten, respectivament, un 2,6% i un 3,2%. Considerant els valors absoluts, Mallorca concentra més del 86,0% dels nous cotitzadors (4.113). En el conjunt de l'arxipèlag, les activitats corresponents al comerç al detall absorbeixen més del 62,0% dels nous afiliats i representen un augment d'un 4,7% interanual. Tot i això, la venda i reparació de vehicles i el comerç a l'engròs són les branques en què l'afiliació creix relativament de manera més marcada, amb taxes d'un 6,1% i un 6,2%, respectivament.

4.2. Turisme. Hostaleria

Taula 22. Establiments turístics a les Illes Balears

Illes Balears	Darrera dada		Variació interanual (%)		Acumulat		Variació interanual (%)	
Pernoctacions	set	11.083.585	↗	5,4	gen-set	61.762.727	↗	6,1
Establiment hotel·ler	set	9.227.979	↗	5,1	gen-set	51.848.480	↗	6,4
Apartament turístic	set	1.710.329	↗	6,2	gen-set	9.074.046	↗	3,4
Rural	set	145.277	↗	15,0	gen-set	840.201	↗	15,7
Viatgers	set	1.775.314	↗	13,9	gen-set	10.155.466	↗	9,8
Establiment hotel·ler	set	1.485.870	↗	13,0	gen-set	8.568.586	↗	8,9
Apartament turístic	set	255.257	↗	18,8	gen-set	1.386.476	↗	14,5
Rural	set	34.187	↗	16,3	gen-set	200.404	↗	17,7
Estada Mitjana	set	6,2	↘	-7,5	gen-set	6,1	↘	-3,3
Establiment hotel·ler	set	6,2	↘	-7,0	gen-set	6,1	↘	-2,2
Apartament turístic	set	6,7	↘	-10,7	gen-set	6,5	↘	-9,7
Rural	set	4,3	→	-1,2	gen-set	4,2	→	-1,7

Font: Ibestat

Al mes de setembre el nombre de pernoctacions dels turistes a les Illes Balears s'incrementa un 5,4% respecte del setembre del 2015 i s'arriba a 11,1 milions de pernoctacions. En xifres acumulades del gener al setembre, les nits facturades s'incrementen en un 6,1% i s'assoleixen els 61,8 milions de pernoctacions. El nombre de viatgers que al mes de setembre escullen un establiment turístic reglat —1,8 milions— augmenta un 13,9% en relació amb el mateix mes de l'any passat. En termes acumulats del gener al setembre, la xifra arriba a 10,1 milions de viatgers, un 9,8% més que en el mateix període del 2015. El sector de la hostaleria, després d'assolir el màxim de la sèrie històrica de viatgers dins l'any passat, continua amb fortes taxes de creixement. Aquestes dades es poden explicar per la feblesa d'altres destinacions competidores de sol i platja, sobretot la d'aquelles destinacions ubicades al nord de l'Àfrica, com són Tunísia, Egipte i Turquia.

Les **pernoctacions** en establiments hotelers des del gener fins al setembre arriben a 51,8 milions. Això representa un 6,4% més en termes interanuals, gràcies a l'augment d'un 6,8% de turisme del Regne Unit i un 5,5% més de turisme alemany, malgrat la caiguda del mercat nacional (-10,6%). Al mes de setembre, les Illes Balears són la primera comunitat autònoma en ocupació per places, amb un 89,5% de les places oferides. Quant als apartaments turístics, les pernoctacions creixen més moderadament (3,4%) fins al mes de setembre respecte al mateix període de l'any anterior. Les nits d'estada dels britànics apugen un 5,9% i, atès que són el mercat emissor més important en aquest tipus d'establiment amb un 37,7% del total, compensen les caigudes tant del mercat nacional (-9,8%) com l'apatia de l'alemany (-1,7%). Al mes de setembre, augmenten un 6,2% les pernoctacions en aquest tipus d'allotjament i les Illes Balears són la primera comunitat autònoma d'Espanya per percentatge d'ocupació, amb el 64,3% de les places d'apartaments oferides. Les dades per als allotjaments de turisme rural mostren un comportament molt

positiu a les Illes Balears fins al setembre d'enguany (15,7%), gràcies al gran augment, amb taxes de creixement de dos dígits, del turisme del Regne Unit (25,2%) i del nacional (18,5%) i també al bon comportament del mercat alemany (8,2%), que aporta quasi la meitat del total de pernoctacions. En dades mensuals, al setembre s'assoleix un creixement del 15,0%, gràcies al comportament dels tres mercats principals però sobretot al mercat anglès (28,9%). Amb aquests resultats el turisme rural balear aconsegueix la primera plaça en grau d'ocupació més elevat d'Espanya, amb el 66,5% de les places oferides ocupades, més del doble que la comunitat autònoma que ocupa el segon lloc, el País Basc.

LES PERNOCTACIONS FINS AL SETEMBRE AUGMENTEN UN 6,1% EN EL CONJUNT DE L'OFERTA REGLADA

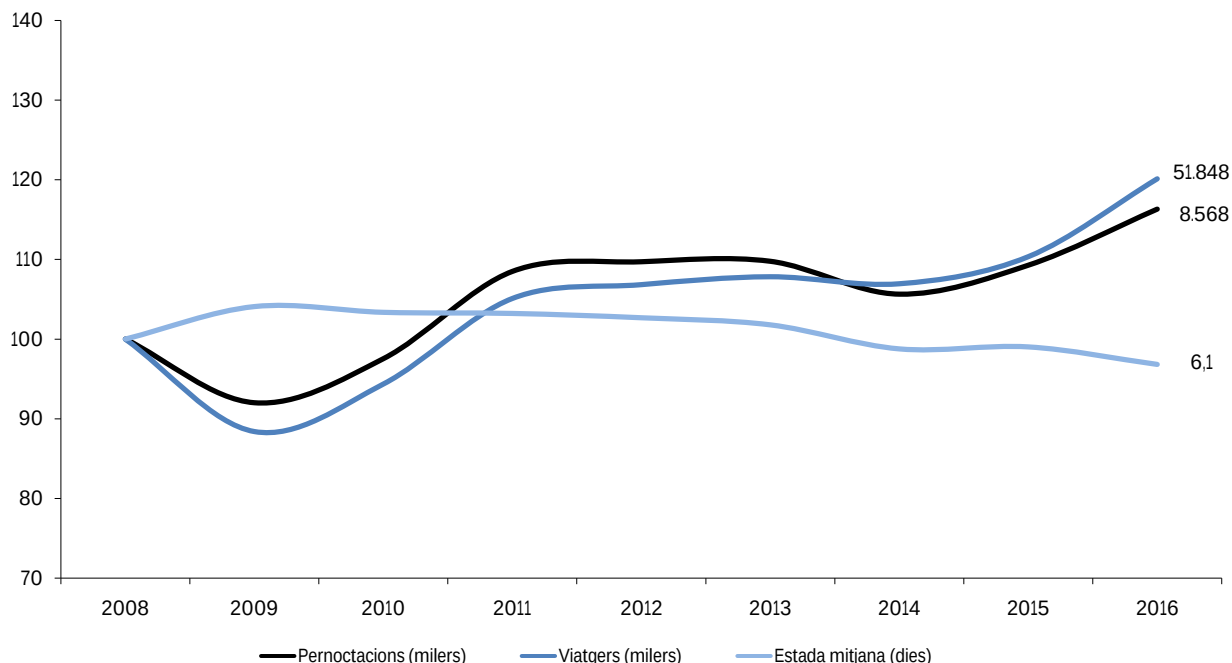
Els **viatgers** que pernoctaren a les Illes Balears fins al setembre del 2016 augmenten més que les pernoctacions. Així, els qui escolliren un establiment hotel·ler augmenten un 9,8% fins al setembre en comparació del mateix període del 2015, amb més de 10,1 milions de persones. El turisme espanyol mostra una evolució a la baixa i decreix un 4,7% anual, mentre que els altres dos principals mercats augmenten i compensen amb escreix la disminució dels viatgers nacionals. Els viatgers alemanys se situen en un 5,9% més (2,7 milions de viatgers), mentre que destaquen els britànics amb un increment del 13,0%, que en valors absoluts s'acosten als 2,3 milions. La progressió dels viatgers en apartaments turístics presenta una senda ascendent respecte del mateix període de l'any anterior (14,5%). Al contrari del que succeïa amb les pernoctacions, el nombre de clients d'origen espanyol en els apartaments de les Balears apuja un 5,0% anual. Els viatgers estrangers que pernocten en apartaments, creixen amb més intensitat (15,9%), a causa dels britànics (21,0%), mentre que els alemanys es mantenen (0,7%).

Finalment, els clients de turisme rural, tot i que encara són minoria en el total de viatgers, són els que evolucionen de forma més favorable i fins al setembre mostren una variació interanual d'un 17,7%.

L'estada mitjana durant el període de gener a setembre del 2016 s'acurça lleument (-3,3%) per quedar en 6,1 dies. En el cas

dels hotels, cada viatger hi està 6,1 dies de mitjana. Quant als apartaments turístics, l'estada arriba a 6,5 dies, que, a causa de la baixada en el nombre de pernотacions i de la pujada en el de viatgers, representa un 9,7% menys que en el mateix període de l'any 2015. El viatger que s'allotja en establiments de turisme rural, tot i quedar estable respecte a l'any anterior, opta per un nombre de nits inferior al dels allotjaments anteriors (4,2 dies).

Gràfic 10. Pernотacions, viatgers i estada mitjana a hotels de les Illes Balears. Acumulat gener-setembre (índex 2008=100)

Font: Ibestat, elaboració pròpia

El gràfic anterior reflecteix l'increment tant de les pernотacions com dels viatgers en els establiments hotelers entre el gener i el setembre des del 2014 i s'assoleixen en aquesta campanya

els màxims d'ambdues sèries. En canvi, l'estada mitjana té una lleugera tendència a la baixa des dels màxims de l'any 2009.

Taula 23. Establiments turístics per illes

	Darrera dada		Variació interanual (%)		Acumulat		Variació interanual (%)	
Mallorca								
Pernotacions								
Establiment hotel·ler	set	6.753.605	↗	3,6	gen-set	39.338.888	↗	6,2
Apartament turístic	set	940.094	↗	4,1	gen-set	5.207.505	↗	2,9
Rural	set	120.835	↗	15,9	gen-set	704.692	↗	15,5
Viatgers								
Establiment hotel·ler	set	1.045.424	↗	10,3	gen-set	6.256.265	↗	7,8
Apartament turístic	set	131.247	↗	16,2	gen-set	746.337	↗	11,3
Rural	set	27.912	↗	16,1	gen-set	164.709	↗	16,3
Estada mitjana (dies)								
Establiment hotel·ler	set	6,5	↘	-6,1	gen-set	6,3	➡	-1,5
Apartament turístic	set	7,2	↘	-10,4	gen-set	7,0	↘	-7,5
Rural	set	4,3	➡	-0,2	gen-set	4,3	➡	-0,7
Menorca								
Pernotacions								
Establiment hotel·ler	set	780.199	↗	13,8	gen-set	4.296.089	↗	13,5
Apartament turístic	set	327.851	↗	12,3	gen-set	1.659.520	↗	5,5
Viatgers								
Establiment hotel·ler	set	111.294	↗	18,7	gen-set	659.283	↗	8,0
Apartament turístic	set	44.939	↗	30,8	gen-set	244.973	↗	22,1
Estada mitjana (dies)								
Establiment hotel·ler	set	7,0	↘	-4,1	gen-set	6,5	↗	5,1
Apartament turístic	set	7,3	↘	-14,1	gen-set	6,8	↘	-13,6
Pitiüses								
Pernotacions								
Establiment hotel·ler	set	1.694.174	↗	7,6	gen-set	8.213.502	↗	4,0
Apartament turístic	set	442.384	↗	6,5	gen-set	2.207.021	↗	3,1
Viatgers								
Establiment hotel·ler	set	329.153	↗	20,5	gen-set	1.653.039	↗	13,3
Apartament turístic	set	79.071	↗	17,2	gen-set	394.537	↗	16,2
Estada mitjana (dies)								
Establiment hotel·ler	set	5,1	➡	-1,3	gen-set	5,0	↘	-8,2
Apartament turístic	set	5,6	↘	-9,1	gen-set	5,6	↘	-11,2

Font: INE, lbestat i elaboració pròpia

El nombre de pernoctacions, en termes acumulats, augmenta a totes les illes, tot i que ho fa a diferents velocitats. D'una banda, a **Mallorca** s'incrementa el nombre de nits facturades tant dels establiments hotelers (3,6%) com dels apartaments turístics (4,1%) i allotjaments rurals (15,9%). Per origen, el turisme nacional cau un 14,3% en les nits facturades en hotels, mentre que augmenten les nits que els hotels facturen als viatgers procedents d'Alemanya (4,3%) i, sobretot, del Regne Unit (9,3%). En aquesta illa, atès que el nombre de pernoctacions no creix molt més que els viatgers, l'estada mitjana en hotels es manté. Els apartaments turístics presenten un increment de les pernoctacions (2,9%), si bé els viatgers augmenten de forma més significativa (11,3%) i,

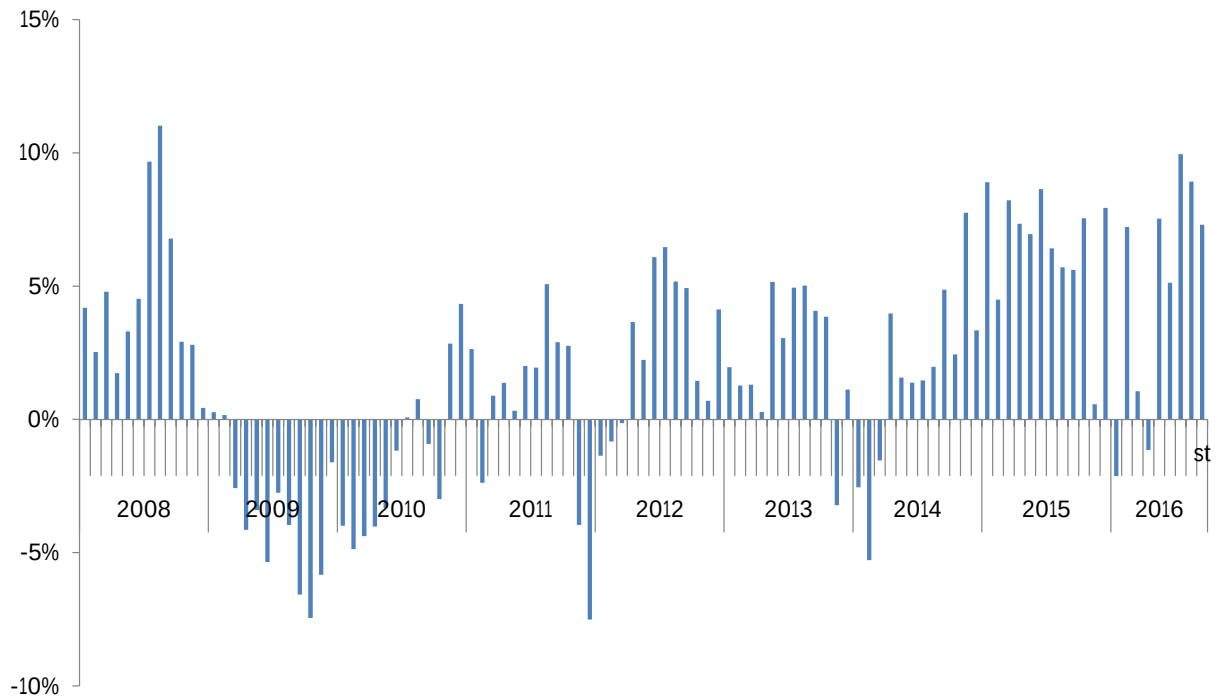
per tant, s'escurça l'estada mitjana. En apartaments, la pujada de les pernoctacions dels residents al Regne Unit (11,0%) compensa sobradament la reducció del mercat nacional (-21,1%), mentre l'alemany roman estable. **Menorca** és l'illa on les pernoctacions mostren la millora relativa més elevada fins al setembre de l'any en curs, tant en establiments hotelers com en apartaments turístics, amb un 13,5% i un 5,5% respectivament. Els viatgers augmenten un 8,0% en hotels, cosa que fa que l'estada mitjana s'incrementi (5,1%). En canvi, en apartaments els viatgers creixen més (22,1%) en comparació amb les pernoctacions, cosa que fa que l'estada mitjana es redueixi (-13,6%). A les **Pitiüses**, fins al setembre l'estada mitjana en els establiments hotelers minva

un 8,2%, ja que l'augment en el nombre de pernoctacions totals (un 4,0% més) és inferior a l'increment dels viatgers (13,3%). Quant als apartaments turístics a Eivissa i Formentera, creixen amb força els viatgers mentre les pernoctacions ho fan més moderadament, cosa que fa que l'estada mitjana es redueixi un

11,2%.

ELS PREUS HOTELERS I DE L'OFERTA COMPLEMENTÀRIA AUGMENTEN PER SOBRE DE LA MITJANA DE L'ESTAT ESPANYOL.

Gràfic 11. Variació interanual dels preus hotelers a les Illes Balears (gener 2008 a setembre 2016)

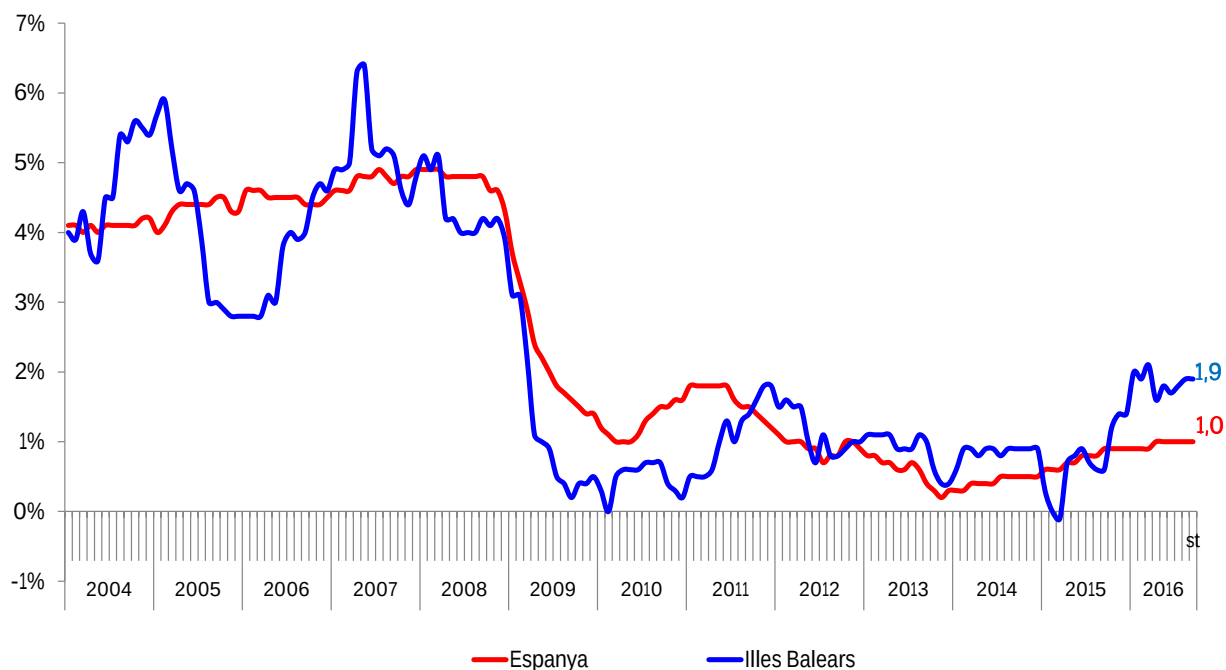

Font: INE

Tal com es pot veure en el gràfic adjunt, els preus hotelers a les Illes Balears presenten increments interanuals, els quals han estat positius tots els mesos excepte dos des de l'abril de l'any 2014. Al setembre, la taxa anual de l'índex de preus hotelers se situa en el 7,3% a les Illes Balears i en el 5,8% a Espanya. L'augment del nombre de pernoctacions, juntament amb l'apujada dels preus, ha estirat a l'alça la rendibilitat hotelera. Així, en el mes de

setembre els ingressos per habitació disponible (RevPAR) a les Balears s'incrementen un 16,1% i queden en 87,3 euros, que com a la resta de la temporada alta, se situa per sobre de la mitjana nacional de 63,8 euros. La tarifa mitjana diària o ADR augmenta un 9,3% i és a les Balears (94,8 euros) també per sobre de la mitjana espanyola (84,4 euros).

Gràfic 12. Variació interanual de l'IPC de restaurants, bars i cafeteries

Quant als preus de l'oferta complementària, en el gràfic anterior s'observa l'evolució que ha seguit el subgrup de restaurants, bars i cafeteries. Al mes de setembre la variació interanual dels preus a les Illes Balears és d'un 1,9%, mentre que en el conjunt

estatal queda en un 1,0%. La variació dels preus de l'oferta complementària a l'arxipèlag balear des de l'octubre de l'any 2015 se situa constantment per sobre de la variació de preus de l'Estat.

Taula 24. Turistes arribats a les Illes Balears per país de residència

	Darrera dada		Variació interanual (%)		Acumulat		Variació interanual (%)	
Illes Balears	setembre	2.137.380	↗	11,4	gen-set	13.611.354	↗	9,6
Espanya	setembre	276.142	↗	17,1	gen-set	2.095.636	↗	4,4
Alemanya	setembre	631.547	→	-0,7	gen-set	3.911.680	↗	3,6
Regne Unit	setembre	583.313	↗	15,1	gen-set	3.367.610	↗	9,5
Mallorca	setembre	1.449.100	↗	9,4	gen-set	9.529.452	↗	8,3
Espanya	setembre	131.322	↗	17,6	gen-set	1.031.452	→	0,7
Alemanya	setembre	554.023	→	-0,3	gen-set	3.547.909	↗	3,8
Regne Unit	setembre	347.128	↗	15,4	gen-set	2.102.839	↗	9,9
Menorca	setembre	209.432	↗	19,1	gen-set	1.336.420	↗	15,6
Espanya	setembre	63.432	↗	22,5	gen-set	480.054	↗	17,4
Regne Unit	setembre	85.210	↗	13,4	gen-set	486.323	↗	10,3
Pitiüses	setembre	478.848	↗	14,5	gen-set	2.745.481	↗	11,3
Espanya	setembre	81.388	↗	12,5	gen-set	584.130	→	1,8
Regne Unit	setembre	150.974	↗	15,2	gen-set	778.448	↗	8,1
Alemanya	setembre	60.909	↘	-7,6	gen-set	285.246	→	1,8

Font: Ibestat

Segons les dades publicades per l'IBESTAT, durant el període gener-setembre arriben 13,6 milions de **turistes** a les Illes Balears, xifra que representa un 9,6% més que en el mateix període de l'any 2015. Aquest augment és gràcies al comportament dels principals mercats emissors, entre els quals destaca l'acceleració del turisme britànic, que s'incrementa un 9,5%. L'augment també està acompanyat dels resultats positius del turisme nacional (4,4%) i de l'alemany (3,6%). Precisament el turisme alemany representa el 28,7% del total, mentre que el britànic ja significa quasi una quarta part (el 24,7%), i el turisme espanyol el 15,4% dels visitants. Així mateix, s'ha de destacar el comportament dinàmic del turisme francès i dels visitants que arriben dels països nòrdics, el nombre dels quals creix a taxes de dos dígit.

Les taxes acumulades de gener a setembre són positives a totes

les Illes, especialment a Menorca, on el nombre de visitants augmenta un 15,6% i la xifra de turistes supera els 1,3 milions. En aquesta illa cal destacar el creixement del mercat nacional, amb un 17,4% d'increment interanual i que contrasta amb l'atonía d'aquest mercat a les altres illes. A Mallorca l'arribada de turistes també creix a bon ritme (8,3%) i assoleix 9,5 milions de turistes. En aquesta illa sobresurt el creixement del turisme d'origen britànic, amb una taxa del 9,9%, que representa el 22,1% del total. Malgrat això, en valors absoluts el turisme alemany és el més important, amb més de 3,5 milions de turistes, que representen el 37,2% del total i que s'incrementa un 3,8% en els tres primers trimestres. El turisme espanyol, que roman estable, queda amb un pes del 10,8% del total de visitants. Les Pitiüses també creixen amb força (11,3%), i també destaca l'augment dels turistes britànics (8,1%) per damunt del dels alemanys i dels espanyols (1,8% ambdós).

4.3. Turisme. Transport i comunicacions

Taula 25. Afiliats a la Seguretat Social

Illes Balears	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Transport i emmagatzematge	setembre	26.901	↗	4,9
Mallorca	setembre	20.651	↗	5,2
Menorca	setembre	1.428	↘	-3,7
Pitiüses	setembre	4.694	↗	6,6
Informació i comunicació	setembre	7.600	↗	8,4
Mallorca	setembre	6.810	↗	8,9
Menorca	setembre	300	→	1,4
Pitiüses	setembre	465	↗	6,9

Font: TGSS

Fins al setembre del 2016 el nombre d'**afiliats** en la branca de transport i emmagatzematge augmenta un 4,9% interanual per al conjunt de les Illes Balears. L'afiliació s'incrementa a Mallorca (5,2%) i a les Pitiüses (6,6%), i disminueix a Menorca (-3,7%). D'altra banda, la xifra de treballadors del sector d'informació i

comunicacions també creix (un 8,4%) respecte del setembre de l'any anterior. La millora en el nombre de treballadors s'estén a totes les illes, i en aquest cas també és a Mallorca i a les Pitiüses on més creix, amb un 8,9% i un 6,9%, respectivament.

Taula 26. Passatgers arribats via aèria segons origen de vol

	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Illes Balears	gener-setembre	15.814.418	↗	10,8
Espanya	gener-setembre	4.041.261	↗	5,0
Alemanya	gener-setembre	4.206.512	↗	11,6
Regne Unit	gener-setembre	3.681.913	↗	12,3
Itàlia	gener-setembre	693.389	↗	12,6
Suïssa	gener-setembre	528.357	↗	8,1
França	gener-setembre	464.498	↗	14,7
Mallorca	gener-setembre	11.113.006	↗	10,3
Espanya	gener-setembre	2.241.450	↗	3,7
Alemanya	gener-setembre	3.834.883	↗	11,2
Regne Unit	gener-setembre	2.354.083	↗	13,3
Itàlia	gener-setembre	181.550	↗	7,5
Suïssa	gener-setembre	437.932	↗	7,2
França	gener-setembre	298.519	↗	6,1
Menorca	gener-setembre	1.428.761	↗	9,9
Espanya	gener-setembre	625.599	↗	8,5
Alemanya	gener-setembre	67.328	↗	2,2
Regne Unit	gener-setembre	493.693	↗	9,8
Itàlia	gener-setembre	105.040	→	-1,8
Suïssa	gener-setembre	11.528	↗	29,0
França	gener-setembre	50.397	↗	42,0
Eivissa	gener-setembre	3.272.651	↗	13,2
Espanya	gener-setembre	1.174.212	↗	6,8
Alemanya	gener-setembre	304.301	↗	18,7
Regne Unit	gener-setembre	834.137	↗	11,0
Itàlia	gener-setembre	406.799	↗	19,7
Suïssa	gener-setembre	78.897	↗	10,9
França	gener-setembre	115.582	↗	31,1

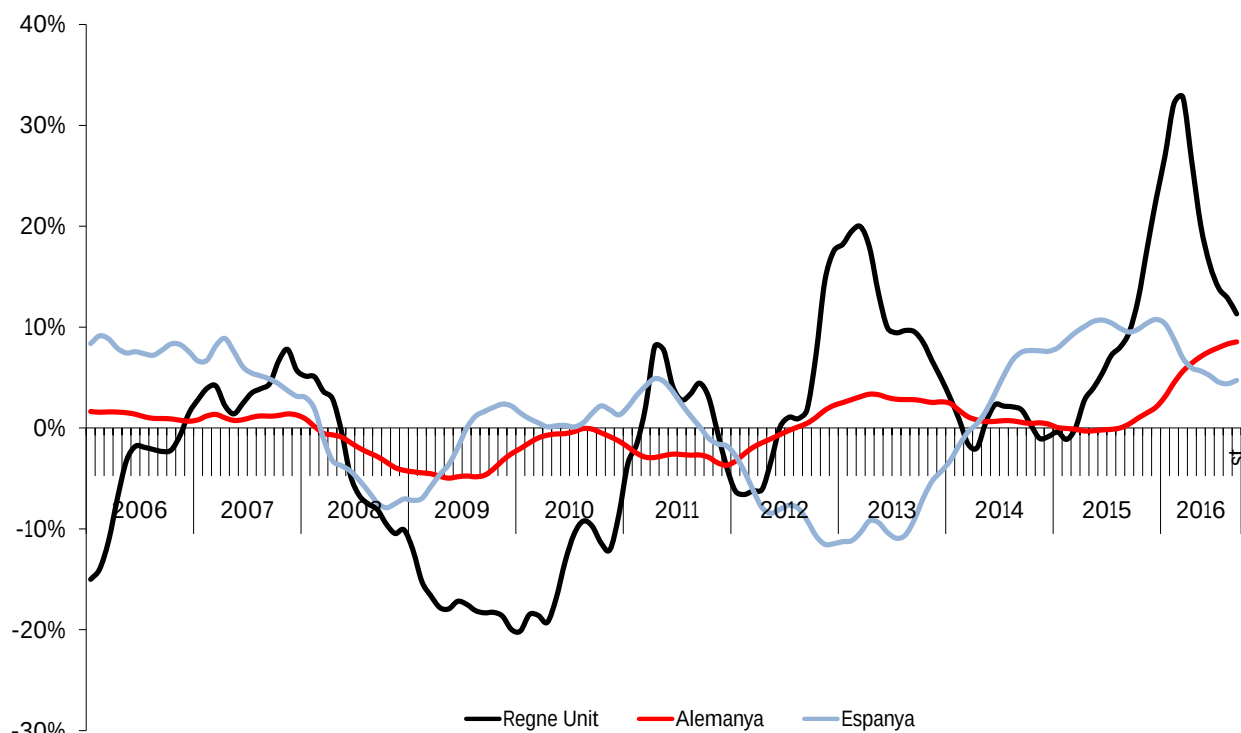
Font: AENA

Els **passatgers** arribats del gener al setembre a les Illes Balears per via aèria augmenten un 10,8% en comparació amb el mateix període del 2015. Així, fins al mes de setembre n'arriben més de 15,8 milions als aeroports de les Balears, que és la millor dada per al període de gener a setembre de la sèrie històrica, i continua la bona tendència de l'any passat. Entre els principals països emissors, destaquen el Regne Unit i Alemanya, ambdós amb un fort increment, un 12'3% i un 11,6% respectivament, mentre el mercat espanyol també es manté a l'alça (5,0%). Així mateix, fins al setembre hi ha un increment interanual de

visitants procedents d'altres mercats. Així les coses, creix el nombre de passatgers d'origens com ara França (14,7%), Itàlia (12,6%), Suècia (22,1%) i, de forma destacada, Holanda, que amb una pujada del 34,4% és el mercat que més augmenta. Del total de passatgers que arriben als aeroports de les Illes Balears fins al setembre, el 74,4% són estrangers.

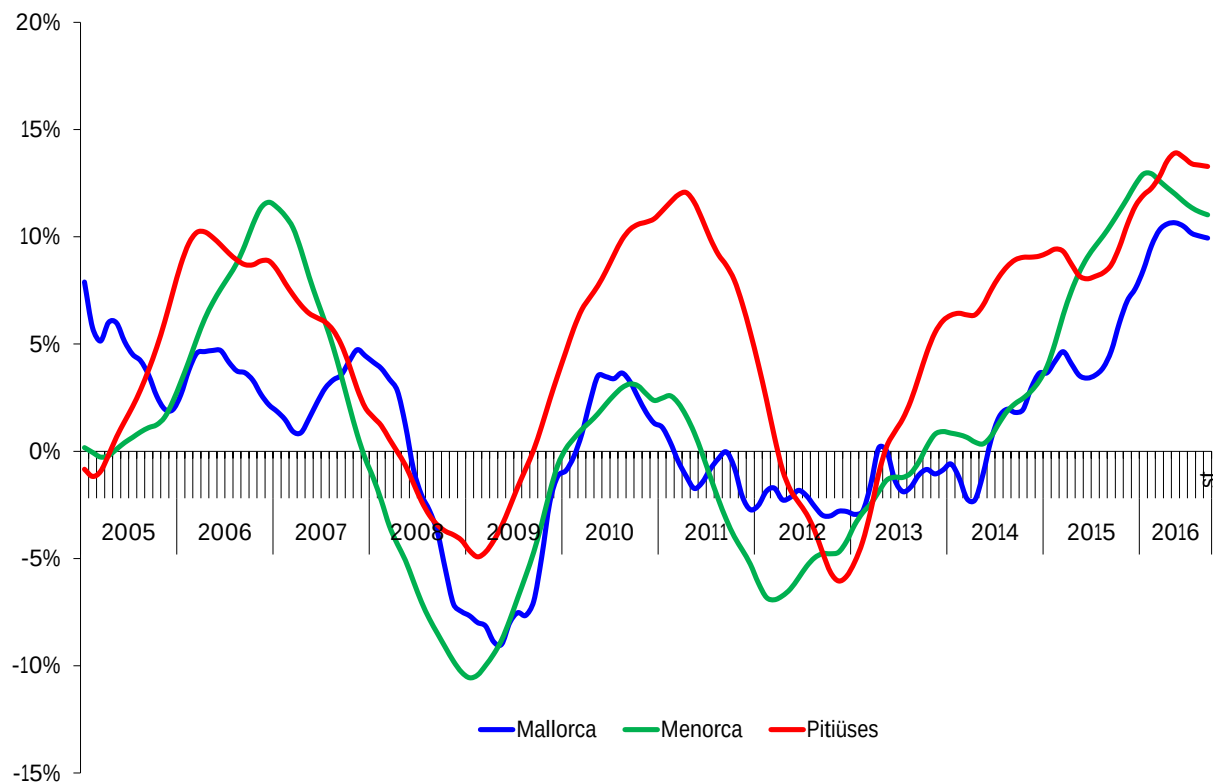
ELS PASSATGERS ARRIBATS PER VIA AÈRIA FINS AL SETEMBRE AUGMENTEN UN 10,8% RESPECTE DEL MATEIX PERÍODE DEL 2015, QUE JA VA SER UN ANY DE RÈCORDS

Gràfic 13. Passatgers arribats a les Illes Balears per via aèria segons origen de vol. Cicle tendència

Font: AENA, elaboració pròpia

Gràfic 14. Passatgers arribats per via aèria per illes. Cicle-tendència

Font: AENA, elaboració pròpia

Pel que fa a l'evolució del trànsit aeri per illes, el passatge creix amb força a tots els aeroports. El nombre de passatgers arribats a Mallorca fins al setembre del 2016 se situa en 11,1 milions. El passatge augmenta un 10,3% en aquesta illa gràcies al bon comportament dels principals mercats emissors: el mercat germànic (11,2%) i el britànic (13,3%). Aquests dos mercats representen més de la meitat del total de passatgers. A Mallorca, el passatge nacional, tot i no arribar a les taxes de creixement d'altres mercats, augmenta un 3,7% respecte del mateix període del 2015. Així mateix, altres països d'origen mostren variacions relatives elevades, com ara Holanda, que té un increment d'un 34,4% interanual. El nombre total de passatgers arribats a l'aeroport de Maó augmenta un 9,9% durant els tres primers trimestres de l'any. A Menorca puja el passatge britànic (9,8%) i el nacional (8,5%), mentre que l'alemany ho fa a un ritme més moderat (2,2%). Aquests tres mercats representen el 83,0% del total de passatge, tot i que cal destacar que la resta de mercats ha augmentat un 16,9%. D'aquests mercats sobresurten l'holandès (49,8%) i el francès (42,0%). Finalment, el volum de passatgers de l'aeroport d'Eivissa s'incrementa un 13,2% interanual. Els tres països més importants motiven aquest creixement. El passatge nacional, que representa un 35,9% del total arribat fins al setembre, creix un 6,8%, a la vegada que també ho fan el passatge d'Alemanya (18,7%) i el del Regne Unit (11,0%). Alhora,

el passatge d'altres mercats també creix per consolidar el fort increment de passatgers que arriben a aquesta illa, igual que succeeix a Menorca. Així, el passatge d'origen holandès i francès puja a taxes superiors al 30%.

Els aeroports de les Balears reben cada vegada més entrades de passatgers en companyies aèries de baix cost. Així, fins al setembre del 2016 aquestes companyies transportaren 5,2 milions de passatgers, i això representa un augment d'un 17,0% respecte de les xifres del mateix període de l'any anterior. L'arxipèlag balear va ser la comunitat autònoma que experimentà un increment interanual més important dels passatgers que arriben per aquest mitjà de transport, segons dades difoses per l'Institut d'Estudis Turístics. Les Illes Balears representen el 16,3% del total d'usuaris d'aquest tipus de servei a l'Estat espanyol, només superades per Catalunya.

Segons les dades publicades per l'INE, els viatgers del transport metropolità de Palma se xifren en 420 milers fins a l'agost del 2016, la mateixa dada que en el mateix període de l'any 2015. En canvi, els usuaris del transport en autobús de Palma, que sumen gairebé 27,0 milions durant els primers vuit mesos d'any, s'incrementen en un 3,0% interanual.

ENTRE GENER I SETEMBRE, EL TRÀNSIT MARÍTIM A LES ILLES BALEARS AUGMENTA UN 14,8%

Taula 27. Trànsit de passatgers arribats per via marítima

	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Illes Balears				
Línia regular	setembre	785.953	↗	22,9
Creuers turístics	setembre	266.865	↗	3,2
Mallorca				
Línia regular	setembre	112.731	↗	17,9
Creuers turístics	setembre	211.996	↘	-6,2
Menorca				
Línia regular	setembre	11.086	↘	-7,5
Creuers turístics	setembre	11.117	↗	4,5
Pitiüses				
Línia regular (excepte de Formentera a Eivissa)	setembre	39.586	↗	18,8
Línia regular Formentera	setembre	311.275	↗	24,8
Creuers turístics	setembre	43.752	↗	100,6

Font: Ibestat

Després de tres anys d'increments, el trànsit marítim de passatgers en línia regular a les Illes Balears accelera el creixement i augmenta, entre gener i setembre, un 14,8% respecte del mateix període del 2015. L'increment de passatgers per via marítima en línia regular té lloc a totes les illes, excepte a Menorca, on roman estable. Per contra, destaca el creixement a les Pitiüses, amb unes taxes de variació del 16,6% a Eivissa i un 16,9% a Formentera. Pel que fa al mes de setembre, aquest trànsit marítim puja un 22,9% en relació amb el moviment de passatgers registrat en el mateix mes de l'any anterior. D'altra banda, el trànsit de passatgers en creuers turístics a les Illes

Balears, després de 3 anys consecutius de pujades i d'un darrer any rècord, consolida les dades de l'any passat i el volum de creueristes roman estable (-0,6%) en els nou primers mesos de l'any 2016. Per illes, destaca a les Pitiüses el Port d'Eivissa (33,6%), que, juntament amb Menorca (16,4%), compensa el descens de creueristes de Mallorca (-5,5%), malgrat que representin el 82% del total que arriba a les Illes Balears fins al setembre del 2016. Pel que fa al mes de setembre, els passatgers en creuers turístics creixen un 3,2%, amb un comportament positiu a totes les illes excepte a Mallorca, que manté la tendència de la resta de l'any.

Taula 28. Transport de mercaderies. Tones embarcades i desembarcades

	Darrera dada		Cicle-tendència T ^t _{t-12} (%)	
Illes Balears				
Marítim	setembre	1.310.725	↗	10,3
Aeri	setembre	1.324	↘	-7,9
Mallorca				
Marítim	setembre	986.515	↗	9,7
Aeri	setembre	1.023	↘	-6,3
Menorca				
Marítim	setembre	55.797	↘	-4,2
Aeri	setembre	126	↘	-8,2
Pitiüses				
Marítim Eivissa	setembre	244.944	↗	12,6
Marítim Formentera	setembre	23.469	↗	10,3
Aeri Eivissa	setembre	175	↘	-12,4

Font: Ministeri de Foment, Ports de Balears, elaboració pròpia

Fins al setembre del 2016, el transport marítim de **mercaderies** presenta una tendència a l'alça (9,6%) respecte al mateix període de l'any anterior. Per illes, les mercaderies transportades per via marítima al setembre mostren un signe positiu per a Mallorca (9,8%), Eivissa (12,6%) i Formentera (10,1%), mentre que prenen el signe contrari a Menorca (-7,3%).

El transport de mercaderies per via aèria, al setembre del 2016 disminueix un 1,4% interanual a causa de les caigudes de dos dígit a Menorca i a Eivissa (un -12,2% i un -12,9% respectivament), mentre que a Mallorca s'incrementa un 2,4%. Amb aquesta baixada al mes de setembre continua la tendència negativa que s'inicià pel juliol de l'any passat i que, des del gener, acumula una caiguda del 8,3%.

LES MERCADERIES TRANSPORTADES S'INCREMENTEN AMB FORÇA A LES ILLES BALEARS

4.4. Mediació financera

Taula 29. Indicadors de mediació financera

Illes Balears	Darrera dada		Cicle-tendència T ^t _{t-12} (%)	
Nombre d'hipoteques constituïdes	agost	1.252	↗	5,1
Mallorca	agost	1.057	↗	26,5
Menorca	agost	93	➡	-0,7
Pitiüses	agost	102	➡	-0,5
Import de noves hipoteques (milions d'€)	agost	212,7	↗	13,8
Nombre de deutors en concurs de creditors ¹	2n trim	31	↘	-11,4
Dipòsits (milions d'€)	2n trim	22.005	↗	5,7
Crèdits (milions d'€)	2n trim	32.280	↘	-2,8
Nombre d'oficines d'entitats financeres	2n trim	876	↘	-5,6
Afiliats a la SS activitat mediació financera ¹	setembre	7.206	➡	-0,8
Mallorca ¹	setembre	6.750	➡	-1,6
Menorca ¹	setembre	160	↗	3,2
Pitiüses ¹	setembre	286	↗	19,2

Font: BE, Ibestat, INE, TGSS, elaboració pròpia

¹ Taxa de variació interanual

Els membres de la Comissió Europea, en coordinació amb el personal del Banc Central Europeu (BCE), han dut a terme la sisena visita de supervisió a Espanya. Les principals conclusions són que el sector financer continua mostrant un grau alt d'estabilitat afavorit pels baixos costos de finançament, pel procés de reestructuració encara vigent i per la fortaleça de la recuperació econòmica. Els nivells de solvència mostren una capacitat de resistència a un escenari de tensió. No obstant això, estableixen com a principal repte del sector bancari espanyol, igual que per els altres països de la zona euro, mantenir la rendibilitat a mitjà termini en un context de tipus d'interès reduïts i de creixement encara negatiu del volum d'operacions.

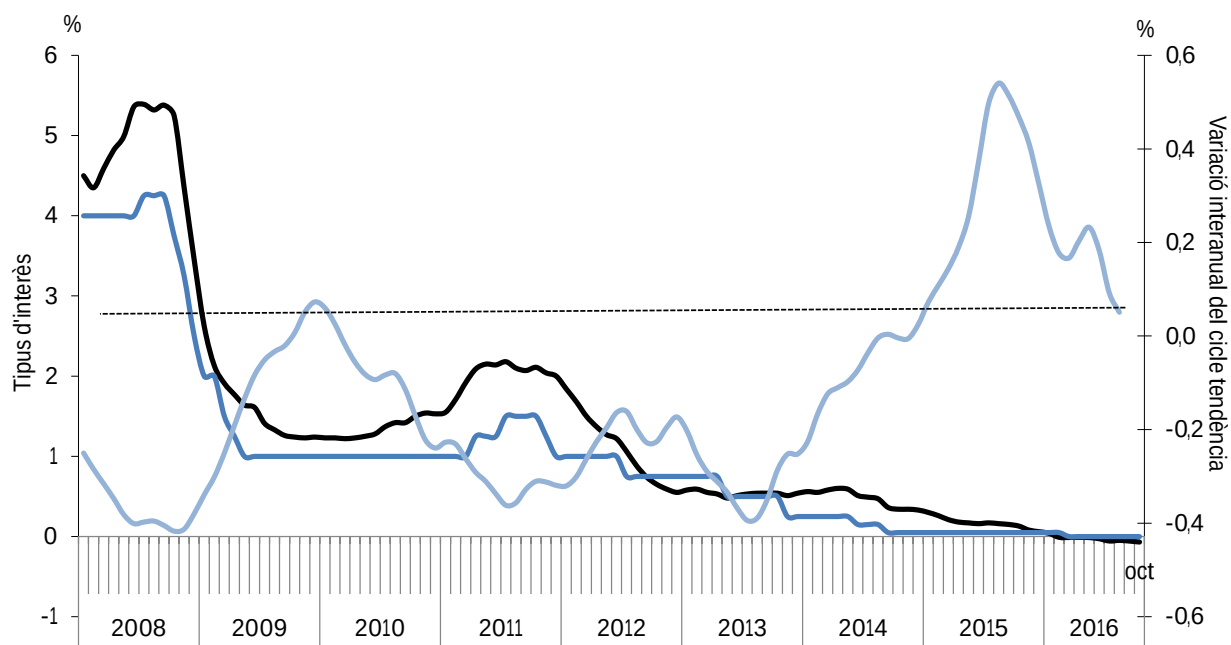
L'EURIBOR A 12 MESOS DISMINUEIX FINS A UN -0,069% A L'OCTUBRE D'ENGUANY

El **nombre d'oficines bancàries** continua en descens i en el segon trimestre del 2016 hi ha 876 oficines per al conjunt de les Illes Balears, 51 menys que un any abans, i amb una tendència que roman encara en signe negatiu. En el conjunt d'Espanya s'aprecia la mateixa evolució a la baixa i en el segon trimestre del 2016 hi ha 30.207 oficines, 1.385 menys que fa un any. El tancament d'oficines es relaciona amb una variació del nombre

d'**afiliats a la Seguretat Social** que encara roman en negatiu per al conjunt balear en aquesta activitat que al setembre d'enguany arriba a 7.206 persones, un -0,8% de variació interanual. Per illes, l'afiliació disminueix a Mallorca (-1,6%), on es concentren el 93,8% del total d'afiliats, mentre que es recupera a les Pitiüses (19,2%) i a Menorca (3,2%).

En el mes d'octubre, el BCE manté el **tipus d'interès oficial** de la zona euro en el 0,00% fixat des del març d'enguany, després de mantenir-lo durant un any i mig en el 0,05% (des del setembre del 2014). L'objectiu d'aquesta mesura històrica és reactivar la situació econòmica davant el risc de deflació. Així, i pel que fa al creixement de la zona euro, en el segon trimestre del 2016 el PIB se situa en l'1,6%, 0,1 p.p. menys que el trimestre passat i 0,7 p.p. menys que un any ençà. En l'àmbit hipotecari, hi ha una tendència a l'alça en el nombre d'hipoteques constituïdes a les Illes Balears, tal com es veu més endavant, afavorida per un Euríbor que segueix disminuint i arriba fins a un -0,069% a l'octubre d'enguany. Cal recordar que fa un any la mitjana mensual era de 0,128%. Així, l'índex que serveix de referència per establir l'interès variable de la majoria dels crèdits hipotecaris se situa no només per sota del tipus d'interès oficial del BCE, sinó que continua la senda de disminucions mensuals des del febrer d'enguany.

Gràfic 15. Evolució dels tipus d'interès i hipoteques

Font: BE, Euríbor, INE, elaboració pròpia

Els **dipòsits** en entitats bancàries a l'arxipèlag balear sumen 22.005 milions d'euros i augmenten en el segon trimestre d'enguany un 1,4% en comparació del trimestre anterior, i fins a un 5,7% respecte d'un any enrere, mantenint així una tendència a l'alça. Els dipòsits a les Illes Balears, que es divideixen entre els de les administracions públiques (3,8% del total) i els del sector privat (un pes del 96,2%), representen l'1,8% sobre el total de dipòsits en l'àmbit estatal. En el conjunt nacional, mentre que fins al trimestre passat disminuïen, els dipòsits augmenten fins a un 1,6% en el segon trimestre respecte de l'anterior, malgrat gairebé

no varien en relació amb un any abans (0,1%). Pel que fa al sector privat a les Illes Balears, els dipòsits totals sumen 21.170 milions d'euros en el segon trimestre del 2016, un 5,0% més en termes interanuals, i un 1,2% més en comparació del trimestre anterior. Del total de dipòsits del sector privat, el 39,7% són dipòsits a la vista, el 32,3% dipòsits a termini i el 28,0% restant dipòsits d'estalvi. Respecte de fa un any, continuen augmentant els dipòsits a la vista (a un ritme del 30,7% interanual), seguits dels d'estalvi (17,3%), mentre que els dipòsits a termini continuen a la baixa i són fins a un 21,3% inferiors als registrats un any ençà. En

termes inter trimestrals, també es dona un traspàsament dels dipòsits a termini (-17,2%) cap als dipòsits a la vista (16,8%) i d'estalvi (8,4%).

Pel que fa al **crèdit** concedit a les Illes Balears, disminueix un 2,3% en termes interanuals en el segon trimestre de l'any 2016, amb una tendència a la baixa, tot i alentir-se respecte de trimestres anteriors. El total del crèdit en el segon trimestre suma 32.280 milions d'euros, el 92,3% dels quals és per a les llars i les empreses, un 0,5% menys que el crèdit concedit en el mateix trimestre de l'any anterior. La resta del crèdit correspon a les administracions públiques, que es redueix un 19,7% interanual en aquest segon trimestre. Així, encadena ja un any de variacions interanuals negatives, tot i que fins aleshores augmentava. En relació al crèdit total nacional, el percentatge concedit a les Illes Balears es manté en un 2,4% de pes en el segon trimestre del 2016. Del crèdit total privat concedit a Espanya, més de la meitat es destina al finançament de les llars (51,3%) i la resta a finançar activitats productives. Des del primer trimestre del 2014, el pes del crèdit que es destina a les activitats productives disminueix, en benefici del crèdit concedit per a les despeses de la llar.

En el mercat hipotecari, de gener a l'agost d'enguany es registra la constitució de 9.506 **hipoteques** a les Illes Balears, un 14,8% més que durant el mateix període del 2015, amb una tendència que es manté a l'alça. Del total d'hipoteques constituïdes, 8.957 són sobre finques urbanes (un 15,1% més) i la resta sobre finques rústiques (un increment de l'11,4%). Així, i pel que fa a les dades mensuals, a l'agost es registren un total de 1.252 hipoteques constituïdes en el conjunt balear, un 28,4% més que a l'agost del 2015. Per illes, la constitució d'hipoteques augmenta a Mallorca amb una tendència que es manté a l'alça, a diferència de la resta d'illes. Quant a l'import hipotecat, que arriba a 212,7 milions d'euros l'agost del 2016, disminueix respecte de fa un any un 8,9%, però augmenta en termes acumulats un 16,7%. Amb aquestes dades, la tendència a l'alça de l'import hipotecat registrada des

del maig del 2014 s'alenteix a partir de l'agost de l'any passat. No obstant això, cal tenir en compte que hi ha una mancança d'hipoteques constituïdes però no inscrites en el Registre de la Propietat corresponent per seguir amb la jurisprudència del Tribunal Suprem sobre el caràcter abusiu d'algunes clàusules referents als tipus d'interès de demora, les quals s'inscriuran a mesura que se solucionin els defectes.

LA RÀTIO DE MOROSITAT DEL SECTOR PRIVAT ES REDUEIX TOT I SER ENCARA ELEVADA PER AL CONJUNT D'ESPANYA

El nombre de crèdits morosos d'empreses i llars sobre els préstecs concedits continua en xifres elevades, encara que es redueix des de principis del 2014, després de registrar el valor màxim el desembre del 2013 (13,6%). Així, a l'agost del 2016 la **ràtio de morositat** del sector privat és del 9,4% per al conjunt d'Espanya, nou punts per sobre que abans del 2008.

D'altra banda, i segons dades de l'índex, hi ha 31 **deutors concursats** en el segon trimestre del 2016, un 11,4% menys que fa un any. En termes acumulats fins el segon trimestre d'enguany hi ha 64 deutors concursats, un 28,1% menys que en el mateix període del 2015. Del total dels deutors concursats en aquest període, el 84,4% entren en concurs voluntàriament, 29 menys que fa un any. Quant a la naturalesa, 59 són empreses (20 menys que fa un any) i la resta són persones físiques sense activitat empresarial (cinc menys en aquest cas). Atenent la classificació de les empreses per sectors productius, la majoria dels concursos es registren en els sectors de la construcció (40,7% del total), seguit del comerç (20,3% del total). Respecte d'un any ençà, només augmenta el nombre d'empreses en concurs en el sector de la construcció (en una empresa més concursada), mentre que disminueix per a la resta, entre les quals destaca el sector del comerç, i el de les activitats administratives i serveis auxiliars amb set empreses menys concursades en comparació del primer semestre del 2015.

4.5. Serveis empresarials i activitats immobiliàries

Taula 30. Indicadors dels serveis empresarials i immobiliaris

Illes Balears	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Índex d'activitat dels serveis empresarials				
Índex de xifra de negoci				
Activitats professionals, científiques i tècniques	agost	165,4	↗	26,5
Activitats administratives i serveis auxiliars	agost	265,5	↗	6,9
Índex d'ocupació				
Activitats professionals, científiques i tècniques	agost	99,0	→	1,5
Activitats administratives i serveis auxiliars	agost	132,8	↗	8,5
Afiliats a serveis empresarials	setembre	56.251	↗	5,5
Mallorca	setembre	47.201	↗	5,5
Menorca	setembre	2.644	↗	7,2
Pitiüses	setembre	6.223	↗	4,8
Afiliats a activitats immobiliàries	setembre	4.666	↗	9,1
Mallorca	setembre	3.383	↗	7,5
Menorca	setembre	290	↘	-9,1
Pitiüses	setembre	961	↗	22,1

Font: Ibestat, TGSS

D'acord amb les dades dels **indicadors d'activitat del sector dels serveis** (IASS) publicades per l'Ibestat, al mes d'agost del 2016 augmenta tant l'índex de la xifra de negoci com l'índex d'ocupació per als serveis empresarials en comparació al mes d'agost del 2015. Així, la variació interanual de l'índex de la xifra de negoci dels serveis empresarials a les Illes Balears és d'un 26,5% en activitats professionals, científiques i tècniques, i d'un 6,9% en activitats administratives i serveis auxiliars. D'aquesta manera, la primera activitat només presenta una variació interanual negativa per al mes de març i de juliol, mentre que es manté l'augment de l'índex per a la segona activitat des de fa més d'un any. Quant a l'ocupació dels serveis empresarials, es recupera la tendència a l'alça per a ambdós tipus d'activitat amb variacions interanuals positives des del mes de gener d'enguany.

Al setembre del 2016, el nombre d'afiliats en el sector dels serveis empresarials a les Illes Balears és de 56.251. La variació interanual arriba a un 5,5%, amb la qual cosa es consolida una tendència positiva des de l'inici del 2013. Per règims, els afiliats al règim general són 43.951, un 5,5% més que al setembre del 2015. Al règim d'autònoms els afiliats sumen 12.298, un 5,6% més que fa un any. Per illes, l'increment de l'afiliació és present a totes, més en el cas de Menorca (7,2%) que a la resta.

DES DEL GENER A L'AGOST D'ENGUANY LA CONSTITUCIÓ DE SOCIETATS MERCANTILS AUGMENTA UN 15,8%

Segons dades de l'Ibestat, fins al mes d'agost del 2016 es constitueixen 2.588 societats mercantils a les Illes Balears, 354 més que al mateix període de l'any passat. D'aquestes, el 99,8% són societats limitades (358 més que fa un any) i només són 6 les entitats noves que es constitueixen com a societats anònimes (quatre menys en aquest cas). En comparació amb les dades per al conjunt d'Espanya, l'increment de societats mercantils a les Balears està per sobre de l'estatal (11,1%), on augmenten també les societats limitades (11,2%) i disminueix la constitució de societats anònimes (-39,5%). Pel que fa al capital subscrit, a les Balears suma 462,4 milions d'euros del gener a l'agost del 2016, més del doble que en el mateix període de l'any 2015 (177,1 milions d'euros). No obstant això, el nombre de dissolucions (544) creix durant els primers vuit mesos respecte a l'any anterior (un 9,0%) a les Illes Balears, per sobre de l'augment registrat en l'àmbit nacional (2,2%). Del total de dissolucions a les Balears, el 80,5% són de caràcter voluntari (45 més que un any abans) i la resta per fusió (1 més, en aquest cas). No obstant això, s'incrementa el nombre d'empreses que s'inscriuen com a cotitzants en el règim general de la Seguretat Social, que en el tercer trimestre de l'any són 42.204, un 2,9% més que l'any anterior. L'augment

Mercat immobiliari

En el **mercat immobiliari**, el nombre d'empreses i de treballadors afiliats a la Seguretat Social continua augmentant en relació amb l'any anterior. Així, al setembre hi ha 1.330 centres de treball inclosos en les activitats immobiliàries a les Illes Balears, 108 més que al setembre del 2015. Pel que fa a l'afiliació, al setembre hi ha 4.666 persones afiliades, un 9,1% més que un any enrere.

en el nombre d'empreses es produeix des del segon trimestre del 2014, i d'aleshores ençà el creixement s'accelera. Per sectors, en el tercer trimestre el nombre d'empreses actives augmenta en tots els sectors, més especialment en el cas de la construcció (6,2%) i del transport (4,7%), seguits del sector de la indústria (3,6%).

Pel que fa als **deutors en concurs de creditors**, a les Illes Balears n'hi ha 31 el segon trimestre del 2016, mentre que en el mateix període del 2015 foren 35 segons dades de l'Ibestat. La disminució dels concursos també es dona en l'àmbit nacional (-12,4%). Dels processos concursals a les Balears, sols un correspon a persones físiques sense activitat empresarial i 30 a empreses, gairebé totes de responsabilitat limitada (el 83,9%), malgrat n'hi ha quasi una quarta part menys respecte d'un any enrere. Entre les empreses concursades, el 43,3% del total es dediquen a la construcció, seguides de les centrades en el comerç (20,0%). En termes interanuals i per activitat econòmica principal, només augmenten en les empreses concursades dedicades a la construcció, al comerç i a les activitats professionals, científiques i tècniques, mentre que disminueixen per a la resta. Per xifra de negoci, les empreses amb una facturació fins a dos milions d'euros (27 empreses) són les més damnificades. El 36,7% de les empreses concursades tenen entre un i cinc assalariats (les mateixes en nombre que el segon trimestre del 2015) i el mateix percentatge són autònoms (que augmenten en aquest cas en cinc empreses concursades).

Segons l'**índex de confiança empresarial** publicat per l'Ibestat, en el quart trimestre del 2016 l'opinió dels empresaris de les Illes Balears sobre l'evolució dels seus negocis millora en comparació d'un any enrere, però disminueix respecte del trimestre que acaba. Així, l'índex de confiança empresarial harmonitzat (ICEH), amb un valor de 140,8 punts, augmenta un 2,1% interanual a les Illes Balears, per sobre la mitjana nacional on l'indicador no varia respecte del darrer trimestre del 2015. Ara bé, el quart trimestre d'enguany en relació amb el tercer presenta una variació de l'índex del -4,6%, en aquest cas per sota la variació mitjana nacional que es manté en positiu (0,2%). Així, les expectatives sobre la marxa del negoci empitjoren respecte del tercer trimestre, fet que es dona per a totes les illes. No obstant això i en termes interanuals, les expectatives es mantenen en positiu per als empresaris de Mallorca (3,5%), i de les Pitiüses (1,5%) però hi ha una certa desconfiança entre els empresaris de Menorca (-0,3%). Per sectors, en aquest quart trimestre milloren les expectatives empresarials en termes interanuals per al sector de la indústria seguit del de la construcció, mentre que respecte del trimestre anterior només són positives les expectatives per al sector industrial.

Per illes, els centres de treball augmenten a totes igual que l'afiliació, excepte a Menorca, on baixa el nombre de cotitzants des de l'abril d'enguany respecte d'un any ençà.

LES TRANSMISSIONS D'HABITATGES NOUS AUGMENTEN DES DE PRINCIPI D'ANY A LES ILLES BALEARS

Taula 31. Indicadors del mercat de l'habitatge

Illes Balears	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Compravenda d'habitatges	agost	1.289	↗	49,2
Habitatges nous	agost	266	↗	54,7
Habitatges de segona mà	agost	1.023	↗	47,8
Preu mitjà de l'habitatge lliure (euros/m²)	2n trim	2.041,7	↗	5,9
Habitatge lliure fins a 5 anys d'antiguitat	2n trim	2.441,1	↗	5,3
Habitatge lliure més de 5 anys d'antiguitat	2n trim	2.034,1	↗	6,2
Nombre d'hipoteques sobre habitatges	agost	1252	↗	28,4
Import d'hipoteques sobre habitatges (milers d'€)	agost	212.718	↘	-8,9
Import mitjà d'hipoteques sobre habitatges (euros)	agost	169.903	↘	-5,1
Mallorca				
Preu mitjà de l'habitatge lliure (euros/m²)				
Palma de Mallorca	2n trim	1.526,6	→	1,0
Manacor	2n trim	1.286,8	↗	2,0
Inca	2n trim	1.023,3	→	-0,8
Calvià	2n trim	2.406,1	→	0,4
Menorca				
Preu mitjà de l'habitatge lliure (euros/m²)				
Maó	2n trim	1.191,0	↘	-6,5
Ciutadella de Menorca	2n trim	1.557,8	→	1,6
Pitiüses				
Preu mitjà de l'habitatge lliure (euros/m²)				
Eivissa - vila	2n trim	2.689,8	↗	12,5
Santa Eulària del Riu	2n trim	2.465,3	↗	5,5

Font: l'bestat a partir de dades de l'INE i del Ministeri de Foment

El creixement del ritme d'activitat dels serveis immobiliaris es reflecteix en la demanda. Així, la **compravenda d'habitatges** a les Illes Balears, que mostra increments interanuals des del mes de març del 2014, augmenta fins a un 49,2% a l'agost d'enguany en comparació de l'agost del 2015. Aquest augment en les compravendes d'habitatges es produeix des de principi d'any de manera que fins a l'agost del 2016 es transmeten 9.305 habitatges, un 36,2% més que en el mateix període de fa un any. A més, l'increment es produeix ja des de gener d'enguany en les transmissions d'habitatges nous que en els primers vuit mesos sumen 2.067, un 36,8% més que en el mateix període del 2015. De gener a agost es transmeten 7.238 d'habitatges de segona mà, un 36,0% més que un any enrere. L'augment de la compravenda d'habitatges des del gener a l'agost del 2016 és present a totes les illes, tant en el cas dels habitatges nous com en els de segona mà. Així, 6.960 habitatges es transmeten a l'illa de Mallorca en el primers vuit mesos de l'any (una variació del 35,6% interanual), 917 a l'illa de Menorca (32,9%) i 1.428 a les Pitiüses (41,7%). Per tipus d'habitatge, la compravenda d'habitatge nou en aquest període augmenta més a l'illa de Mallorca (53,7% amb 1.340 compravendes), on es concentra el 64,8% del total de transmissions, mentre que per al mercat de segona mà destaca l'augment a les Pitiüses (57,4% amb 938 transmissions), malgrat el major percentatge de compravendes també es concentren a l'illa major (77,6%).

En línia amb aquest repunt de l'activitat immobiliària, la darrera dada d'agost del 2016 mostra un augment del nombre d'**hipoteques** per adquirir un habitatge d'un 28,4% per al conjunt balear amb un import hipotecat que disminueix fins a un 8,9% a l'agost en comparació amb fa un any. En termes acumulats de gener a agost d'enguany, el nombre total d'hipoteques constituïdes és de 9.506 a les Illes Balears, xifra que suposa un augment del 14,8% respecte del mateix període del 2015. Pel que fa a l'import hipotecat (1.736 milions d'euros), l'increment és del 16,7%. No obstant això i per aquest període acumulat de temps s'ha de tenir en compte que falta la inscripció d'algunes hipoteques en el Registre de la Propietat per considerar abusives algunes clàusules referents als tipus d'interès de demora segons jurisprudència del Tribunal Suprem, les quals s'inscriuran a mesura que se solucionin els defectes. Quant al repartiment territorial, la constitució d'hipoteques creix a Mallorca (un 28,2% en els primers vuit mesos de l'any) on es concentra el 78,9% del total d'hipoteques registrades, seguida de Menorca (1,7%), mentre que disminueixen a les Pitiüses (-25,7%). Pel que fa a l'import hipotecat acumulat, augmenta a totes les illes, més en el cas de Menorca (36,0%) que de la resta. Paral·lelament a l'augment en el mercat hipotecari, les taxacions d'habitatges, que la majoria de les entitats financeres exigeixen abans de concedir una hipoteca, presenten a les Illes Balears una variació interanual positiva d'un 21,0% en el segon trimestre del 2016, amb un total de 3.858 valoracions.

A més, el preu de l'habitatge lliure segueix pujant en comparació amb fa un any a les Illes Balears, ja des del tercer trimestre del 2013, mentre que a la mitjana nacional l'augment interanual es manifesta sols a partir del segon trimestre del 2015. Així, en el segon trimestre d'enguany el **preu de l'habitatge** arriba a 2.041,7 euros per metre quadrat a les Illes Balears, un 5,9% més que fa un any, malgrat és un 0,6% inferior al trimestre immediatament anterior. L'increment interanual es dona tant en el preu dels habitatges lliures amb menys de cinc anys d'antiguitat, com en els de més anys de construcció. D'altra banda, el preu continua

situant-se per sobre de la mitjana nacional (1.506,4€/m²), que també puja en el segon trimestre un 2,0% interanual i en aquest cas també és un 0,9% superior al valor del primer trimestre, segons dades del Ministeri de Foment. Pel que fa als principals municipis illencs de més de 25.000 habitants, el preu de l'habitatge lliure augmenta en tots excepte a Inca (-0,8%) i Maó (-6,5%). Entre aquests municipis destaquen els de les Pitiüses, on el preu mitjà és superior a la resta d'illes i a més on es registra un augment més elevat respecte d'un any ençà.

4.6. Altres serveis

Taula 32. Ocupats en altres serveis

Illes Balears	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Activitats sanitàries i serveis socials	setembre	35.817	↗	4,8
Altres serveis socials	setembre	27.358	↗	4,7
Administració pública	setembre	19.338	→	1,4
Educació	setembre	19.214	↗	6,4
Serveis de la llar	setembre	12.617	→	-1,8
Mallorca				
Activitats sanitàries i serveis socials	setembre	30.416	↗	4,9
Altres serveis socials	setembre	20.946	↗	5,1
Administració pública	setembre	15.662	→	0,9
Educació	setembre	17.477	↗	6,4
Serveis de la llar	setembre	9.900	↘	-2,3
Menorca				
Activitats sanitàries i serveis socials	setembre	2.112	↗	8,3
Altres serveis socials	setembre	1.764	↗	2,1
Administració pública	setembre	1.933	↗	4,8
Educació	setembre	650	↗	2,4
Serveis de la llar	setembre	781	↘	-4,5
Pitiüses				
Activitats sanitàries i serveis socials	setembre	3.254	→	1,3
Altres serveis socials	setembre	4.523	↗	3,7
Administració pública	setembre	1.742	↗	2,3
Educació	setembre	1.062	↗	8,5
Serveis de la llar	setembre	1.934	↗	2,2

Font: TGSS

Al mes de setembre hi ha 35.817 persones afiliades a les Illes Balears en **activitats sanitàries i serveis socials**, xifra que representa una variació interanual d'un 4,8%. Des del 2013, la variació interanual és positiva per a totes les Illes, malgrat que es registren variacions intermensuals negatives en alguns casos, amb increments cada mes al voltant d'un 4% respecte de l'any anterior. Per illes, si bé el 85% dels afiliats es concentren a l'illa

major, destaca l'increment anual del 8,3% a Menorca.

Segons dades de l'enquesta de professionals col·legiats de l'INE, a 31 de desembre del 2015 es registrà un increment del personal mèdic actiu (1,6%) i del personal d'infermeria (4,0%), si bé cada facultatiu d'atenció primària a les Illes Balears tenia assignades 1.718 targetes sanitàries i eren 1.970 les targetes sanitàries individuals assignades al personal d'infermeria, al voltant de 400

més que la mitjana nacional.

Pel que fa al dinamisme laboral d'enguany, segons dades de l'Observatori de Treball de les Illes Balears, des del gener al setembre hi ha més facultatius sanitaris demandants d'ocupació amb una baixada de contractes respecte d'un any ençà. Així, la mitjana d'aquest període és de 270 demandants aturats que cerquen feina en activitats sanitàries, un 2,3% més que en el mateix període del 2015. D'aquests, augmenta el nombre d'infermers aturats (24,1% amb un total de 134), mentre que disminueixen el col·lectiu de metges que cerquen feina respecte de l'any passat (-12,8% d'un total de 136). Pel que fa als contractes, de gener a setembre del 2016 sumen 3.635, cosa que implica una disminució d'un 1,1% respecte del mateix període de l'any passat, repartits entre personal mèdic (-0,5%) i personal d'infermeria (-1,8%).

Segons dades del Servei de Salut de les Illes Balears, el 30 de setembre del 2016 hi ha 45.827 persones pendents d'una cita amb l'especialista, un 25,5% menys que fa un any. Alhora, el temps de demora per tenir la cita també es redueix fins a un 36,1% (de 90,04 dies de mitjana d'espera l'any 2015 a 57,5 dies un any després). Així mateix, cau el nombre de pacients pendents d'una intervenció quirúrgica, que el darrer dia de setembre del 2016 és de 13.152 (un 4,4% menys que el mateix dia del 2015). També disminueix el temps d'espera per ser intervingut (-28,3%) i passa de 117 dies de mitjana el 30 de setembre del 2015 a 83,9 dies el mateix dia d'enguany.

AUGMENTA L'ACTIVITAT SANITÀRIA EN ELS HOSPITALS PÚBLICS DE LES ILLES BALEARS

En línia amb l'augment de l'activitat hospitalària a les Illes Balears, el nombre de receptes facturades del Sistema Nacional de Salut és un 1,6% superior a la del mateix període del 2015 i suma 11,5 milions entre gener i agost del 2016, segons dades del Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat. La despesa farmacèutica mitjançant recepta oficial del Sistema Nacional de Salut acumula fins a l'agost 125,8 milions d'euros (un 4,4% interanual de pujada). Així doncs, els primers vuit mesos de l'any, la despesa mitjana per recepta facturada és de 10,98 euros, un 2,8% més que l'any anterior, per sobre de la mitjana nacional (10,97 euros de despesa mitjana amb una variació interanual d'un 2,0%). Així, augmenta la despesa farmacèutica pública després dels retrocessos del 2012, quan entrà en vigor el sistema d'aportació farmacèutica segons criteris de renda i de condició d'assegurat. També durant el 2013, a causa de l'encariment per l'actualització de la llista de medicaments que quedaven exclosos de la prestació farmacèutica en el Sistema Nacional de Salut. A això s'afegeix la regulació del sistema de preus de referència i d'agrupacions homogènies de medicaments en el Sistema Nacional de Salut l'any 2014 (Reial decret 177/2014, de 21 de març), que fixà els màxims en els preus dels medicaments inclosos en la prestació farmacèutica. No obstant això, a partir de l'1 d'octubre d'enguany baixa el preu d'alguns medicaments amb motiu de la revisió anual del sistema de preus de referència de medicaments del Sistema Nacional de Salut (Ordre

SSI/1305/2016, de 27 de juliol).

Al setembre del 2016 hi ha 27.358 persones afiliades en el conjunt d'activitats que formen la branca d'**altres serveis socials** a les Illes Balears, amb una taxa de variació positiva per al conjunt balear d'un 4,7%. Per a totes les illes al gener, a l'agost i al setembre d'enguany disminueix el nombre d'afiliats respecte del mes anterior, però per a tots els mesos el nombre d'afiliats és major en comparació del mateix mes de l'any anterior.

Segons dades del Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat, el 31 d'agost del 2016 hi ha 24.574 sol·licituds de prestació per dependència a les Illes Balears. El 2,2% de la població sol·licita aquest tipus de prestació, per sota de la mitjana nacional, que és del 3,5%. S'han resolt 22.774 sol·licituds, de les quals 18.018 corresponen a sol·licitants amb dret a prestació i 13.523 tenen efectivament prestació, 1.776 més que el gener d'enguany. Un any enrere els sol·licitants amb dret a prestació eren 16.753 a les Illes Balears i 11.559 foren beneficiaris amb prestació sobre un total de 23.658 sol·licituds. Aquestes xifres signifiquen que el 31 d'agost del 2016 hi ha un 7,6% més de sol·licitants amb dret a prestació i un 17,0% més de beneficiaris amb prestació, amb un nombre de sol·licituds registrades que superen en un 3,9% la xifra d'un any ençà.

Pel que fa al sistema de pensions i a la pensió contributiva que inclou els casos de jubilació, incapacitat permanent, viduitat i orfandat a 1 d'octubre del 2016 hi ha a les Illes Balears 184.399 pensionistes, un 1,5% més que un any enrere. Quant a la pensió mitjana, és un 2,2% superior a la del mateix mes de l'any passat, considerant tots els règims del Sistema de la Seguretat Social. Així, la pensió mitjana se situa en 837,83 euros a les Illes Balears, per sota de la nacional, que és de 907,77 euros, la qual augmenta un 1,9% en termes interanuals. D'aquestes prestacions, la pensió mitjana per jubilació és de 962,17 euros a les Illes, un 2,2% més que fa un any, però encara per sota de la mitjana nacional, que se situa en 1.047,98 euros (un 2,1% més que un any enrere). L'1 d'octubre de 2016, a les Illes hi ha 115.995 pensionistes jubilats, un 2,6% més que fa un any, percentatge superior a l'augment nacional (1,7%). Pel que fa a les pensions no contributives o assistencials, el primer dia de setembre la mitjana mensual per jubilació és de 356,41 euros, un 2,2% menys que l'any anterior, situant-se pràcticament igual que la pensió no contributiva per jubilació nacional (355,35), la qual és un 0,3% superior al mateix mes de l'any passat. La mitjana mensual de la pensió no contributiva per invalidesa és de 398,33 euros a les Balears, que també disminueix aquest cas un 1,7% respecte del setembre del 2015, malgrat se situa per sobre de la mitjana nacional (393,79 euros), la qual baixa un poc en relació amb el setembre de l'any passat (-0,2%). Cal recordar que segons la Llei de pressuposts generals de l'Estat per al 2016, la revalorització de les pensions continua en el 0,25% per tercer any consecutiu.

El setembre del 2016 hi ha 19.214 persones afiliades en el sector de l'**educació** a les Illes Balears, amb una variació interanual positiva d'un 6,4%. L'afiliació augmenta a totes les illes, més en el cas de les Pitiüses (8,5%) i de Mallorca (6,4%) que de Menorca (2,4%).

Segons dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport, el curs 2015-2016 es matricularen 176.846 alumnes en els ensenyaments de règim general a les Illes Balears, un 0,5% menys que el curs anterior. D'aquests, 113.227 es matricularen en centres públics (-1,0%) i 63.619 en centres privats (0,4%). Pel que fa als docents per al curs 2015-2016, hi va haver 16.395 professors distribuïts entre centres públics (11.156) i privats (5.239), que augmentaren un 2,2% respecte de l'anterior curs escolar, més en el cas dels centres privats (2,7%) que els que impartiren els serveis en els públics (2,0%). Així, segons aquestes dades, el curs passat hi havia 10,8 alumnes per professor (11,1 foren en el curs 2014-2015), amb 10,1 alumnes per cada professor en els centres públics i 12,2 en els centres privats. No obstant això, la ràtio d'alumne per professor estava per davall la mitjana estatal, que se situà en 12,1 alumnes per professor en el conjunt dels ensenyaments de règim general. Pel que fa als alumnes estrangers, el nombre d'alumnes matriculats en ensenyaments de règim general a les Illes Balears disminuí un 6,2% respecte del curs passat, una caiguda més forta que la de l'àmbit estatal (-1,3%). El nombre arribà a 25.165, la qual cosa suposa un 14,2% del total d'alumnes matriculats, el 77,5% dels quals es concentraren als centres públics. Alhora, a la universitat presencial, i segons dades del mateix organisme, disminuí el nombre d'alumnes matriculats un 3,4% amb un total d'11.781 matrícules per al curs escolar 2015-2016 i amb 2.911 alumnes matriculats de nou ingrés (-5,3%).

Pel que fa a l'abandonament escolar, segons dades de l'Ibstat, en el segon trimestre del 2016 la taxa d'abandonament escolar dels joves d'entre 18 i 24 anys que han acabat com a màxim la primera etapa de l'educació secundària és del 27,3% a les Illes Balears (el 39,4% en el cas dels homes i el 14,4% en el de les dones). Així, augmenta l'abandonament escolar a les Illes Balears tant respecte d'un any ençà (25,9%) com respecte del trimestre passat (25,8%) provocat per una major taxa d'abandonament en el cas dels homes, que és de 7,8 punts percentuals respecte del segon trimestre del 2015, mentre que disminueix en el cas de les dones (-5,5 p.p). Amb aquestes dades, les Illes Balears és després de Ceuta i Melilla la comunitat autònoma amb la taxa d'abandonament escolar més alta en comparació de la resta, i per tant per sobre de la mitjana nacional, que se situa en el segon trimestre de l'any en un 19,7%, amb una tendència decreixent des de final de l'any passat. Pel que fa a Europa, la taxa d'abandonament escolar queda en un 11,0% en el 2015, segons les darreres dades de l'EPA. Així les coses, la taxa a Espanya està 9 punts percentuals per sobre i continua sent el país de la Unió Europea amb la taxa d'abandonament escolar més elevada. Així, malgrat la millora de les dades, els objectius europeus en educació de l'estratègia Europa 2020 encara són

lluny. S'hauria d'aconseguir una taxa d'abandonament escolar inferior al 10% en el conjunt de la Unió Europea i, per a Espanya, inferior al 15%. En aquest context i per tal de millorar els resultats acadèmics, reduir les taxes de fracàs i abandonament primerenc, el Govern Balear ha elaborat un pla integral enfocat a la millora general del sistema educatiu en el qual s'han definit actuacions al voltant d'onze grans línies d'actuació que es duran a terme en col·laboració amb la comunitat educativa.

Respecte del curs escolar que s'ha iniciat, segons dades encara provisionals de la Conselleria d'Educació i Universitat del mes de setembre, el curs escolar 2015-2016 s'inicia amb un total de 164.835 alumnes a les Illes Balears, un 0,5% més que el curs passat, en el qual hi hagué 163.874 alumnes en els col·legis i els instituts de la xarxa de centres educatius de la Comunitat Autònoma. Del total d'alumnes fins aleshores, 30.420 estan matriculats en educació infantil (-1,6%), 67.278 a primària (1,6%), 41.041 a secundària (0,9%) i 12.025 a batxillerat (0,5%). La resta estan matriculats a cursos de formació professional bàsica i cicles formatius de grau mitjà i superior (-0,3% fins aleshores). Respecte de la formació professional, per aquest curs 2016-2017 s'incrementen 11 cicles, dos dels quals són de nova implantació. Per titularitat del centre, entorn al 68% dels alumnes es matriculen en un centre públic, amb un augment d'un punt percentual respecte del curs passat, mentre que la resta cursaran estudis en un centre concertat. Pel que fa als docents, el curs escolar disposa de 11.192 places docents en centres públics (172 més que un any ençà) i de 3.529 professors contractats en centres concertats (12 persones més que el curs passat) segons els registres de dades fins al setembre. Per al curs escolar que ha començat, i segons amb el que preveu l'Acord Marc de setembre de 2015, enguany se segueixen aplicant mesures per baixar les ràtios educatives a les Illes Balears. Cal recordar que el Ministeri d'Educació, Cultura i Esport proposava reduir fins a un màxim del 20% la ràtio d'alumnes per professor. Així s'estableix un nombre màxim de 25 alumnes a infantil i primària, 30 per a secundària i 35 per a batxiller, malgrat que la Llei orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa (LOMCE), permet augmentar fins a un 10% el nombre d'alumnes per aula en cas de necessitat.

Pel que fa als estudis universitaris, a l'inici del curs escolar 2016-2017 els alumnes matriculats en estudis de titulacions oficials són 13.147, un 8,1% menys que el curs anterior. D'aquests, 11.141 es matriculen en estudis de grau (-3,8%), 11.533 en estudis de postgrau (-4,7%) i 392 en estudis que s'imparteixen en centres adscrits a la UIB (-25,8%). No obstant la disminució en general d'alumnes matriculats, entre les matrícules en estudis de grau oficial propis de la UIB destaca l'augment en dobles titulacions com ara el doble grau en administració d'empreses i turisme (88,8%), en economia i turisme (33,3%) i en el d'administració d'empreses i dret (18,3%) i per altra banda, destaca la disminució en altres estudis com és en el grau d'educació infantil (-55,8%)

i en els de relacions laborals i treball social (al voltant d'un -9%). Pel que fa als alumnes de nou ingrés, del total de 4.326 alumnes nous (-3,1%), 3.373 cursen estudis de grau (5,6%), 866 estudis de postgrau (-25,1%) i 87 es matriculen en centres adscrits (que disminueixen un 23,0%). També disminueixen les matrícules pels alumnes estrangers ja que a l'inici del curs escolar els alumnes matriculats sumen 839, un 4,4% menys que a l'inici del curs escolar 2015-2016. Cal recordar que el Decret pel qual s'aproven els preus públics dels serveis acadèmics i administratius corresponents als ensenyaments oficials de la Universitat de les Illes Balears (UIB) manté per tercer any consecutiu el preu de la matrícula dels diferents estudis per al curs 2016-2017.

Al setembre del 2016 hi ha 19.338 persones que treballen a l'**Administració pública** (serveis generals), un 1,4% més que en el mateix mes de l'any anterior per al conjunt de les Illes Balears. L'afiliació augmenta a totes les Illes, més en el cas de Menorca (4,8%) i de les Pitiüses (2,3%) que a Mallorca (0,9%), on es concentra el 81% de l'afiliació.

Com ja comentava l'anterior butlletí i segons dades del *Butlletí Estadístic del Personal al Servei de les Administracions Públiques* que publica cada semestre el Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques, al gener del 2016 el nombre total d'empleats públics (55.749) augmenta fins a un 3,3% a les Illes

Balears. Del total d'empleats públics a principi d'any, 10.566 pertanyen a l'Administració pública estatal (-2,5%), 28.982 a l'Administració autonòmica (6,6%), 14.375 a l'Administració local (1,7%) i 1.826 a les universitats (1,1%). A l'àmbit estatal disminueixen els empleats públics estatals i locals mentre augmenten els que presten serveis en l'àmbit autonòmic i les universitats.

A més cal recordar que el Projecte de pressuposts generals de l'Estat per a l'any 2016 preveu un increment de les retribucions d'un 1% respecte al 31 de desembre del 2015 i una taxa de reposició del 50% amb caràcter general, que augmenta fins al 100% per a alguns sectors considerats prioritaris, com ara acció exterior de l'Estat, assistència directa als usuaris dels serveis socials, gestió de prestacions i polítiques actives en matèria de treball, places de militars professionals de tropa i marineria. Alhora, es mantenen les restriccions a la contractació de personal laboral temporal i de funcionaris interins.

Pel que fa a l'afiliació dels **serveis de la llar**, que augmenta des del juny del 2012 fins al desembre del 2013, s'alenteix a principi de l'any 2014 per al conjunt balear i arriba a 12.617 persones al setembre del 2016, un 1,8% menys que al setembre passat. La variació interanual es frena a totes les Illes, amb una disminució més significativa en el cas de Menorca (-4,5%) que de la resta.

III. MERCAT LABORAL

1

Context. Espanya i la UE-28

Taula 33. Indicadors d'ocupació i atur (Illes Balears, Espanya i UE-28)

Indicador	Illes Balears			Espanya			Europa (UE-28)		
	Període: 3T16			Període: 3T16			Període: 2T16		
	Darrera dada	Cicle-tendència T^t_{t-12} (%)		Darrera dada	Cicle-tendència T^t_{t-12} (%)		Darrera dada	Cicle-tendència T^t_{t-12} (%)	
Persones actives (milers)	640,4	→	-0,4	22.848,3	→	-0,3	245.149,9	→	0,5
Taxa d'activitat (%)	67,7	→	-1,0	59,3	→	-0,2	57,7	→	0,2
Taxa d'ocupació (de 16 anys i més) (%)	60,5	→	1,4	48,1	→	1,2	52,8	→	0,7
Persones ocupades (milers)	572,5	↗	3,8	18.527,5	↗	2,6	224.228,7	→	1,7
Homes	304,4	↗	4,6	10.112,8	↗	2,1	121.171,7	→	1,8
Dones	268,1	↗	3,1	8.414,8	↗	3,1	103.056,9	→	1,6
Persones menors de 25 anys	35,7	→	0,5	896,2	→	1,9	18.318,2	→	1,7
Persones de 25 a 54 anys	449,8	↗	4,2	14.645,5	→	1,6	164.295,5	→	0,8
Persones de 55 anys i més	87,0	↗	3,6	2.985,8	↗	8,2	36.293,0	↗	5,2
Persones estrangeres	122,8	↗	4,2	2.012,2	↗	3,8	16.756,8	↗	3,7
Persones en atur (milers)	67,9	↘	-19,7	4.320,8	↘	-10,9	20.921,2	↘	-8,8
Homes	35,2	↘	-26,0	2.129,4	↘	-12,9	11.074,5	↘	-10,7
Dones	32,7	↘	-12,6	2.191,4	↘	-8,5	9.846,7	↘	-7,1
Persones menors de 25 anys	13,2	↘	-21,5	647,4	↘	-13,4	4.208,5	↘	-8,2
Persones de 25 a 54 anys	46,7	↘	-19,3	3.105,6	↘	-10,8	14.099,0	↘	-9,9
Persones de 55 anys i més	8,0	↘	-19,9	567,9	↘	-3,5	2.523,3	↘	-2,3
Persones estrangeres	15,5	↘	-28,5	662,8	↘	-15,6	2.660,1	↘	-7,6
Taxa d'atur (%)	10,6	↘	-3,3	18,9	↘	-2,3	8,6	→	-0,9
Homes	10,4	↘	-5,1	17,4	↘	-2,5	8,4	→	-1,1
Dones	10,9	→	-1,2	20,7	↘	-2,0	8,7	→	-0,8
Persones menors de 25 anys	27,1	↘	-4,8	41,9	↘	-4,6	18,7	→	-1,7
Persones de 25 a 54 anys	9,4	↘	-2,9	17,5	→	-2,0	7,9	→	-0,9
Persones de 55 anys i més	8,4	↘	-3,7	16,0	→	-1,8	6,5	→	-0,5
Persones estrangeres	11,2	↘	-7,3	24,8	↘	-4,2	13,7	→	-0,1
Taxa de temporalitat (%)	30,4	→	0,1	27,0	→	0,8	14,4	→	0,2
Homes	31,7	→	-0,7	26,7	→	0,6	13,9	→	0,1
Dones	29,2	→	1,1	27,2	→	1,0	14,9	→	0,2
% persones autoocupades	20,1	→	-0,1	16,8	→	-0,3	10,6	→	-0,0

Font: Eurostat, INE, OTIB

Nota: la variació de les taxes es dona com a diferència de punts percentuals respecte al mateix període de l'any anterior

Durant els primers sis mesos de l'any, el creixement de la zona euro evoluciona positivament en termes interanuals. A partir d'aquí i com a conseqüència del resultat favorable a la sortida del Regne Unit de la Unió Europea l'escenari econòmic canvia. Els mercats reaccionen de manera immediata i negativa però les actuacions dels bancs centrals aconsegueixen tornar a una certa estabilitat. Durant el segon trimestre del 2016 l'economia de la zona euro creix un 0,3% interanual empès principalment pel consum, mentre que en termes intermensuals s'alenteix dues dècimes respecte del primer trimestre de l'any. Les previsions del setembre del Banc Central Europeu mostren un creixement lleugerament per sobre al que va publicar la Comissió Europea al juliol. Així, es preveu que el creixement del PIB se situï en l'1,7% l'any 2016 i en l'1,6% el 2017 segons el BCE. Alhora, l'actualització del juliol de les perspectives publicades per l'FMI també presenta un creixement lleugerament inferior, que és d'un 1,6% per al 2016 i d'un 1,4% per al 2017.

El creixement moderat de la zona euro, tot i que menor del que s'esperava per la incertesa del Brexit, no s'ha traslladat al mercat de treball que manté una evolució positiva. Les dades del segon trimestre de 2016 mostren un increment tant de les persones actives (0,7%) com de les ocupades (1,7%), i superen el creixement interanual del primer trimestre, i un descens dels aturats (-9,1%). L'ocupació a la Unió Europea creix més entre els homes (1,8%) que entre les dones (1,6%); per franges d'edat, l'augment més intens l'experimenten els treballadors de més edat, de 55 anys i més (5,4%), seguits pels més joves (2,0%) i, en darrer lloc pels de 25 a 54 anys amb un creixement més moderat (0,8%). Els ocupats estrangers també s'incrementen un 3,7%. En conseqüència, la taxa d'ocupació de les persones de 16 anys i més assoleix el 52,8% de la població durant el segon trimestre del 2016, que representa set dècimes de punt més que ara fa un any i el valor més alt d'ençà el 2008.

L'atur manté la tendència a la baixa a la Unió Europea, de manera que la taxa d'atur se situa en el 8,6%, el valor més baix des de l'any 2009, i registra una caiguda de 0,9p.p. respecte del segon trimestre del 2015. En el darrer any, els col·lectius que més han reduït la taxa són els homes (-1,1p.p.) i els menors de 25 anys (-1,7p.p.). Malgrat aquest descens, els joves són el grup amb la major taxa d'atur en el segon trimestre (18,7%), seguits dels estrangers (13,7%) i de les dones (8,7%). Es fa palès com, a pesar de la reducció de l'atur, la desocupació es continua concentrant en els joves i els estrangers, que tornen a mostrar-se com els col·lectius més vulnerables del mercat de treball.

Segons les dades avançades per l'INE, el creixement interanual de l'economia espanyola en el tercer trimestre del 2016 continua per sobre del 3%, concretament és d'un 3,2%. Aquesta evolució positiva es trasllada al mercat de treball, encara que el nombre de persones actives baixa interanualment per cinquè trimestre consecutiu (-0,2%). Així doncs, la taxa d'activitat també disminueix en 0,2p.p. fins a assolir el 59,3% de la població espanyola de més de 16 anys. Per una altra banda, el nombre d'ocupats se situa en 18.527.500, un 2,7% més que ara fa un any. La taxa d'ocupació creix 1,2 punts fins el 48,1%. Quant al perfil, l'ocupació s'incrementa més entre les dones (3,2%), els majors de 55 anys (8,4%) i els estrangers (3,8%).

L'atur continua en negatiu des de fa gairebé tres anys. El total de persones desocupades del tercer trimestre assoleix les 4.320.800 persones, xifra que se situa per sota dels cinc milions per cinquè trimestre consecutiu, i que representa una reducció

interanual del 10,9% del nombre d'aturats a Espanya. En conseqüència la taxa d'atur perd 2,3 punts respecte d'ara fa un any i assoleix el 18,9% de la població activa, el valor més baix des del quart trimestre del 2009. La taxa d'atur presenta els descensos més destacats entre: els homes (-2,5p.p.), els joves menors de 25 anys (-4,6p.p.) i els estrangers (-4,2p.p.). Malgrat això, els col·lectius d'estrangers i menors de 25 anys són els que pateixen les taxes d'atur més elevades, que se situen en el 24,8% en el primer cas i que creix fins el 42,0% en el cas dels joves. Aquestes taxes elevades en aquests grups sociodemogràfics són un tret habitual al mercat de treball, tot i que s'ha vist agreujat en els darrers anys a conseqüència de la recessió econòmica.

A les Illes Balears també disminueix lleugerament la població activa en el tercer trimestre de l'any 2016, concretament un 0,7%, de manera que la taxa d'activitat se situa en el 67,7% de la població balear de 16 i més anys. Així, les Balears encapçalen la classificació per comunitats autònomes i se situen 8,4p.p. per sobre de la mitjana espanyola. El nombre de persones ocupades en el tercer trimestre creix un 3,1%. Aquest augment es dona a tots els col·lectius, excepte entre els joves, que baixen un 0,8%, i especialment entre els homes (4,0%), els treballadors de 25 a 54 anys (3,5%) i els estrangers (5,0%).

Pel que fa a l'atur, les persones desocupades durant el tercer trimestre a les Illes són 67.900, el valor més baix d'ençà el tercer trimestre del 2008. Aquesta variable ha experimentat un descens intens en termes interanuals (-24,1%). Tots els grups presenten grans reduccions de les persones en atur, i en destaquen especialment els homes (-34,1%), els de més de 55 anys (-31,0%) i els estrangers (-41,5%). El tercer trimestre de l'any sol ser el que presenta la taxa d'atur més baixa a les Illes Balears, ja que coincideix amb la temporada alta turística. En 2016 la relació entre els aturats i la població activa queda en el 10,6%, devers 3,3p.p. per sota del resultat d'ara fa un any i 8,3p.p. per sota de la mitjana nacional. En termes interanuals tots els col·lectius disminueixen les taxes d'atur, especialment els homes (-5,1p.p.), els menors de 25 anys (-4,8p.p.) i els estrangers (-7,3p.p.). Habitualment, els estrangers i els joves presentaven les taxes d'atur més elevades; ara bé, amb les variacions d'aquest trimestre s'observa el fort descens del col·lectiu d'estrangers que els situa, amb una taxa del 11,2%, en valors similars a altres col·lectius de les Illes. En canvi, tot i l'evident disminució de la taxa entre els menors de 25 anys, el valor assolit aquest trimestre (27,1%) gairebé triplica el resultat del conjunt de la població (10,6%).

L'EPA també ofereix dades d'ocupació i atur de les Illes Balears desagregades per sector econòmic. En el tercer trimestre del 2016 l'agricultura (-33,3%) i la indústria (-11,2%) disminueixen el nombre de persones que tenen una ocupació, mentre que els serveis (+3,1%), i especialment la construcció (+22,3%) l'augmenten. Quant a l'atur, creix a la indústria (43,8%), i baixa a la construcció (-67,9%) i als serveis (-12,5%).

En el tercer trimestre de 2016 el creixement interanual de les hores treballades entre els assalariats és d'un 3,4% en termes interanuals i, com ja s'ha comentat abans, el creixement de l'ocupació en aquest mateix període és del 3,1%. Es fa palès, per tant, com al llarg d'aquest any els increments d'aquests indicadors es tradueixen en una generació neta d'ocupació i no en un repartiment dels llocs de feina com passava durant els anys de crisi econòmica.

2 Ocupació i atur a les Illes Balears

Taula 34. Indicadors del mercat laboral a les Illes Balears

	Darrera dada		Cicle-tendència T _{t-12} ¹ (%)	
	setembre	502.549	↗	5,7
Total de persones d'alta a la Seguretat Social¹				
Assalariats	setembre	393.642	↗	6,8
Autònoms i altres règims especials	setembre	108.907	→	1,6
Homes	setembre	264.554	↗	5,6
Dones	setembre	237.995	↗	5,8
Estrangers UE-28	setembre	50.356	↗	8,4
Estrangers no UE	setembre	41.597	↗	7,3
Persones en atur registrades	setembre	48.270	↘	-12,8
Homes	setembre	23.220	↘	-14,9
Dones	setembre	25.050	↘	-11,0
Persones menors de 25 anys	setembre	4.615	↘	-14,8
Persones de 25 a 54 anys	setembre	31.667	↘	-14,3
Persones de 55 anys i més	setembre	11.988	↘	-6,3
Estrangers UE-28	setembre	3.273	↘	-6,0
Estrangers no UE	setembre	5.547	↘	-13,6
Persones en atur registrades fa més de 12 mesos	setembre	17.886	↘	-16,7
Total contractes registrats	setembre	40.911	↗	7,5
Contractes indefinits	setembre	5.372	↗	14,8
Contractes temporals	setembre	35.539	↗	6,6
Contractes a temps parcial	setembre	14.795	→	-1,3
Contractes fixos discontinus	setembre	1.972	↗	12,1

Font: TGSS, SOIB, OTIB

¹ Afiliats als règims general, d'autònoms, i als règims especials agrari, de la mar i de la llar de la Seguretat Social. No inclou afiliats a MUFACE i ISFAS ni règims especials menors de la Seguretat Social

Durant els primers nou mesos del 2016 tant l'atur com l'afiliació mantenen una evolució positiva. Respecte del segon indicador, el nombre d'afiliats del setembre assoleix les 502.549 persones, la xifra més alta d'un mes de setembre des del 1996 i la primera vegada que en aquest mes se supera la xifra del mig milió d'afiliats. Respecte del resultat d'ara fa un any, l'afiliació ha augmentat un 5,4% interanual. El nombre de persones en atur del novè mes de l'any és de 48.270, el valor més baix des del 2009 i que representa un descens del 14,6% respecte d'un any ençà.

Al conjunt d'Espanya durant aquest mes l'evolució del mercat

laboral també és favorable. Per una part, l'afiliació del mes de setembre continua l'augment que va iniciar gairebé fa tres anys (3,1%). D'altra part, l'atur manté el descens (-9,1%) per tercer any consecutiu, i se situa amb 3.720.297 persones, com al setembre amb menys aturats des del 2010. De fet, totes les comunitats autònomes redueixen l'atur en aquest mes, i en destaquen especialment el descens de les Illes Balears (-14,6%), Catalunya (-12,1%) o Cantàbria (-11,8%).

L'ATUR REGISTRAT ÉS EL MÉS BAIX D'UN MES DE SETEMBRE D'ENÇÀ DEL 2009

El major descens interanual de l'atur en el setembre l'experimenten els homes (-16,3%), els quals representen el 48,1% del total de desocupats d'aquest mes. També són destacables els descensos dels menors de 25 anys (-18,7%) i dels estrangers no comunitaris (-15,8%). Per franges d'edat, totes presenten reduccions del nombre d'aturats; després dels joves els segueixen les persones de 25 a 54 anys (-16,7%) i les de més de 55 anys (-6,5%). Respecte de la nacionalitat, els desocupats espanyols disminueixen un 14,9% i els estrangers de la Unió Europea un -8,1%. El col·lectiu d'estrangers d'ençà al setembre del 2008 ha perdut pes a les Illes. Així, ha passat de ser un de cada quatre aturats de les Illes (24,8%) al 18,3% en setembre del 2016. Quant als desocupats de llarga durada, el mes de setembre s'observa una disminució de les persones que fa més d'un any que estan com a demandants en el SOIB (-16,5%), enllaçant tres anys de descensos, així com a la resta de durades.

La desagregació de les xifres d'atur per sectors econòmics mostra, en termes interanuals, una reducció a tots. Lidera el descens l'agricultura (-32,7%), que encadena disminucions del nombre de persones desocupades des del mes de febrer del 2015. La segueixen la indústria (-18,2%) amb quatre anys de descensos i la construcció (-16,7%), que és el sector on l'atur va començar a disminuir abans; de fet, cau des de la segona meitat del 2010. Respecte dels serveis, el descens més intens del mes de setembre l'experimenta el comerç (-17,0%), seguit de l'hostaleria (-12,9%) i de la resta de serveis (-12,2%).

La nova contractació del novè mes de l'any assoleix la xifra de 40.911 contractes a les Illes Balears, un 5,1% més que el mateix mes del 2015. Alhora a Espanya se signen 1.907.000 nous contractes, que representen un 6,2% més que ara fa un any. Al setembre els temporals s'incrementen un 7,1% interanual, mentre que els indefinits decreixen un 6,4%. Malgrat això el pes de la contractació indefinida a les Balears supera de nou el del

conjunt nacional al setembre (13,1% i 9,0% respectivament). Per modalitat, s'incrementen els contractes a temps complet tant entre els de caire temporal (13,2%) com entre els indefinits (10,9%). També creixen els contractes indefinits a temps parcial (4,4%). En canvi, els temporals a temps parcial (-1,5%) i els fixos discontinus (-24,3%) disminueixen en termes interanuals. Tanmateix, com es pot observar al gràfic que recull el percentatge de contractes acumulats del gener al setembre de durada inferior a un mes sobre tota la contractació registrada, augmenten els contractes de curta durada i també la rotació laboral. Des de la perspectiva de la classificació d'activitats, la contractació d'aquest mes augmenta a tots els sectors, excepte a l'agricultura (-2,0%) i, especialment, al comerç (20,7%), la indústria (9,3%), la construcció (6,4%) i l'hostaleria (3,0%).

El mes de setembre tanca amb 502.549 persones afiliades a la Seguretat Social a les Illes Balears, que representen un 5,4% més que ara fa un any. Amb aquesta xifra se supera per primera vegada el mig milió d'afiliats un mes de setembre, a més de ser el valor més alt d'aquest mes a tota la sèrie revisada (des de 1996). L'augment del nombre d'afiliats també es produeix en totes les comunitats autònomes, excepte a La Rioja (-1,8%), així com en el conjunt nacional (3,1%). Quant als règims d'afiliació, el novè mes del 2016 el general és el que mostra l'augment interanual més important (6,5%), seguit del règim del mar (3,4%), de l'agrari (2,4%) i del d'autònoms (2,1%). En canvi, el règim de la llar perd afiliats en el darrer any (-1,9%). Respecte del perfil i pel que fa al gènere dels treballadors, l'augment interanual del mes de setembre és el mateix per ambdós sexes (5,4%). Ara bé, el pes dels homes respecte del conjunt d'afiliats supera el de les dones (52,6% i 47,4%, respectivament). Pel que fa a l'edat, els menors de 25 anys i els més grans de 55 anys (variacions interanuals del 13,9% i 6,3% respectivament) creixen més que el grup central de 25 a 54 anys (4,5%). Per nacionalitat, els comunitaris són els que incrementen l'afiliació amb més força (7,7%).

Taula 35. Indicadors del mercat laboral per illes

	Darrera dada		Cicle-tendència T ^t _{t-12} (%)	
Mallorca				
Població activa ¹	setembre	435.061	↗	3,0
Afiliats a la Seguretat Social ²	setembre	395.496	↗	5,5
Afiliats a la Seguretat Social EJC ³	3r trim	283.679,6	↗	8,1
Aturats registrats	setembre	39.565	↘	-13,2
Taxa d'atur registrat (%) ⁴	setembre	9,1	→	-1,9
Contractes registrats	setembre	32.529	↗	7,0
Menorca				
Població activa ¹	setembre	35.880	↗	2,2
Afiliats a la Seguretat Social ²	setembre	32.342	↗	4,3
Afiliats a la Seguretat Social EJC ³	3r trim	21.160,7	↗	7,6
Aturats registrats	setembre	3.538	↘	-11,3
Taxa d'atur registrat (%) ⁴	setembre	9,9	→	-1,6
Contractes registrats	setembre	2.308	↗	6,2
Eivissa				
Població activa ¹	setembre	73.219	↗	4,3
Afiliats a la Seguretat Social ²	setembre	68.289	↗	6,5
Afiliats a la Seguretat Social EJC ³	3r trim	48.875,7	↗	8,9
Aturats registrats	setembre	4.930	↘	-11,8
Taxa d'atur registrat (%) ⁴	setembre	6,7	→	-1,4
Contractes registrats	setembre	5.837	↗	10,5
Formentera				
Població activa ¹	setembre	5.135	↗	5,5
Afiliats a la Seguretat Social ²	setembre	4.898	↗	5,4
Afiliats a la Seguretat Social EJC ³	3r trim	3.421,6	↗	7,1
Aturats registrats	setembre	237	↘	-9,3
Taxa d'atur registrat (%) ⁴	setembre	4,6	→	-0,7
Contractes registrats	setembre	237	↗	9,1

Font: TGSS, SOIB, OTIB, l'ebstat

¹ Població activa = aturats + afiliats del mateix mes

² Afiliats als règims general, d'autònoms, i als règims especials agrari, de la mar i de la llar de la Seguretat Social. No inclou afiliats a MUFACE i ISFAS ni règims especials menors de la Seguretat Social

³ Afiliacions al Règim General de la Seguretat Social en Equivalència a Jornada Completa

⁴ Taxa d'atur calculada a partir de l'atur registrat i la població activa. Variació com a diferència de punts percentuals respecte del mateix mes de l'any anterior

Totes les illes experimenten disminucions de l'atur al mes de setembre en termes interanuals. Destaca la disminució del nombre d'aturats a Mallorca (-14,9%) i a Eivissa (-14,3%), però també a Menorca (-12,1%) i Formentera (-8,1%). La taxa d'atur registrat de les Balears se situa en el 8,8% en el novè mes de l'any. Les illes més grans presenten les taxes més altes (Menorca un 9,9% i Mallorca un 9,1%), mentre que a Eivissa (6,7%) i, sobretot, a Formentera (4,6%) són inferiors. Aquest fet no es dona durant

els mesos de temporada baixa turística i posa de manifest que hi ha més estacionalitat a les illes menors. En termes interanuals, la disminució de la taxa d'atur del mes de setembre es mou entre els -1,9 punts percentuals de Mallorca i els -0,7 punts percentuals de Formentera.

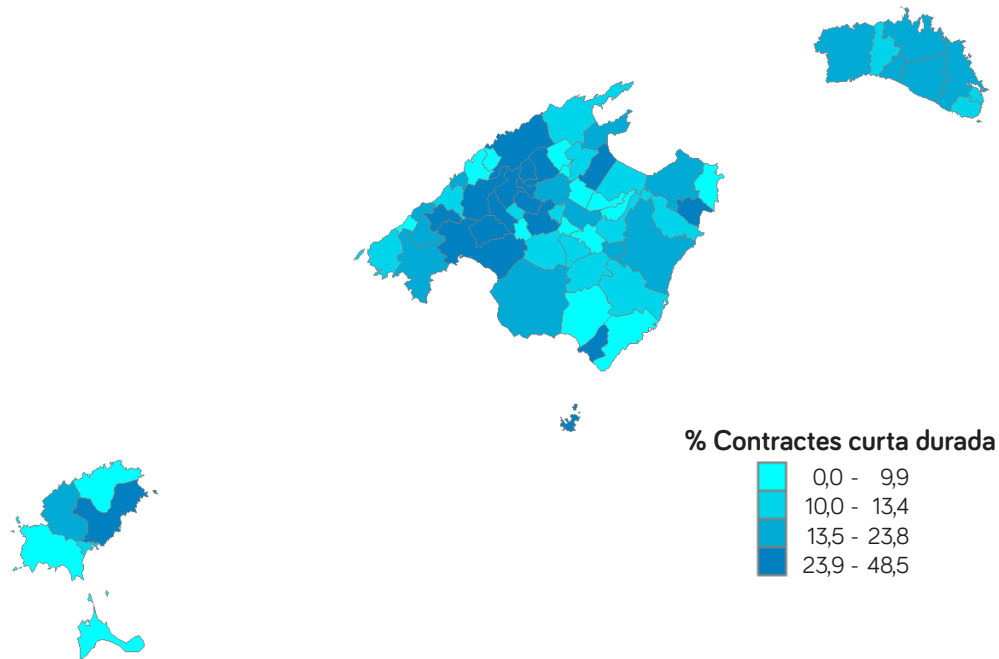
MINVA LA TAXA D'ATUR A TOTES LES ILLES EN COMPARACIÓ AL SETEMBRE DEL 2015

El nombre de nous contractes a les Balears és de 40.911 en el novè mes del 2016. La contractació és superior a Eivissa (9,7%) i Mallorca (5,9%), però cau a Formentera (-31,7%) i Menorca (-9,2%). En canvi, sectorialment creix a totes les branques, tret de l'agricultura (-2,0%), i sobretot al comerç (20,7%), la indústria (9,3%) i la construcció (6,4%). Per sectors, destaca el revifament del comerç a Mallorca (29,2%) i de la indústria a Eivissa (32,8%). En canvi, es redueixen considerablement els contractes a l'hostaleria a Formentera (-49,0%) i al comerç a Menorca (-16,4%).

L'afiliació a la Seguretat Social a darrer dia de mes creix

interanualment a tot l'arxipèlag durant el mes de setembre del 2016, encara que d'una manera més significativa a Formentera (7,0%). Eivissa, per la seva banda, mostra un ascens del 5,5% en termes interanuals, seguida de Mallorca (5,4%) i, finalment, Menorca (4,3%). Juntament amb l'increment de les altes a la Seguretat Social, durant el tercer trimestre el nombre de llocs de feina equivalents a temps complet també creix amb força. Així, segons dades de l'IBESTAT, les afiliacions equivalents a temps complet del tercer trimestre augmenten un 7,1% en el conjunt de l'arxipèlag. Sobretot destaca l'increment de Formentera (8,4%), encara que la resta d'illes també creix (7,1% tant a Mallorca, com a Menorca i a Eivissa)

Gràfic 16. Percentatge de contractes de durada inferior a un mes sobre el total de contractació registrada. Acumulat gener-setembre 2016

Font: OTIB i SOIB

3 Costs laborals

Taula 36. Cost i jornada laboral

Illes Balears	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Cost total per assalariat i mes (€)	2n trimestre	2.370,0	➔	0,3
Cost laboral per hora efectiva (€)	2n trimestre	16,6	⬇	-3,4
Indústria i energia	2n trimestre	16,4	⬇	-11,1
Construcció	2n trimestre	14,8	⬇	-7,8
Serveis	2n trimestre	16,9	⬇	-2,2
Hores efectives per assalariat / mes	2n trimestre	142,4	⬆	3,7
Indústria i energia	2n trimestre	150,4	⬆	5,7
Construcció	2n trimestre	159,3	⬆	8,4
Serveis	2n trimestre	140,3	⬆	3,0
Increment salarial pactat en convenis (%)	setembre	1,1	➔	0,4

Font: INE, MEYSS

L'INE a l'enquesta trimestral de cost laboral presenta per al segon trimestre del 2016 un cost laboral per treballador de 2.370 euros de mitjana a les Illes Balears, pràcticament el mateix que ara fa un any (sols un 0,3% més). Aquest cost és superior a Espanya (2.589 euros), el qual també es manté respecte del mateix trimestre del 2015 (-0,1%). Per regions, en aquest període es troben deu autonomies que augmenten el cost laboral, entre les quals hi destaquen: Cantàbria (6,1%) i Castella i Lleó (3,9%). La resta, en canvi, experimenten reduccions del cost entre un -0,3%, com al País Basc, i el -2,2% de La Rioja. La comunitat autònoma que presenta el cost laboral més alt és Madrid, amb 3.036,3 euros. La diferència dels costs entre Madrid i Balears és de 666,3 euros.

EL COST LABORAL PER HORA EFECTIVA DISMINUEIX UN 3,4% A LES ILLES BALEARS EN EL SEGON TRIMESTRE DEL 2016

Dins del cost laboral es recullen les prestacions socials, les cotitzacions obligatòries, les indemnitzacions i el cost salarial. Aquest darrer cost és de 1.737,2 euros durant el segon trimestre, que representa el 73,3% del cost laboral total. En termes interanuals el cost dels salaris experimenta un descens de l'1,3%. Per sector econòmic, a la indústria cau un 7,8% respecte del mateix trimestre del 2015 i assoleix un valor de 1.817,7 euros, que, d'altra banda, és el més elevat de tots els sectors. La segueixen els serveis, amb un salari mitjà de 1.735,2 euros, que també disminueix, però de manera més feble (-0,9%). Finalment, el sector amb el salari més baix, que és el de la construcció (1.699,0 euros), també perd un 1,4% respecte d'ara fa un any.

El cost laboral per hora efectiva se situa en 16,6 euros en el

segon trimestre del 2016 a les Illes Balears, cosa que representa un 3,4% menys que el mateix trimestre del 2015. Amb aquesta xifra per hora les Balears se situen com la quarta comunitat autònoma amb el cost més baix, 2,3 €, per sota de la mitjana nacional (19,0 €) i a 5,3 € del País Basc, que és la regió amb el cost més elevat (21,9 €). Pel que fa a les variacions interanuals, totes les comunitats, excepte Castella i Lleó (0,8%), redueixen el cost per hora. Desagregat per sectors, tots experimenten una reducció del cost per hora, sent el més destacat el de la indústria, que baixa un 11,1% interanual i se situa en 16,4 euros. El segueix el de la construcció, amb un descens del 7,8% i un cost de 14,8 euros per hora. Finalment, els serveis perden el 2,2%, amb un cost de 16,9 euros, però registren el cost efectiu per hora més alt dels tres sectors.

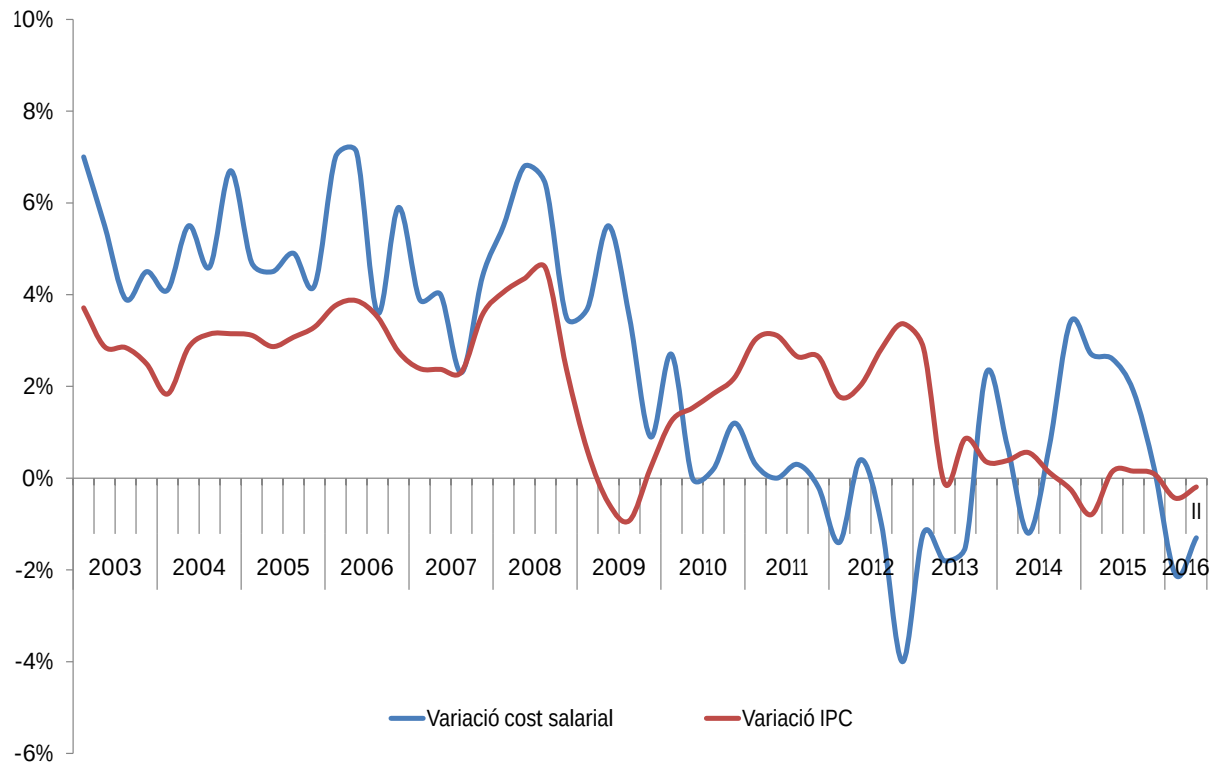
Les hores efectives treballades a les Balears durant el segon trimestre del 2016 són 142,4 hores. Amb aquest resultat les Illes se situen com la regió amb la duració de la jornada més alta, i superen la mitjana nacional en 5,7 hores (136,7). Respecte del segon trimestre del 2015, totes les comunitats autònomes incrementen les hores treballades, sent a les Balears un 3,7% més. Quant al tipus de jornada, les Illes són l'autonomia on es treballa més hores en qualsevol de les jornades. Detalladament, la jornada a temps complet registra una durada de 158,7 hores en el segon trimestre, i la de temps parcial assoleix les 106,4 hores. Mentre que la diferència entre la comunitat amb la major jornada (Illes Balears) i la que presenta la menor durada és de 10 hores a una jornada completa, si s'analitza la jornada parcial la diferència creix fins arribar a les 35 hores. Respecte dels sectors, les hores treballades creixen a tots els sectors, de manera que el sector amb la major durada en hores efectives és el de la construcció

(159,3 hores), seguit pel de la indústria (150,4 hores) i pel dels serveis (140,3 hores).

L'estadística de convenis col·lectius recull un increment salarial pactat en convenis a les Illes Balears d'un 1,05% fins al mes de setembre del 2016, una mica per sota del pactat al conjunt d'Espanya (1,08%). Fins al novè mes de l'any a les Illes Balears s'han subscrit 27 convenis, onze més que en el mateix període del

2015. D'aquests, 21 són d'empresa i afecten 2.558 treballadors, i els altres sis corresponen a altres àmbits i afecten 132.218 treballadors. Alhora, a Espanya s'han signat 2.601 convenis, que representen 928 més que ara fa un any i un 27,4% més de treballadors. Fins al setembre de 2016 les estadístiques de convenis a les Illes recullen, entre d'altres, el Conveni col·lectiu del lloguer de vehicles sense conductor (BOIB 51, de 26 d'abril de 2016).

Gràfic 17. Incrementos salarials i inflació a les Illes Balears

Font: INE

4

Accidents de treball

Taula 37. Accidents de treball

Illes Balears	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Total accidents de treball	setembre 2015-agost 2016	17.144	↗	7,3
Índex d'incidència del total d'accidents ¹	setembre 2015-agost 2016	4.592,8	→	1,1
Accidents lleus	setembre 2015-agost 2016	4.566,5	→	1,1
Accidents greus	setembre 2015-agost 2016	23,8	↘	-2,5
Accidents mortals	setembre 2015-agost 2016	2,4	↗	323,8
Indústria	setembre 2015-agost 2016	7.067,6	↘	-7,5
Construcció	setembre 2015-agost 2016	9.852,3	↘	-2,3
Serveis	setembre 2015-agost 2016	4.093,7	↗	2,3
Mallorca ²	setembre 2015-agost 2016	4.832,9	→	1,7
Menorca ²	setembre 2015-agost 2016	4.978,7	↗	6,5
Pitiüses ²	setembre 2015-agost 2016	5.661,3	→	-0,4

Font: Direcció General de Treball i Salut Laboral, TGSS

¹ L'índex d'incidència es calcula com la relació entre el nombre d'accidents de treball en jornada per cada cent mil treballadors amb les contingències cobertes

² No es disposa del nombre de persones amb les contingències cobertes per illes, raó per la qual es presenta una aproximació amb els treballadors d'alta al règim general de la Seguretat Social

Segons les dades provisionals de la Direcció General de Treball, Economia Social i Salut Laboral, l'índex d'incidència dels accidents durant la jornada de treball se situa en 4.593 incidències durant el període dels dotze mesos compresos entre el setembre del 2015 i l'agost del 2016. És a dir, han patit un accident 4.593 treballadors per cada 100.000 treballadors amb les contingències cobertes. Respecte del mateix període de l'any anterior, l'índex d'incidència es manté en augment i creix un 1,1%.

El 99,4% dels accidents registrats a les Illes Balears en el mateix període són de caràcter lleu; el 0,5%, greus, i la resta (0,05%), mortals (9 accidents). Respecte de l'any anterior, tots els tipus d'accidents experimenten un augment quant al nombre, però destaquen per sobre dels altres els mortals, ja que passen de 2 accidents a 9 en el període analitzat. De la resta de tipus, els accidents de caràcter lleu pugen un 7,3%, mentre que els greus ho fan un 3,5%.

LA SINISTRALITAT LABORAL CONTINUA LA TENDÈNCIA A L'ALÇA

La distribució sectorial mostra comportaments divergents segons el sector econòmic. Del total d'accidents registrats entre

el setembre del 2015 i l'agost del 2016 (17.144), el sector agrícola recull 297 accidents (l'1,7% sobre el total); la indústria suma 1.476 (el 8,6%); la construcció registra 2.849 (el 16,6%) i els restants 12.522 accidents han tingut lloc en el sector dels serveis (73,0%). Ara bé, els índexs d'incidència més elevats es produeixen en la construcció (9.852 accidents per cada 100.000 treballadors amb les contingències cobertes) i en la indústria (7.068). El nombre d'accidents en jornada de treball creix respecte del mateix període del l'any anterior en la construcció (+8,9%) i en els serveis (+8,7%), mentre que disminueix en el sector agrícola (-2,0%) i en la indústria (-3,4%).

Per illes, Mallorca concentra el 78,6% dels accidents registrats en el període estudiat (13.479 accidents), seguida per les Pitiüses (el 15,0%, 2.572 accidents) i per Menorca (el 6,0%, 1.029 accidents). En termes interanuals, a tot l'arxipèlag creixen els accidents, però hi destaca l'augment de Menorca amb un 12,3% més, seguida de les Pitiüses (+7,8%) i de Mallorca (+7,0%). Quant a l'índex d'incidència, les illes menors (Eivissa i Formentera) mostren l'índex més alt (5.661). Les segueixen Menorca, amb un resultat de 4.979, i Mallorca (4.833).

IV. DEMANDA

1 Preus

Taula 38. Evolució de l'IPC (setembre 2016)

Illes Balears	Evolució anual		Evolució mensual	
	Variació interanual	Influència	Variació mensual	Repercussió mensual
Índex general	0,1	-	-0,3	-
Aliments, begudes no alcohòliques	0,7	-0,115	-0,8	-0,136
Begudes alcohòliques i tabac	0,4	-0,002	0,1	0,004
Vestit i calçat	0,6	0,007	3,3	0,191
Habitatge	-2,6	0,197	0,3	0,042
Parament de la llar	-0,6	0,020	0,4	0,030
Medicina	0,9	-0,003	-0,0	-0,001
Transport	-0,6	0,243	0,1	0,010
Comunicació	2,8	0,001	0,0	0,001
Lleure i cultura	-3,1	-0,135	-3,9	-0,262
Ensenyament	1,3	0,004	0,2	0,004
Hotels, cafès i restaurants	1,8	0,083	-1,5	-0,170
Altres béns i serveis	1,8	-0,006	0,1	0,015
Inflació subjacent	0,7	-	-0,3	-

Font: INE

Al setembre, els **preus** a les Illes Balears interrompen la seqüència negativa dels vuit mesos precedents i la taxa de variació interanual de l'IPC queda en un 0,1%, tres dècimes percentuals per sobre de la registrada al mes d'agost. Es tracta, tot i així, d'un dels augments autonòmics més moderats de l'Estat, la taxa de variació del qual també entra en zona positiva i se situa en un 0,2%, també tres dècimes més que el valor precedent. A les Balears, els grups que més han influït a l'alça en la determinació de l'índex general són el transport (repercuteix 0,243p.p. en la variació interanual) i l'habitatge (0,197p.p.). D'altra banda, els grups amb més influència negativa són l'oci i cultura (-0,135p.p.) i els aliments i begudes no alcohòliques (-0,115p.p.). La resta de grups presenten influències menors que pràcticament es compensen entre si.

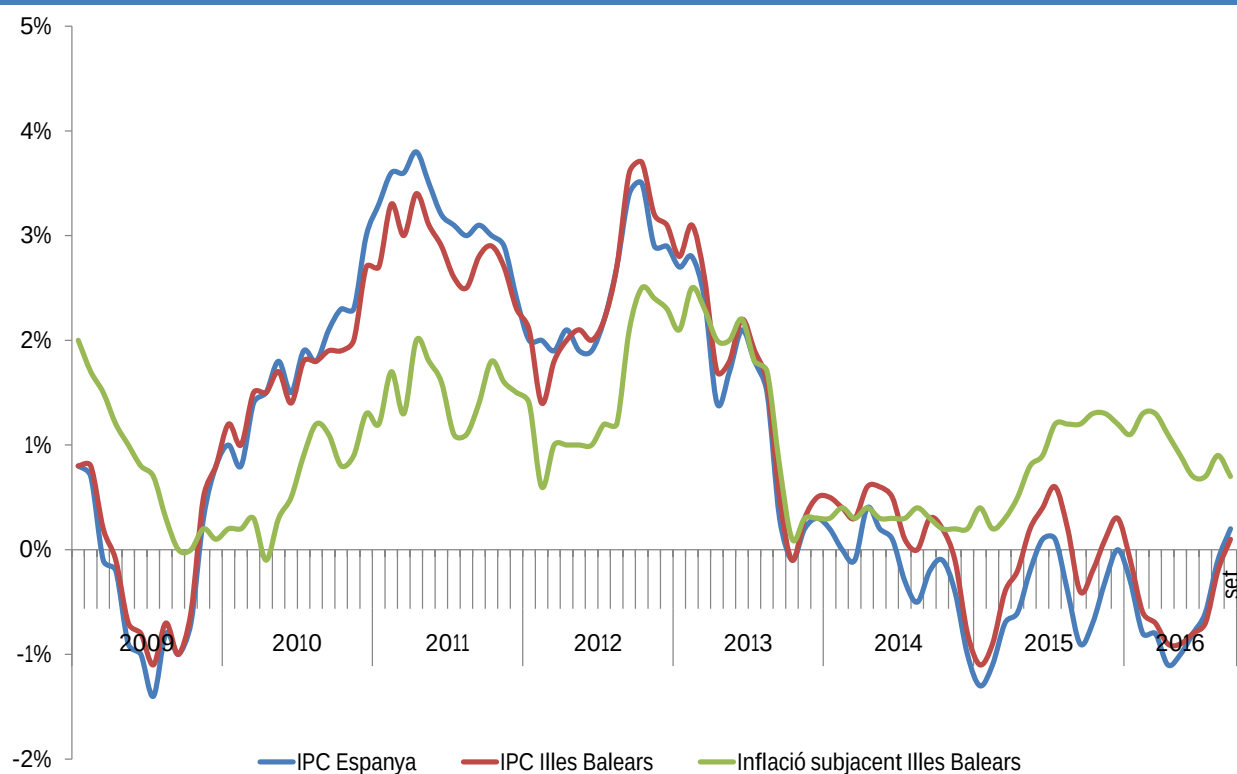
LA TAXA DE VARIACIÓ INTERANUAL DE L'IPC RETORNA ALS VALORS POSITIVS DESPRÉS DE VUIT MESOS A LA BAIXA

La variació de l'IPC acumulada des del final del 2015 continua en negatiu a les Illes Balears (-0,2%) i també en el conjunt d'Espanya (-0,5%).

A les Balears, en línies generals, el comportament de la inflació en els diferents grups de consum segueix el patró dels mesos anteriors i la fluctuació més destacable és precisament la davallada dels preus en el grup d'oci i cultura, amb una taxa de variació interanual d'un -3,1%. En canvi, els que pugen de forma més accentuada són el de comunicacions (2,8%) i el d'hotels, cafès i restaurants i d'altres béns i serveis, ambdós amb una taxa d'un 1,8%.

Al setembre, la taxa de variació interanual de la inflació subjacent a les Balears cedeix dues dècimes en relació amb el registre de l'agost i és d'un 0,7%, una dècima menys que a Espanya (0,8%). D'altra banda, la taxa interanual de l'índex de preus de consum a impostos constants repunta i, després d'un any amb valors negatius, se situa en el 0,2%.

Gràfic 18. Variació interanual de l'Índex de Preus de Consum

Font: INE

Altrament, a Espanya la variació interanual de l'índex de preus de consum harmonitzat del setembre queda en el 0,0%, mentre que la inflació interanual de la mitjana dels països de la zona euro se situa en el 0,4%, dues dècimes per sobre del registre de l'agost.

Finalment, a Espanya, d'acord amb l'estimació de l'indicador avançat, la taxa de variació interanual de l'IPC del mes d'octubre torna a accelerar-se i arriba a un 0,7%.

2 Consum intern

Taula 39. Indicadors de consum

Illes Balears	Darrera dada		Cicle-tendència T ^t _{t-12} (%)	
Consum carburants automoció (quilolitres)	setembre	75.719,0	↗	4,8
Matriculació de turismes ¹	setembre	2.388	↗	9,5
Índex de vendes al detall ²	setembre	122,949	↗	6,9
Mallorca				
Consum carburants automoció (quilolitres)	setembre	55.935,6	↗	4,2
Menorca				
Consum carburants automoció (quilolitres)	setembre	5.732,4	↗	4,0
Pitiüses				
Consum carburants automoció (quilolitres)	setembre	14.051,1	↗	7,0

Font: CLH, DGT, INE, elaboració pròpia

¹ Variació interanual de la sèrie original

² Preus constants any 2010 (índex 2010=100)

D'acord amb les darreres dades disponibles de la Comptabilitat nacional trimestral d'Espanya corresponents al segon trimestre del 2016, la **despesa en consum final** (gairebé 213,2 mil milions d'euros) prossegueix gradualment a l'alça, si bé en aquest trimestre de forma més moderada, atès que la taxa interanual (2,2%) cedeix sis dècimes percentuals en relació amb la dada del trimestre precedent. En qualsevol cas, l'increment s'explica per l'evolució positiva dels seus dos principals components, especialment per la despesa en consum final de les llars (157,6 mil milions d'euros), que registra una taxa interanual d'un 2,4%, vuit dècimes per sota del registre del primer trimestre d'enguany. La despesa en consum final de les administracions públiques durant aquest segon trimestre (52,8 mil milions d'euros) perd força encara que es manté amb valors positius amb un creixement interanual d'un 1,7%. Per contra, la despesa de les institucions sense finalitat lucrativa al servei de les llars —el component de la despesa final menys representatiu, amb l'1,32% del total— disminueix un 0,4%.

L'indicador mensual de **confiança dels consumidors** (ICC) continua perdent força i a l'octubre disminueix 0,3 punts respecte de la dada del mes de setembre. La progressió negativa de l'indicador, això no obstant, és més perceptible si es compara amb les dades del mes d'octubre del 2015, atès que des d'aleshores la confiança del consumidor ha caigut 9,1 punts, la qual cosa representa, expressat en taxa de variació interanual,

una baixada també d'un 9,1%. Dels dos índexs que conformen l'indicador, el relatiu a la valoració de la situació actual presenta, en termes interanuals, un decreixement d'un -7,6% com a resultat fonamentalment de l'evolució negativa de la percepció de les possibilitats del mercat de treball. L'altra variable, l'índex de valoració d'expectatives, presenta un retrocés interanual encara més intens (-10,4%) i és resultat de l'evolució negativa dels seus tres components, especialment de la rebaixa de les expectatives respecte de la situació econòmica general (-15,8% interanual) i respecte de l'evolució de l'ocupació (-13,3%).

La **matriculació de vehicles**, tant en el conjunt de l'Estat com a les Balears, creix d'una manera molt significativa al llarg del 2016. Les darreres dades corresponents al mes de setembre ho confirmen amb 2.388 matriculacions de turismes a les Balears que representen un increment, respecte del setembre de l'any passat, d'un 9,5%. Si es tenen en compte les dades acumulades durant els tres primers trimestres d'enguany, la matriculació total de turismes a les Balears (34.596 unitats), comparada amb la dels mateixos mesos del 2015, augmenta un 17,0% i, en el cas del conjunt de l'Estat, un 13,4%.

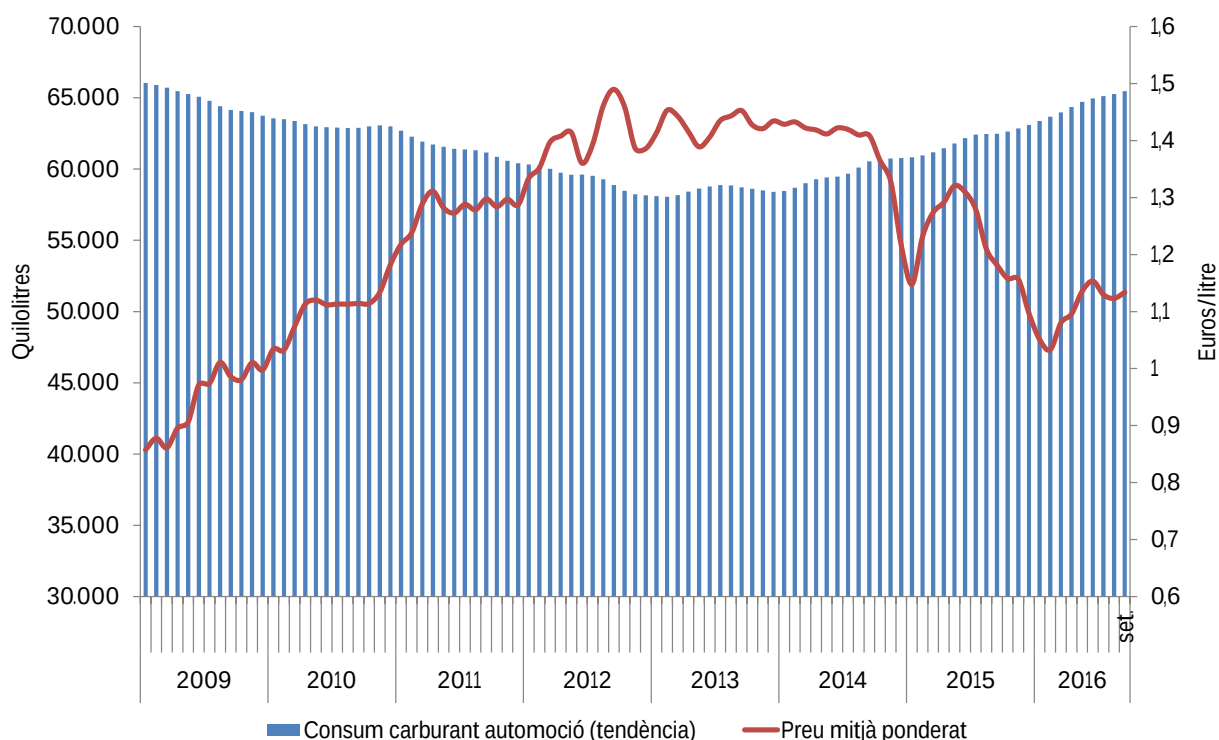
Com ja s'ha apuntat a l'apartat corresponent, les vendes del **comerç al detall** continuen en un nivell prou alt i al setembre la variació interanual de l'índex general de la xifra de negoci creix un 7,3%, un altre cop un dels registres més alts de tot l'Estat (3,6%). La variació interanual de la mitjana acumulada dels primers nou

mesos de l'any és d'un 8,2%.

El setembre ha tingut un caràcter càlid a les Illes Balears, amb anomalies tèrmiques que s'han situat entre 0 i 1°C, especialment en les temperatures màximes. Aquest mes, tal com s'exposa en l'apartat relatiu a la indústria i l'energia, la **demanda d'energia**

elèctrica augmenta, en termes interanuals, un 9,6% en el conjunt de l'arxipèlag. En el total acumulat al llarg dels primers tres trimestres de l'any es produeix, en canvi, un descens d'un 0,2% respecte del mateix període del 2015. Durant aquest període, el consum augmenta únicament a Formentera (2,5%).

Gràfic 19. Consum i preu dels carburants de l'automoció (benzina 95 i gasoil A) a les Illes Balears

Font: CLH, Minetur i elaboració pròpia

A l'agost, la demanda total de **productes petrolífers** en el conjunt de l'arxipèlag (inclou les benzines, els gasoils i el fuel BIA) augmenta interanualment un 7,7% i arriba a 117,1 milers de tones. Afegint només els carburants per a automoció, que equivalen a gairebé dos terços (65,4%) del total, es produeix un increment del consum una mica menys intens, concretament d'un 4,9% interanual (75,8 milers de tones), atribuïble fonamentalment a l'augment del gasoil del tipus A (5,1%) i de la benzina de 95 octans (4,1%), encara que en termes relatius és la benzina de 98 octans la que presenta l'avanç més destacable (17,4%). Les dades acumulades durant els dos primers quadrimestres del 2015 (668,5 milers de tones) reflecteixen, respecte del mateix període del 2015, una pujada també d'un 7,7%, que s'explica per l'augment del consum de tots els tipus de carburant, llevat del gasoil del tipus C (-15,7%). Els carburants per a automoció (benzines i gasoil A) registren un increment acumulat d'un 4,0% i, en termes percentuals, destaca l'increment del consum de benzina de 98 octans (16,0%).

Al conjunt de l'Estat, a l'agost el consum total de productes petrolífers augmenta un 4,0% interanual a causa de l'increment de demanda de gasoil A (6,4%) i de benzina de 95 octans (5,3%). El consum acumulat durant els dos primers quadrimestres augmenta un 2,7% en relació amb l'any passat. Els carburants per a automoció, que representen més de tres quartes parts (77,8%) del total consumit a l'Estat durant aquests vuit mesos, arriben a 18,2 milions de tones, la qual cosa significa un increment interanual d'un 3,2%.

Altrament, durant el mes de setembre, el consum de carburant d'automoció a les Balears expressat en unitats de volum arriba a 75.719 quilolitres, un 7,8% més que el setembre del 2015. Les Pitiüses registren increments apreciables en termes interanuals (17,0%) i Menorca i Mallorca augmenten el consum, respectivament, un 10,6% i un 5,4%. Finalment, el total consumit en els primers nou mesos del 2016 en el conjunt de l'arxipèlag s'incrementa un 4,7% respecte del mateix període del 2015.

3 Consum de no residents

Taula 40. Consum dels residents a l'estranger

Illes Balears	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Enquesta de despesa turística (INE)				
Despesa total (milions d'€)	gener-agost	9.722,9	↗	9,0
Despesa mitjana per persona (€)	gener-agost	1007,0	→	-1,4
Despesa mitjana diària (€)	gener-agost	139,0	↗	4,7
Compres i extraccions d'efectiu amb targeta emesa a l'estranger (milions d'€)				
Total	gener-juny	1504,0	↗	17,8
Alemanya	gener-juny	389,5	↗	16,3
Regne Unit	gener-juny	380,6	↗	28,2
França	gener-juny	93,1	↗	7,0
Suïssa	gener-juny	82,0	↗	12,9
Itàlia	gener-juny	76,2	↗	16,2
Estats Units	gener-juny	71,0	↗	28,6
Suècia	gener-juny	49,6	↗	20,4
Àustria	gener-juny	28,0	↗	6,5
Bèlgica	gener-juny	27,8	↗	10,4
Noruega	gener-juny	24,7	↗	3,4
Dinamarca	gener-juny	23,0	↗	17,4
Portugal	gener-juny	21,6	↗	23,8
Irlanda	gener-juny	19,9	↗	22,4
Rússia	gener-juny	12,6	↗	6,2
Canadà	gener-juny	8,6	↗	8,3
Resta	gener-juny	197	↗	16,9

Fonts: 4B-Euro6000-ServiRed i INE

Al mes d'octubre del 2015 les enquestes d'Egatur i de Frontur sobre **turistes** passen a ser publicades per l'INE i per l'Ibestat. Aquest fet ha provocat que de moment no es disposi de les dades de despesa dels turistes segons el país de residència ni de les dades de turistes nacionals. Per això, en aquest butlletí només s'analitzarà la despesa dels turistes estrangers sense la desagregació de la despesa segons el país de residència.

A l'agost, la **despesa total efectuada pels turistes estrangers** a les Illes Balears augmenta en termes interanuals un 2,6% i arriba a 2.505,3 milions d'euros, cosa que permet un fort increment (9,0%) en l'acumulat del any 2016 i fa que sumi 9.722,9 milions d'euros.

Quant a la despesa mitjana diària i a la despesa mitjana per persona, també al mes d'agost es registren comportaments diferents. Mentre que la primera s'incrementa (2,9%), la segona es manté estable (-1,7%). Les dades del període comprès entre gener i agost reflecteixen l'estancament de la despesa mitjana per persona (-1,4%), mentre que la despesa diària augmenta (4,7%) respecte del mateix període de l'any anterior. Aquesta

diferència en el comportament de les dues dades durant l'any 2016 s'explica perquè la duració mitjana de les estades dels turistes estrangers disminueix en un 5,9% en comparació amb els mateixos mesos de l'any 2015.

FINS A L'AGOST LA DESPESA TURÍSTICA AUGMENTA UN 9,0%

Considerades conjuntament, durant el primer semestre del 2016 les compres i les disposicions d'efectiu que es fan a les Balears amb **targetes emeses a l'estranger** registren un fort increment (17,8%) en relació amb el mateix període de l'any 2015. Distingint entre el tipus d'operació, les compres creixen a un ritme més accentuat que les disposicions d'efectiu, un 21,0% les primeres i un 7,4% les segones. L'import acumulat al llarg del primer semestre arriba a 1.504,9 milions d'euros, el 78,0% dels quals correspon a compres (1.174,2 milions) i la resta a disposicions d'efectiu en caixers automàtics (330,7 milions). Fins al juny, la compra mitjana queda en 123,4 euros per operació (amb un -1,7% de variació interanual), mentre que la disposició mitjana es manté estable en 174,3 euros per operació. Agregant els tipus

d'operació, els principals mercats emissors de turistes de les Balears, l'alemany i el britànic, presenten importants augments interanuals (un 16,3% i un 28,2%, respectivament). D'altra banda, s'acceleren els increments de la despesa en ambdós tipus d'operació en gairebé tots els principals mercats emissors, especialment els Estats Units (28,6%), Suècia (20,4%) i Itàlia

(16,2%). Dels mercats emissors importants no n'hi ha cap que disminueixi la despesa, llevat del Brasil (-3,6%), que té certa importància. S'ha de recordar, en qualsevol cas, que l'origen de l'entitat emissora no necessàriament coincideix amb l'origen del titular.

4 Recaptació fiscal

Taula 41. Recaptació tributària a les Illes Balears

Illes Balears	Darrera dada		Cicle-tendència T ^t _{t-12} (%)	
Tributs totalment cedits				
Impost sobre Successions i Donacions	setembre	5.392	➡	0,0
Impost sobre Transmissions Patrimonials	setembre	23.144	↗	14,1
Impost sobre Actes Jurídics Documentats	setembre	5.967	↘	-7,4
Taxa de joc	setembre	7.578	↗	6,3
Tributs parcialment cedits				
Impost sobre la Renda de les Persones Físiques	setembre	58.241	↗	7,2
Impost sobre el Valor Afegit	setembre	53.653	↗	9,7
Imposts especials de fabricació	setembre	2.097	↘	-3,4
Tributs no cedits				
Impost sobre Societats	setembre	7.093	↗	13,7
Impost sobre la Renda dels No Residents	setembre	6.091	↗	11,7

Font: AEAT, Conselleria d'Hisenda i Administracions Públiques

Dades en milers d'euros

La recaptació tributària de les Illes Balears incrementa considerablement l'import total acumulat fins al setembre i reflecteix el revifament de l'activitat econòmica. A les Illes Balears hi ha una millora dels imports recaptats tant en el cas dels tributs totalment cedits com en els de competència compartida. El primer grup destaca per mantenir la millora relativa els tres primers trimestres del 2016, quan l'import supera els 512 milions d'euros i és gairebé una cinquena part superior a la del mateix període del 2015. Els impostos parcialment cedits més importants continuen sent l'IVA i l'IRPF, que fins al setembre augmenten quasi un 8%. Quant als tributs que són competència de l'Estat, la recaptació a les Illes repunta amb força i supera el 20% en les dues figures principals.

[LA RECAPTACIÓ FISCAL INCREMENTA EL RITME DE CREIXEMENT ELS TRES PRIMERS TRIMESTRES DEL 2016](#)

Segons les dades publicades pel Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques, el Govern de les Illes Balears reverteix la situació de dèficit de la primera meitat d'any. Així, entre gener i agost del 2016, la diferència entre els ingressos acumulats (3.183 M€) i les despeses (2.966 M€) és de 217 milions d'euros, la qual cosa representa una capacitat de finançament del 0,76% del PIB balear. Aquesta millora de la situació dels comptes públics prové, per una banda, d'un increment del total d'ingressos dels dos primers quadrimestres, ja que el 2015 sols s'arribà

als 3.040 milions d'euros. D'altra banda, la despesa també ha millorat el resultat respecte del 2015, atès que aleshores se superaren els tres mil milions d'euros. Considerant el conjunt de totes les comunitats autònomes, pràcticament hi ha un equilibri pressupostari i el dèficit roman en el 0,07% del PIB. Cal recordar que el límit de dèficit per al 2016 coincideix amb el del 2015 (0,7% del PIB) per a totes les comunitats autònomes.

Al final d'octubre entra a tràmit al Parlament de les Illes Balears el Projecte de Llei de pressuposts de la Comunitat Autònoma per al 2017. El pressupost inicial arriba als 4.668,24 milions d'euros, un 10% més respecte de l'any anterior. Els cinc primers capítols d'ingressos, que conformen les operacions corrents, s'incrementen un 7,2%, gràcies, en part, a un increment de gairebé 39 M€ en els tributs cedits i de 13,7 M€ en els propis. Les operacions no financeres de despesa augmenten un 10,4%, on destaca l'augment del 14,6% del capítol d'inversions reals i del 9,6% en operacions corrents.

En aquest paràgraf s'analitzarà l'evolució de cada una de les principals figures tributàries en què l'Estat té alguna competència. En primer lloc, les retencions a compte de l'**impost de la renda sobre les persones físiques** sumen a les Illes Balears 1.149,5 milions d'euros els tres primers trimestres del 2016. Els imports ingressats per les retencions als assalariats i a les activitats professionals els mateixos mesos de l'any passat foren 1.066,8 M€ i, per tant, hi ha un increment interanual del 7,7%. Cal comentar que aquesta figura tributària ha sofert modificacions en

els tipus aplicables a partir del 12 juliol del 2015 (Reial Decret Llei 9/2015, de 10 de juliol, de mesures urgents per reduir la càrrega tributària suportada pels contribuents de l'impost sobre la renda de les persones físiques i altres mesures de caràcter econòmic). Les quotes per **l'impost sobre el valor afegit** declarades a les Illes Balears ofereixen un balanç positiu de 717,5 milions d'euros entre gener i setembre, mentre que el mateix període del 2015 foren de 665,8. Per tant, les empreses amb seu a les Illes Balears presenten una variació interanual de la diferència entre les quotes transferides i les suportades del 7,8% els nou primers mesos. Els **imposts especials de fabricació** estan formats per l'impost sobre hidrocarburs, l'impost sobre labors del tabac i l'impost sobre l'electricitat. La recaptació de les tres figures tributàries a les Illes Balears supera els deu mil milions d'euros entre gener i setembre d'enguany, la qual cosa representa gairebé la meitat més que la xifra corresponent al 2015 (7,4 milions).

A continuació es tractaran els tributs de competència exclusiva de la Comunitat Autònoma. En primer lloc hi ha **l'impost sobre transmissions patrimonials**, que s'acosta als 300 milions d'euros recaptats els primers tres trimestres del 2016 i és la figura tributària més important en termes de recaptació. Cal tenir en compte que l'impost sobre transmissions patrimonials representa més de la meitat dels tributs totalment cedits. Fa un any la recaptació per aquest concepte fou de 236,1 milions, la qual cosa implica un augment interanual de més d'un 24,8% i, per tant, manté el ritme a l'alça al llarg del 2016. L'impost sobre **actes jurídics documentats** (AJD) ha passat a ser el segon impost en importància a les Illes Balears, atesa l'evolució favorable de la primera meitat del 2016, que ha anat acompanyada d'un lleuger descens de l'impost de successions i donacions. Tot i registrar taxes de variació interanual negatives els tres darrers mesos, la recaptació per AJD puja un 2,8% els nou primers mesos del 2016 fins a arribar als 68,9 milions. **L'impost de successions i donacions** oscil·la entre pujades i baixades que es compensen

al llarg del 2016. Així, entre gener i setembre, l'import recaptat per aquest tribut cau sols un 0,3%, i els 53,5 milions recaptats queden al mateix nivell que l'import del 2015. La **taxa de joc** confirma l'evolució positiva i els nou primers mesos en millora la recaptació (26,6 M€) un 23,2% en termes interanuals. El passat 30 de juny finalitzà el període voluntari de presentació de **l'impost sobre el patrimoni** corresponent a l'exercici 2015. Allò ingressat fins al setembre gairebé arriba als setanta milions d'euros (69,2 M€), la qual cosa implica un increment notable respecte de la recaptació de l'any anterior (un 39,7% interanual).

Dels tributs que són competència exclusiva de l'Estat, es comentaran **l'impost de societats** i el de la renda de no residents. En el primer cas, les empreses amb seu les Illes Balears han ingressat a l'Agència Tributària 255 milions d'euros entre gener i setembre. Tenint en compte que fa un any la xifra es va quedar en 212,1 M€, hi ha una taxa de variació del 20,2%. Amb vista als pagaments fraccionats de l'impost de societats a grans empreses, el *Butlletí Oficial de l'Estat* del passat 30 de setembre marca l'entrada en vigor del Reial Decret Llei 2/2016, pel qual s'introdueixen mesures tributàries adreçades a la reducció del dèficit públic. Entre d'altres mesures, fixa el tipus mínim en el pagament fraccionat del 23 per 100 del resultat comptable positiu per a les empreses amb més de deu milions d'euros de facturació. **L'impost sobre la renda de no residents** també ha estat objecte de modificacions normatives. Així, es rebaixa el tipus impositiu aplicable a les rendes transferides a la Unió Europea i a l'Espai Econòmic Europeu, i als dividendes, interessos i guanys patrimonials obtinguts sense mediació d'establiment permanent, des del 19,5% (establert des del 12 de juliol de l'any passat) fins al 19% (Llei 26/2014, de 27 de novembre, per la qual es modifiquen la Llei d'IRPF, IRNR i altres normes tributàries). Tot i això, entre gener i setembre, el 2016 es recapta un 23,5% més que el 2015 i se superen els 326 milions d'euros.

5 Inversió

Taula 42. Indicadors d'inversió

Illes Balears	Darrera dada		Cicle-tendència T ^t _{t-12} (%)	
Societats mercantils creades	agost	206	↗	15,6
Augment net de capital (milers d'€) ¹	agost	397.053	↗	50,9
Centres de treball inscrits a la SS (règim general)	setembre	45.563	↗	3,1
Mallorca	setembre	33.516	↗	2,9
Menorca	setembre	3.923	↗	2
Eivissa	setembre	7.427	↗	4,1
Formentera	setembre	685	↗	3,3
Import de noves hipoteques (milions d'€)	agost	213	↗	14,8
Mallorca	agost	178	↗	25,4
Menorca	agost	9	↗	27,6
Pitiüses	agost	25	↘	-7,9
Dipòsits (milions d'€)	2n trim	22.005	↗	5,7
Crèdits (milions d'€)	2n trim	32.280	↘	-2,8
Matriculació de vehicles de càrrega ²	setembre	284	↗	8
Matriculació de vehicles de lloguer	octubre	128	↘	-9,5
Inversió estrangera (milions d'€)	2n trim	198	↗	8,4

Font: ANFAC, BE, DGT, INE, MINETUR, OTIB i elaboració pròpia

¹ Capital de noves societats, més ampliacions de capital, menys reduccions de capital

² Camions, furgonetes, remolcs i tractors industrials. La dada correspon a la taxa de variació de la sèrie original

Al mes d'agost, el nombre de **societats mercantils** creades a les Illes Balears arriba a 206, totes societats limitades, xifra que representa un 18,4% més que les constituïdes el mateix mes de l'any passat. El capital subscrit supera els 379,0 milions d'euros i representa la xifra mensual més alta de tota la sèrie disponible. El nombre de societats dissoltes (34) es redueix un 17,1%. A Espanya es constitueixen 6.403 societats (un 23,5% més) i se'n dissolen 1.236 (amb un augment d'un 4,1%). Al llarg dels dos primers quadrimestres de l'any, es creen en total a les Balears 2.588 societats, gairebé un 16,0% més que durant els mateixos mesos del 2015. El nombre acumulat de societats dissoltes en aquest període (544) també augmenta de manera significativa (9,0%). Durant aquests vuit mesos, el capital net —la diferència entre, d'una banda, el capital subscrit per les noves societats més les ampliacions de les existents i, de l'altra, les reduccions de capital de societats ja creades— s'incrementa en termes interanuals poc més d'un 83,0%.

DURANT ELS DOS PRIMERS QUADRIMESTRES EL DINAMISME EMPRESARIAL A LES BALEARS AUGMENTA UN 15,8%

El setembre del 2016 hi ha a les Illes Balears 45.563 **centres de treball** inscrits en el règim general de la Seguretat Social. En relació amb el setembre del 2015, la xifra representa un augment de comptes de cotització d'un 2,6%. Per illes i en termes percentuals, destaca Formentera, amb un increment d'un 4,1%.

A continuació, Eivissa, amb un increment d'un 3,3%; Mallorca, amb un 2,5%; finalment, Menorca, registra el creixement més contingut (1,2%).

A les Illes Balears, les dades provisionals de **constitució d'hipoteques** indiquen que la recuperació immobiliària avança a bon ritme. A l'agost el nombre d'hipoteques, rústiques i urbanes, contractades en el conjunt de l'arxipèlag presenta un increment interanual d'un 28,4% i queda en 1.252. L'import hipotecat, en canvi, minva gairebé un 9,0% i s'acosta als 213 milions d'euros. Per tant, això significa que aquest mes l'import mitjà de les hipoteques (170 milers d'euros) s'ha reduït considerablement (-29,1%). Pel que fa als habitatges, a l'agost se subscriuen 851 hipoteques (un augment d'un 38,1% interanual) per un import de més de 100,0 milions d'euros (amb un 11,7% d'increment interanual).

EL MERCAT HIPOTECARI ES RECUPERA GRADUALMENT

Tenint en compte els resultats acumulats durant els dos primers quadrimestres, la variació del nombre d'hipoteques (9.506) respecte del mateix període de l'any 2015 és de gairebé un 15,0%. En aquest període es contracta un import de 1.736 milions d'euros i suposa un augment interanual d'un 16,7%. Així mateix, l'import mitjà de les hipoteques augmenta un 1,6% i és de 182,6 milers d'euros. Durant aquests vuit primers mesos, Mallorca

(28,2%) i, en menor mesura, Menorca (1,7%) són les illes que en termes percentuals registren els increments més elevats en el nombre de formalitzacions. A les Pitiüses, els darrers mesos, s'ha desplatat el nombre d'hipoteques i en l'acumulat del període examinat presenten una davallada de més d'una quarta part (-25,7%). En qualsevol cas, pel que fa a l'import subscrit, totes les illes registren avanços significatius, i en destaca, en termes relatius, el de Menorca (36,0%). D'altra banda, tant el nombre d'hipoteques constituïdes sobre habitatges com l'import registrat s'intensifiquen significativament. Així, en el conjunt de la comunitat autònoma es contracten 6.264 hipoteques sobre habitatges (un 12,0% més que en el mateix període del 2015) per un import de 873,3 milions d'euros (35,1%). Exceptuant a les Pitiüses, on s'observa una caiguda durant el 2016 de més d'un 37,0%, el nombre d'hipoteques d'habitatges creix gairebé un 30,0% a Mallorca i un 4,8% a Menorca.

D'acord amb les dades publicades pel Banc d'Espanya, el volum de **crèdit** viu a les Illes Balears, considerant conjuntament el de les administracions públiques i el de les empreses i les llars, es manté estable i durant el segon trimestre del 2016 arriba a 32.280 milions d'euros, la qual cosa suposa un increment intertrimestral d'un 0,2% si bé, en termes interanuals, representa una disminució d'un 2,3%. La xifra d'aquest trimestre, en qualsevol cas, se situa a nivells anteriors a la crisi econòmica. Quant al finançament de les administracions públiques (2.485 milions), ben igual que els tres trimestres precedents, s'observa una retallada forta en el nivell d'endeutament amb les entitats de crèdit (un -9,4% respecte del primer trimestre). El crèdit al sector públic, per tant, en disminueix la proporció i representa aquest trimestre el 7,7% del crèdit total concedit a les Balears, vuit dècimes percentuals per sota del valor del trimestre anterior i redueix la distància amb la proporció que es manté en el conjunt de l'Estat, on repunta fins al 7,1% del finançament total. A les Balears, el 92,3% restant, 29.795 milions d'euros, correspon a crèdits concedits al sector privat, amb una pujada intertrimestral d'un 1,1%. En el conjunt de l'Estat el volum dels crèdits concedits trenca la tendència a la baixa dels darrers anys, especialment quant al finançament públic. Així, la dada referida al segon trimestre d'enguany comptabilitza 1,34 bilions d'euros en préstecs concedits al sector públic i al sector privat, amb un augment intertrimestral d'un 0,6% (-4,2% interanual). En el cas espanyol, es recupera amb força el crèdit a les administracions

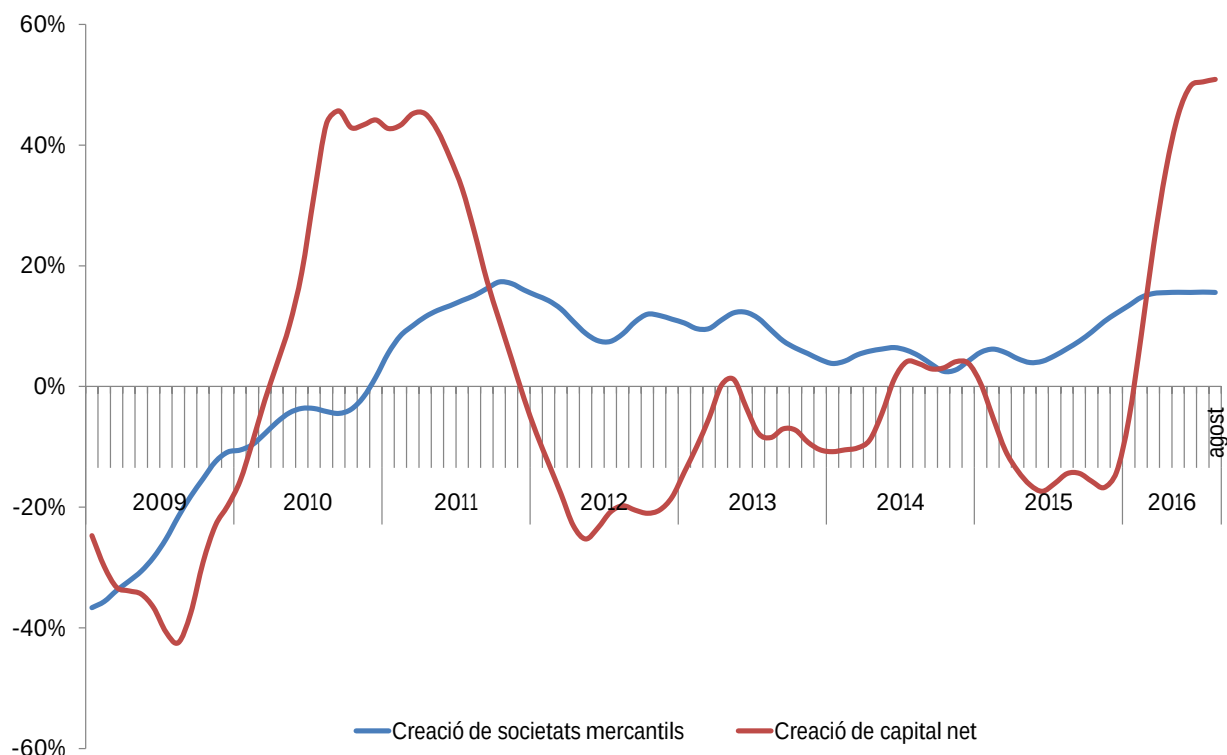
públiques i en el trimestre que analitzam augmenta, en relació al primer, gairebé cinc punts percentuals (4,8%), la xifra més alta dels darrers tres anys (95,0 mil milions d'euros). D'altra banda, el crèdit al sector privat a Espanya, si bé també repunta lleugerament, no mostra una recuperació tan intensa. L'import concedit és d'1,25 bilions d'euros i representa, respecte del primer trimestre d'enguany, una pujada d'un 0,3% (-4,7% interanual).

EN EL SEGON TRIMESTRE DEL 2016 EL FINANÇAMENT DE LES ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES DISMINUEIX UN 9,4% INTERTRIMESTRAL

En el conjunt de l'estat espanyol, seguint amb l'anàlisi del segon trimestre, el percentatge del finançament destinat a **activitats productives** (el 45,8% del total del crèdit) continua a la baixa. L'import total és de 614,1 mil milions d'euros, xifra que suposa una reducció d'un 0,4% en relació amb el primer trimestre i d'un 7,2% en termes interanuals. Llevat de les activitats econòmiques que formen part del sector primari (amb un 1,9% d'augment intertrimestral), la resta dels sectors econòmics es ressenten de la reducció del crèdit, encara que, en general, tendeixen a frenar les caigudes importants produïdes durant els anys anteriors. En termes percentuals, destaca el retrocés en la construcció, que cau un 2,5% intertrimestral. El crèdit destinat a finançar la indústria i els serveis es redueix, en ambdós casos, un 0,3%. Malgrat el sector dels serveis en conjunt retrocedeix, la majoria d'activitats integrades en el sector, com ara les relatives al comerç (1,4%) o als serveis de mediació financera (1,8%), presenten millores que es reflecteixen en taxes de variació positives. En aquest sector, que concentra el 72,3% de tot el crèdit productiu, les activitats més afectades són les immobiliàries (-3,2% intertrimestral).

L'evolució dels **dipòsits** en entitats de dipòsit, tant a Espanya com a les Illes Balears, segueix una trajectòria distinta a la descrita per als crèdits. A les Balears, durant el segon trimestre del 2016, el volum total dels dipòsits suma 22.005 milions d'euros i representa, respecte del primer trimestre d'enguany, un augment d'un 1,4%. Concretament, els dipòsits de les administracions públiques, que equivalen al 3,8% del total, augmenten un 7,6% intertrimestral i els d'altres sectors residents ho fan un 1,2%. A Espanya, el ritme de creixement dels dipòsits és en general més fluctuant que el de les Illes Balears. Aquest trimestre l'import total arriba a 1,22 bilions d'euros i la taxa de variació intertrimestral és d'un 1,6%.

Gràfic 20. Variació interanual de la tendència-cicle d'indicadors d'inversió a les Illes Balears

Font: INE, elaboració pròpia

Pel que fa a la **matriculació de vehicles de càrrega**, com ja hem observat en publicacions precedents, durant el mes de setembre es manté la tendència a l'alça i les matriculacions (284 vehicles) augmenten un 8,0% interanual. Tenint en compte el total acumulat en els tres primers trimestres del 2016, la matriculació de camions, furgonetes, tractors i altres vehicles de càrrega arriba a 3.841 vehicles, la qual cosa representa un increment de gairebé un 5,0% en relació al mateix període de l'any passat.

Durant el segon trimestre del 2016, la **inversió estrangera** a les Illes Balears (198,2 milions d'euros) triplica el volum invertit el trimestre precedent. La xifra representa, en termes interanuals, un increment de gairebé un 500,0%. D'acord amb les estadístiques d'inversió estrangera que publica el Ministeri d'Economia i Competitivitat, dues tercers parts (66,4%) de la inversió d'aquest trimestre es destinen al sector d'allotjaments turístics; un 22,4%, al sector immobiliari (compravenda i promoció de béns immobles); finalment, un 7,7% a activitats jurídiques i d'assessoria fiscal i comptable. La inversió en la resta de sectors és pràcticament inapreciable. El gruix del capital invertit procedeix majoritàriament d'Alemanya (amb un pes del 67,2%) i a continuació, a molta distància, de Noruega (7,7%), Suïssa (6,4%) i Luxemburg (4,8%). Considerant el primer semestre de 2016, les inversions cap a les Illes sumen 260,7 milions, la qual

cosa representa, en relació al primer semestre de l'any passat, un increment de més d'un 250,0%. A Espanya, l'import de les inversions estrangeres en el segon trimestre del 2016 arriba als 3.663 milions d'euros, un -46,4% menys que en el mateix període de l'any 2015. Considerant les dades acumulades en els dos primers trimestres, la inversió en el conjunt de l'Estat (6.716 milions) cau un 28,7%.

D'altra banda, les **inversions espanyoles a l'estranger** progressen a la baixa els darrers trimestres i en aquest segon de 2016 sumen poc més de 2.287 milions d'euros, la qual cosa representa una baixada important tant en relació al primer trimestre (-32,0%) com en termes interanuals (-82,7%). La part més important de la inversió es concentra en la fabricació de materials per a la construcció, especialment de ciment (el 47,1% de tot el trimestre) i en el sector de subministrament d'energia, gas i aire condicionat (15,0%). Els principals països destinataris de la inversió espanyola són els Països Baixos (amb el 47,9% de la inversió total) i els Estats Units (8,7%). Finalment, d'acord amb l'estadística esmentada, durant aquest trimestre la inversió de les Illes Balears a l'exterior comptabilitza 11,4 milions, destinats íntegrament al sector de les agències de viatges de països com la Xina, Croàcia i el Brasil.

V. MEDI AMBIENT

El canvi climàtic es pot entendre com una variació de la distribució estadística dels patrons meteorològics i climàtics durant un període perllongat de temps, derivats de fenòmens cíclics naturals maximitzats i accentuats per l'acció antròpica sobre el territori. Calen actuacions de xoc per pal·liar el Canvi Climàtic, d'acord amb les evidències recollides pel Grup Intergovernamental d'Experts sobre el Canvi Climàtic (GIECC), en anglès *Intergovernmental Panel on Climate Change* (IPCC) en el Cinquè Informe d'Avaluació del 2014, perquè les mesures preses encara no són suficients. L'Agència d'Estats Units per a la Ciència afirma amb una certesa del 97% que el 2015 ha estat l'any rècord en l'escalfament global. La intensitat energètica mundial ha millorat un 1,8% el 2015, això és més del doble de la taxa mitjana anual durant els deu anys anteriors. S'ha evitat l'emissió d'1,5 milions de tones de CO₂, i, en termes acumulats des de l'any 2000, 13 Gt de CO₂. Malgrat les millores en intensitat energètica, el ritme és massa lent per aconseguir la meta establerta de limitar l'augment de la temperatura global a 2º C. A l'escenari 450 de l'AIE de 2015 del "World Energy Outlook" (WEO) la intensitat energètica necessita millorar una mitjana del 2,6% fins el 2030. El 2015 les economies emergents van millorar la seva intensitat energètica més que les economies industrialitzades. Així, l'avanç en la intensitat energètica mundial es xifra en un 1,8% el 2015 i un 1,5% el 2014, és a dir, el triple de l'avanç mitjà del 0,6% entre 2003 i 2013. Això es va aconseguir malgrat els preus del petroli cru van disminuir significativament. On més millorà la intensitat energètica fou a la Xina, amb un 5,6%. Segons l'informe *Trends in global emissions 2015* després d'una dècada en què les emissions han mostrat un increment anual del 4% de mitjana i dos anys, el 2012 i el 2013, de desacceleració al voltant de l'1%, el creixement de les emissions globals de CO₂ pràcticament es va estancar, amb l'augment de només un 0,5% el 2014 en comparació amb el nivell del 2013. Aquest any les emissions procedents de la combustió de combustibles fòssils i dels processos industrials van ascendir a 35,7 mil milions de tones de CO₂. Alhora, l'economia va créixer un 3%, i va mostrar un desacoblament parcial amb el creixement de les emissions globals de diòxid de carboni. Per països, el 2014, el primer emissor és la Xina amb 10.590 milions de tones de CO₂ equivalent, la qual cosa suposa un increment del 333% des del 1990. En aquest cas cal tenir en compte que la població ha crescut un 20% de 1990 a 2014. En segon lloc, hi ha els Estats Units, amb 5.330 milions de tones de CO₂ eq, un 7% d'increment respecte del 1990, i amb un creixement de la població del 27% en aquest període. A continuació ve la Unió Europea-28, que emet 3.420 milions de tones CO₂ eq (una reducció del 21% amb un increment de la població del 8%). En quarta posició hi ha l'Índia (2.340 milions de t de CO₂ eq), que presenta un augment de les emissions del 259% respecte del 1990 i un increment poblacional del 46%. En cinquena posició, Rússia emet 1.770 tones de CO₂ eq, tot i que redueix les emissions el 26% i el canvi demogràfic és de sols el 4% en positiu per aquests vint-i-quatre anys. Finalment, en sisena posició es troba el Japó, amb 1.280 tones de CO₂ eq, la qual cosa suposa una variació del 9% d'emissions amb un increment de la població també del 4%. L'estratègia energètica de la Unió Europea 2020 ve marcada per l'escassetat de fonts pròpies que obliguen a importar gairebé

la meitat dels recursos energètics. Els objectius són: reduir les emissions de gasos d'efecte hivernacle (GEH) respecte de 1990; millorar el 20% en eficiència; reduir el 20% del consum d'energia respecte de 1990, impulsant-ne l'eficiència; i que un 20% de l'energia primària consumida procedeixi de fonts renovables. Així, es marca la fita que al menys el 10% de l'energia consumida en el transport ha de ser d'origen renovable, cosa que s'hauria d'assolir amb una participació més elevada dels biocarburants. Un altre objectiu que es pretén és un nivell d'interconnexions elèctriques entre els països de la Unió Europea mínim del 10%. El nou marc sobre el clima i energia per a 2030 considera que la UE haurà d'assolir una reducció del 40% en les emissions de GEH respecte de 1990, una millora de l'eficiència energètica d'almenys el 27%; una contribució de les renovables del 27%; i un mínim del 15% en interconnexions elèctriques entre els estats membres. D'altra banda, el comerç del dret d'emissions és el principal instrument de la UE per reduir les emissions de GEH procedents del sector de l'aviació i de les grans instal·lacions dels sectors elèctrics i industrials. Aquest comerç abasta gairebé el 45% de les emissions de GEH de la Unió Europea. L'objectiu per a 2020 és que les emissions per a aquests sectors siguin un 21% més baixes que les registrades en 2005.

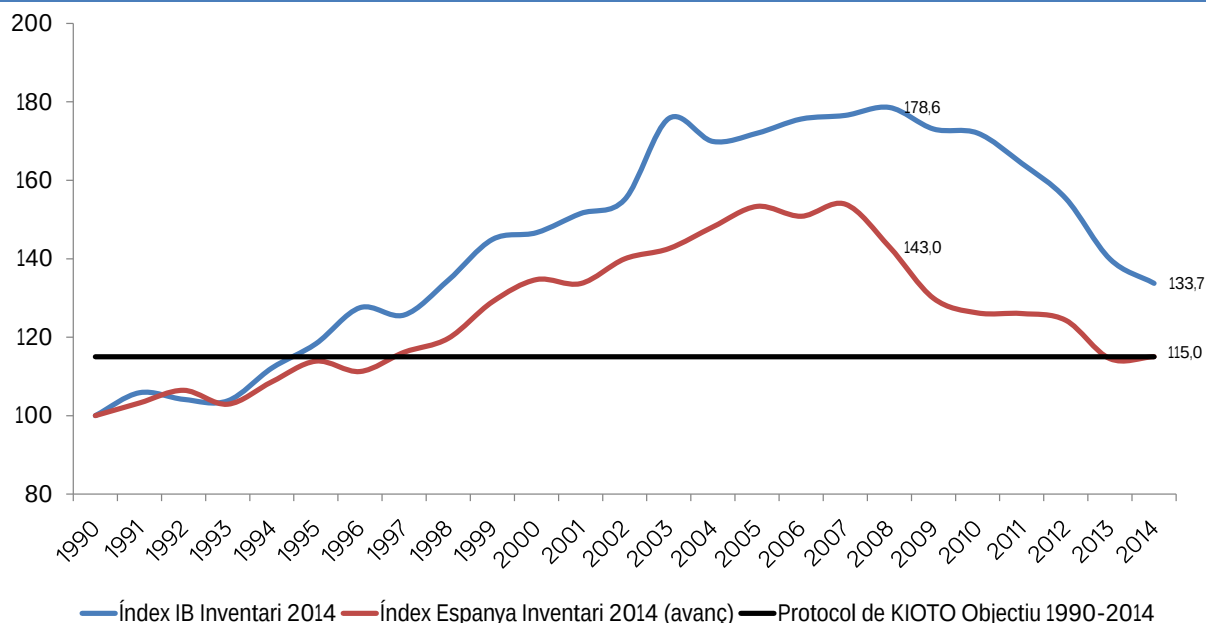
El juliol del 2016 va tenir lloc la primera Jornada del Procés de Participació per a l'elaboració d'una Llei de canvi climàtic a les Illes Balears, debatent aspectes com la petjada de carboni, la compensació climàtica o la incentivació de l'ús de renovables. A més, es presentà un avanç de l'estudi de vulnerabilitat dels impactes del canvi climàtic a les Illes Balears. Així, el canvi climàtic pot afectar: l'aigua (menys disponibilitat, més infiltració salina als aqüífers per excés d'extracció i l'augment del nivell de la mar), l'energia (menys rendiment de les centrals tèrmiques per problemes de refredament, potencials danys a centrals a zones costaneres, més consum d'energia pel dessalatge o la refrigeració, augment del risc d'incendis que poden afectar les línies elèctriques), la biodiversitat i el medi ambient (desplaçaments o desaparició d'espècies, pèrdua d'hàbitats, salinització de zones humides, augment de risc d'incendis per pèrdua d'hàbitats i més risc de desertització), el sector agrari (més evaporació i més necessitat de regadiu, canvis dels cicles de cultiu amb reduccions probables del rendiment agrari, pèrdues de cultiu per intrusió d'aigua salina i esdeveniments extrems, efectes sobre les abelles i reducció de pol·linització), la salut (més incidència de malalties respiratòries i augment de persones al·lèrgiques, augment de presència de transmissió d'infeccions per moscards i altres espècies invasores, possible contaminació i/o salinització d'aigua potable, augment de la mortalitat per onades de calor), el territori (augment del risc d'incendi i perill per a nuclis poblacionals, danys a infraestructures sobretot a zones costaneres, risc de més erosió, inundacions a zones urbanitzades interiors) i el turisme (augment de consum d'aigua i energia; proliferació d'algues i menys qualitat d'aigües de bany; erosió i retrocés de platges i zones costaneres; deteriorament dels recursos en primera línia i pèrdua d'atractiu turístic i paisatgístic; pèrdua d'atractiu turístic per motius com talls de subministrament elèctric, risc d'incendis forestals i de malalties tropicals; tensions per ús de recursos més escassos).

En aquest apartat de medi ambient es tracten els indicadors per a les Illes Balears relacionats amb el canvi climàtic i la qualitat de l'aire: l'evolució de les emissions de GEH; les formacions forestals i la fixació de carboni; el comerç del dret d'emissions de CO₂; les

emissions de GEH per habitant; la intensitat de les emissions de CO₂; les emissions de GEH per sectors, per tipus de gas i per illes, i, finalment, la qualitat de l'aire a les Illes Balears.

Evolució de les emissions de gasos d'efecte hivernacle a les Illes Balears i a Espanya

Gràfic 21. Evolució de les emissions a les Illes Balears i a Espanya de GEH i l'objectiu de Kioto (1990-2014)

Font: Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient i elaboració pròpia.

La Convenció Marc de les Nacions Unides sobre Canvi Climàtic (UNFCCC), mitjançant el protocol de Kyoto, considera gasos d'efecte hivernacle, per ordre d'importància, el diòxid de carboni (CO₂), que és el més important quant a la contribució a l'escalfament global; el metà (CH₄); l'òxid nitrós (N₂O); i l'hexafluorur de sofre (SF₆). Ara bé, també cal tenir en compte que n'hi ha d'altres, com ara els grups de substàncies perfluorocarburi (PFC) i hidrofluorocarburi (HFC). El protocol de Kyoto inclou, a més, les fonts emissores o sectors següents: energia (crema de combustible i emissions fugitives de combustibles), processaments industrials, utilització de dissolvents i altres productes, i agricultura.

L'Inventari Anual de Gasos d'Efecte Hivernacle de la Unió europea 1990-2014 és publicat per l'Agència Europea del Medi Ambient (AEMA) -EEA en anglès-. Segons l'informe del juny del 2016, les emissions de la Unió Europea el 1990, any base a l'efecte dels càlculs del Protocol de Kyoto, varen ser de 5.665,5 milions de tones de CO₂ eq i el 2014 de 4.282,1 milions, és a dir, s'han reduït gairebé una quarta part. Del 2013 al 2014 s'han reduït 185,0 milions de tones de CO₂ eq, la qual cosa suposa un -4,1%. La tendència general de les emissions de GEH de la Unió Europea està dominat pels dos majors països emissors, Alemanya (21%) i el Regne Unit (12%), que tots dos plegats representaren un terç del total de gasos de l'efecte hivernacle de la UE-28 l'any 2014. Així, devers el 45% de disminució neta correspon bàsicament a aquests dos països. Les principals raons d'aquesta evolució favorable a Alemanya van ser un augment de l'eficiència de les centrals elèctriques i de calefacció i la reestructuració econòmica dels cinc nous estats federats després de la reunificació

alemanya, en particular en el sector del ferro i de l'acer. Altres raons importants inclouen una reducció en la intensitat de carboni dels combustibles fòssils (amb el canvi de carbó a gas), un augment del consum d'energia i gestió de residus renovables, mesures que reduïren el dipòsit d'abocadors de residus orgànics. Al Regne Unit, les causes estan principalment en la liberalització dels mercats d'energia i en la conseqüent substitució del petroli i del carbó pel gas en la producció d'electricitat. Altres raons inclouen el canvi cap a centrals elèctriques de turbines de gas de cicle combinat més eficients, i disminueixen la producció de ferro i acer i la implementació de sistemes de metà en abocadors. El 2014, Espanya, França i Grècia són els responsables de devers el 45% d'emissions degudes a l'ús de combustibles líquids a la Unió Europea. Pel que fa a les emissions a causa de l'ús de combustibles sòlids, la contribució principal correspon a Alemanya (33%), seguida de Polònia (18%) i del Regne Unit (11%). Quant a les emissions del sector aeri, França, Alemanya, Itàlia, Espanya i Regne Unit comptabilitzen el 85% de les emissions totals de l'àrea europea.

El sistema espanyol d'inventari (SEI), regulat a l'article 27 de la llei 34/2007, 15 de novembre, de qualitat de l'aire i protecció de l'atmosfera, mostra el flux anual d'emissions de GEH i d'altres contaminants a l'atmosfera. Aquest s'usa, entre d'altres, per complir amb els compromisos internacionals que té Espanya com el Conveni Marc sobre Canvi Climàtic (i el seu Protocol de Kyoto), el Conveni sobre Contaminació Transfronterera a Llarga distància (i els seus Protocols derivats, inclòs el Programa EMEP de vigilància i avaluació del transport a llarga distància), i la Directiva sobre Sostres Nacionals d'Emissions i els Reglaments

de Seguiment de GEH del Parlament i del Consell de la Unió Europea. L'inventari comptabilitza les emissions en el lloc on es produeixen amb la metodologia per a l'estimació d'emissions, per tipus de gas dintre de cada sector d'activitat econòmica IPCC i EMEP-CORINAIR.

Des de 1990 a 2014, Espanya, juntament amb Xipre, Irlanda, Malta, Portugal i Islàndia, és dels pocs països de l'àmbit europeu on es produeixen increments de les emissions de GEH. Les emissions de gasos d'efecte hivernacle d'Espanya estimades pel 2014, d'acord amb l'*Inventari de Gasos d'Efecte Hivernacle d'Espanya, sèrie 1990-2014*, se situen en total en els 328,9 milions de tones de CO₂ equivalent, la qual cosa suposa un increment en relació a l'any 1990 del 15%. En el gràfic s'observa l'evolució de les emissions per a les Illes Balears i Espanya i l'objectiu a assolir. Així, si les emissions de l'any 1990 es prenen com a base igual a 100, el Protocol de Kyoto obliga a Espanya que no superi el valor de 115. El 2014 respecte del 2008 a Espanya s'han reduït les emissions gairebé un 20%, i a les Illes Balears, un 25%, al 2014 es va assolir un índex en relació al protocol de Kyoto de 115 per a Espanya i del 133,7 per a les Illes Balears. Per a l'arxipèlag, la variació interanual del 2014 respecte del 2013 va ser d'un -4,4% i respecte del 2008 minvà un 25,1%, i se situà en 8.179,8 kilotonnes de CO₂ equivalent. Des de l'any 2011 s'usa a les Illes Balears gas natural com a combustible als cicles combinats a les centrals tèrmiques i, a més, des del mes de desembre del 2011 funciona la connexió elèctrica amb la Península. Aquests fets han contribuït al descens de les emissions del 2011 al 2014: un 18,6% menys.

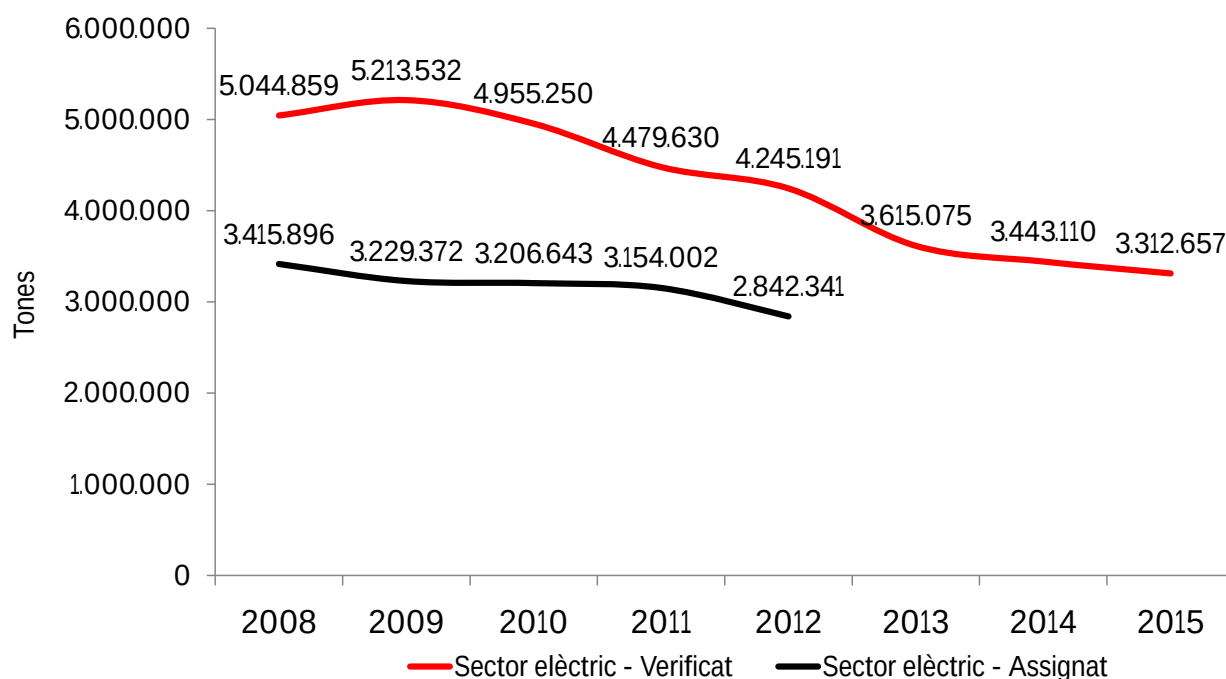
D'altra banda, a Espanya per primera vegada des del 2007, el 2014 es registra un increment en la variació interanual de les emissions (un 0,5% respecte del 2013) i es varen assolir els 1,4 milions de tones de CO₂ eq, a causa principalment de les emissions de la indústria (+3,7%), de la recuperació del sector del ciment i de la indústria química, i de l'agricultura (+3,8%). Segons l'informe *Canvi Climàtic a Espanya: evidències, emissions i polítiques*, elaborat per l'Observatori de la Sostenibilitat d'Espanya,

les emissions de GEH a Espanya estan lluny de ser controlades, malgrat haver complert amb el protocol de Kyoto atesa la compra de drets d'emissions a tercers països i del descens a causa de la crisi econòmica. El 2015 l'alliberament de CO₂ a l'atmosfera va créixer un 4% interanual, per segon any consecutiu, rompent la tendència de descens començada el 2009. La utilització de carbó d'importació en la generació d'energia elèctrica hi ha contribuït. Segons l'Agència Europea del Medi Ambient, Espanya ocupà el darrer lloc a Europa respecte a reducció d'emissions des de 1990 fins a 2013, tant pel que fa a tones com en percentatge. Per tot això, les emissions de gasos d'efecte hivernacle es tornen a situar a Espanya a nivells de 1998. L'evolució de les emissions d'Espanya presenta un augment fins al 2008 i una disminució fins al 2013, quan la tendència canvia de nou i s'inicia una altra pujada de les emissions. Les estimacions fetes per al 2015 per José Santamarta per a SOS'16 (*Informe de la Sostenibilitat a Espanya 2016*) indiquen un augment del 4% respecte del 2014. La utilització de carboni d'importació en la generació d'energia elèctrica ha contribuït a aquest augment.

Pel que fa a la distribució del 2014 per sectors a Espanya, un 72%, la part més important, correspon al sector energètic. Es tracta de les emissions originades en el processament d'energia, de les quals el transport suposa un 24%, mentre que la generació d'electricitat és d'un 23%. D'altra banda, les emissions derivades de processos industrials representen el 12% i les de l'activitat agrícola, l'11% de les emissions globals. Les activitats derivades de la gestió de residus completen el 5% restant. A Espanya, a gran distància del transport per carretera, se situa el trànsit aeri, que suposa entre el 3% i el 4% de les emissions de CO₂eq del transport. S'observa un creixement sostingut fins al 2007, tret de davallades en els anys 1993 i 2002. Quant a la distribució per tipus de gas, el CO₂ continua sent el que més s'emet (77% del total), seguit del CH₄ (12%) i del N₂O (6%). El conjunt de gasos fluorats suposà al 2014 un 5% del global de les emissions.

El 2014 LES ILLES BALEARS HAN REDUÏT LES EMISSIONS UN 25% RESPECTE DEL 2008 I ESPANYA GAIREBÉ UN 20%

Gràfic 22. Comerç del dret d'emissions de CO₂ a les Illes Balears. Sector elèctric

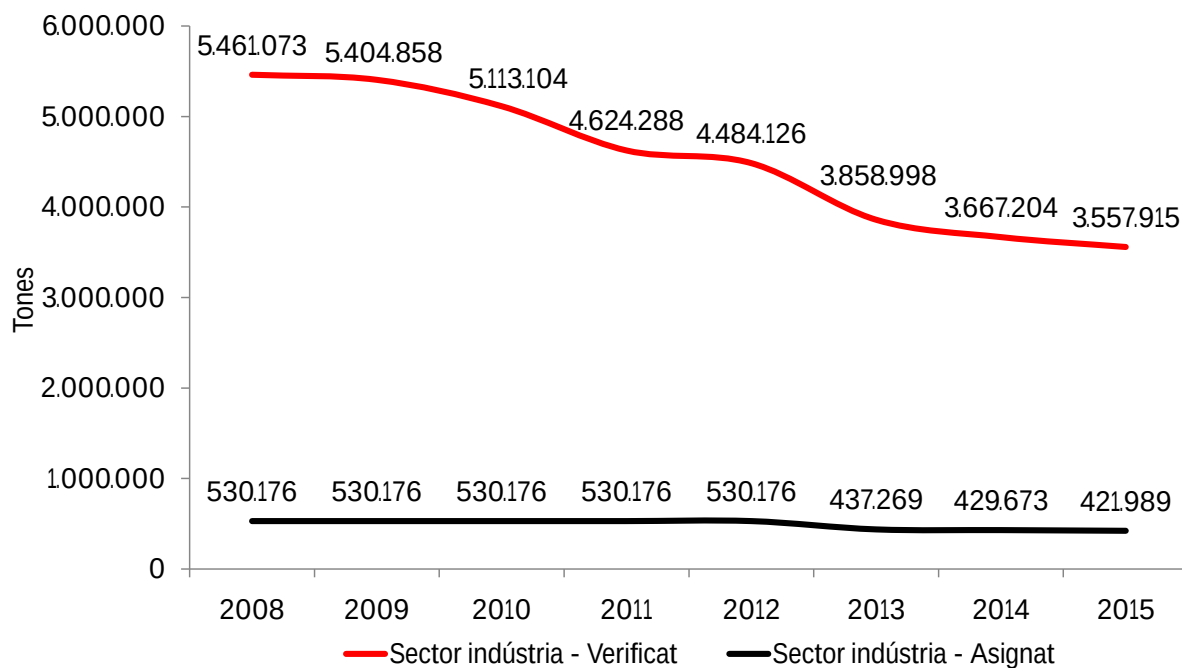
Font: Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic.

Comerç del dret d'emissions de CO₂ a les Illes Balears

El comerç de drets d'emissió de gasos d'efecte hivernacle està regulat per la Llei 1/2005, de 9 de març, per reduir les emissions de CO₂ en els sectors industrials i de generació elèctrica, que ha estat modificada per la Llei 13/2010, de 5 de juliol. Actualment està en vigor el tercer període 2013-2020. A partir de l'1 de gener del 2013, els plans nacionals de drets d'assignació desaparegueren, per deixar pas a una metodologia comuna d'àmbit europeu, tant per a l'assignació de drets d'emissió com per a la determinació del volum total de drets d'emissió disponibles. De tota manera,

l'assignació individual a cada instal·lació s'aprova mitjançant una resolució del Consell de Ministres. A Espanya les emissions sota el règim de comerç de drets d'emissió ascendeixen al 2014 a 124,85 milions de tones de CO₂ eq (1,7% més que en el 2013). Així, els sectors compresos en el règim de comerç de drets d'emissió de la UE, *Emissions Trading System* (ETS), foren responsables d'un 38% de les emissions mentre que els sectors difusos generaren el 62% de les emissions.

Gràfic 23. Comerç del dret d'emissions de CO₂ a les Illes Balears. Sector indústria

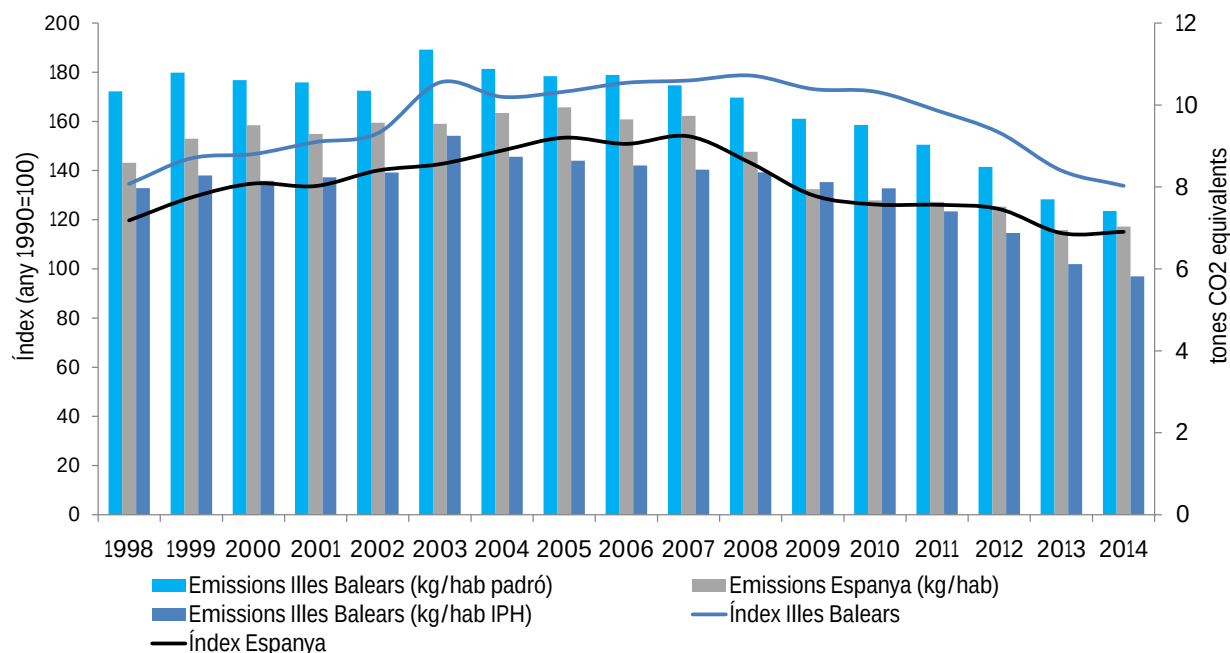

Font: Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic.

La resolució de 23 de gener de 2014, de la Direcció General de l'Oficina Espanyola de canvi climàtic, per la qual es publica l'Acord del Consell de Ministres de 15 de novembre de 2013, aprova l'assignació final gratuïta de drets d'emissió de gasos d'efecte hivernacle a les instal·lacions subjectes al règim de comerç de drets d'emissió de GEH per al període 2013-2020 i per a cada any d'instal·lació (BOE núm. 44, de 20 de febrer de 2014, pàgines 17048 a 17108). De conformitat amb la Llei 1/2005, el sector elèctric a partir del pla 2013-2020 no té assignació gratuïta

d'emissions. Per a les Illes Balears les assignacions en el 2014 de les instal·lacions es corresponen a la fàbrica de ciment Clíner de Lloseta (379.240 tones de CO₂) i a les fàbriques de productes ceràmics: Ladrillerías Mallorquinas (44.813 t/any), Ladrillerías Ibicencas (3.431 t/any) i Tejar Balear, la qual s'ha donat de baixa per finalització de la producció (2.249 t/any). Tal com s'observa en els gràfics, s'ha produït una reducció de les emissions verificades tant en el sector elèctric com en el sector industrial d'ençà de l'any 2009.

Gràfic 24. Evolució de les emissions de gasos d'efecte hivernacle per habitant i dels índex d'emissions

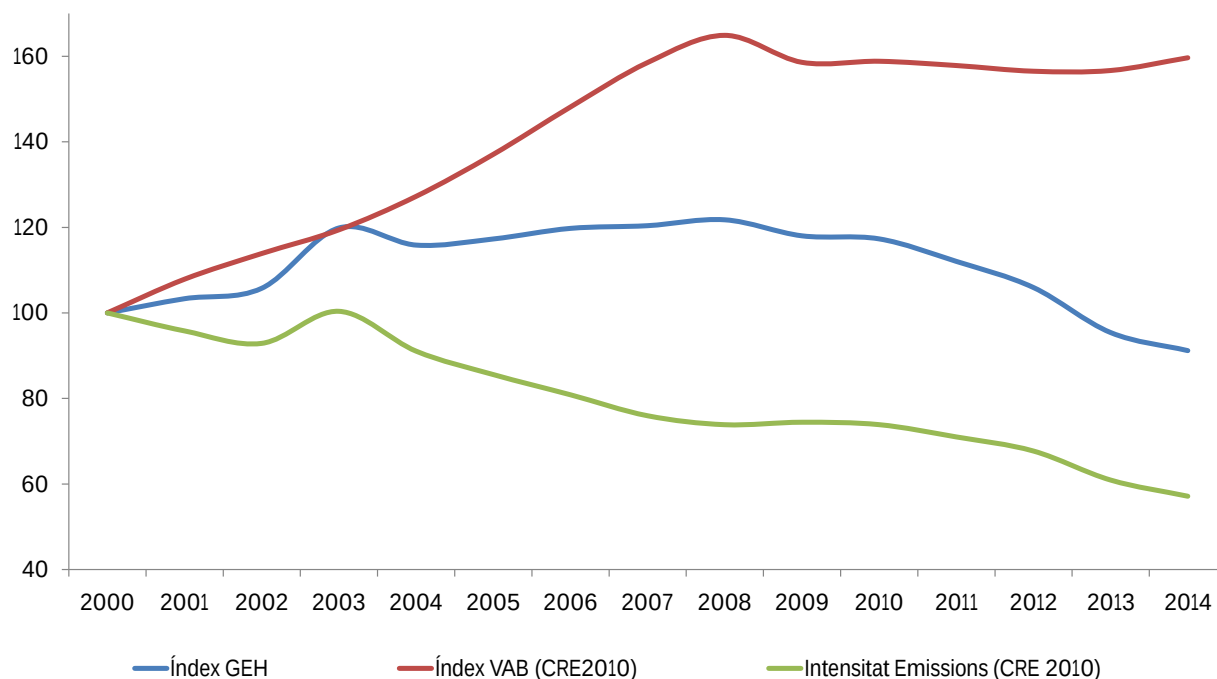
Font: Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient, Ibestat i elaboració pròpia.

L'informe *Trends in global emissions. 2015* de la Comissió Europea indica que al 2014, amb un creixement econòmic mundial del 3%, les emissions de diòxid de carboni augmentaren només un 0,5% a escala mundial, i se situaren en 35,7 mil milions de tones de CO₂. Malgrat això, hi ha diferències notables entre els distints grups de països. Els quatre principals emissors de l'any 2014, que junts suposaren més del 60% del total en el món, varen ser la Xina (amb 10,6 milers de milions de tones), els Estats Units (5,3 milers de milions de tones), la Unió Europea (3,4 milers de milions de tones) i l'Índia (2,3 milers de milions de tones). A la Xina, el 2014, les emissions per càpita arriben a 7,6 tones per habitant mentre a la Unió Europea es troben en 6,7 t/hab. A Alemanya les emissions arriben a 9,3 tones per persona, una de les més elevades d'Europa, per damunt de França (5,0 t/hab.) i del nivell del Regne Unit (6,5 t/hab.). Els Estats Units són un dels països que presenta les emissions per càpita més elevades (16,5 t/hab.), malgrat sigui superat per Austràlia (17,3 t/hab.). En el grup de països que emeten més diòxid de carboni equivalent per habitant també hi ha el Canadà, amb devers 16 tones per habitant, i Rússia, que emet 12,4 tones per habitant. En sentit contrari, l'Índia és dels països que menys GEH produeixen en relació amb la població (1,8 t/hab.), si bé, cal tenir en compte que aquesta xifra ha augmentat un 146% des del 1990 i que la població també ha augmentat significativament en aquest període (259%).

LES ILLES BALEARS EMETEN MÉS TONES PER RESIDENT QUE ESPANYA, PERÒ LA RÀTIO ES REDUEIX D'ENÇÀ DEL 2007

En el gràfic s'observa que les emissions de gasos d'efecte

hivernacle per habitant (padró) a les Illes Balears són superiors a les d'Espanya per a tots els anys des del 1998, si bé, si es té en compte l'IPH les emissions per habitant són inferiors a les Illes Balears. A les Illes Balears es produeix el màxim d'emissions de GEH per càpita (emissions per població del padró d'habitants) l'any 2003, amb 11,35 tones. En el darrer any del període disponible, el 2014, s'emeteren 7,4 tones per habitant del padró, que és el valor més baix d'aquesta sèrie. La diferència amb la mitjana espanyola, que el 2014 va ser de 6,0 tones per habitant, s'explica en part per l'increment de la càrrega demogràfica que hi ha a les Balears a causa del turisme, per la qual cosa cal tenir en compte l'efecte de la població flotant. Si es calculen les emissions de GEH en relació amb l'indicador de pressió humana (IPH), la xifra resultant d'emissions per habitant es redueix fins a 5,8 tones per habitant el 2014. Cal esmentar que des de l'any 2011 s'ha emprat gas natural com a combustible en els cicles combinats de les centrals tèrmiques de Cas Tresorer i de Son Reus, i des de maig del 2012 s'ha introduït aquest combustible en diversos grups de la central d'Eivissa. Des del mes de desembre del 2011 funciona l'enllaç elèctric de connexió entre la Península i les Balears. L'aportació anual d'aquesta connexió des d'aleshores ha estat la següent: el 2011, 500 MWh, que representa el 0,009% del total d'energia elèctrica consumida a les Balears; el 2012, 570.800 MWh, que representa el 10,7% del total d'energia elèctrica consumida a l'arxipèlag, i el 2013, 1.180.550 MWh, que representa el 23,1% del total d'energia elèctrica consumida. Aquesta aportació energètica, amb un factor d'emissió peninsular, corresponent a l'any 2013, de 0,24 quilos de CO₂ per kWh, provoca una reducció considerable del factor d'emissió de les Illes Balears associat al consum final.

Gràfic 25. Intensitat de les emissions de CO₂ a les Illes Balears

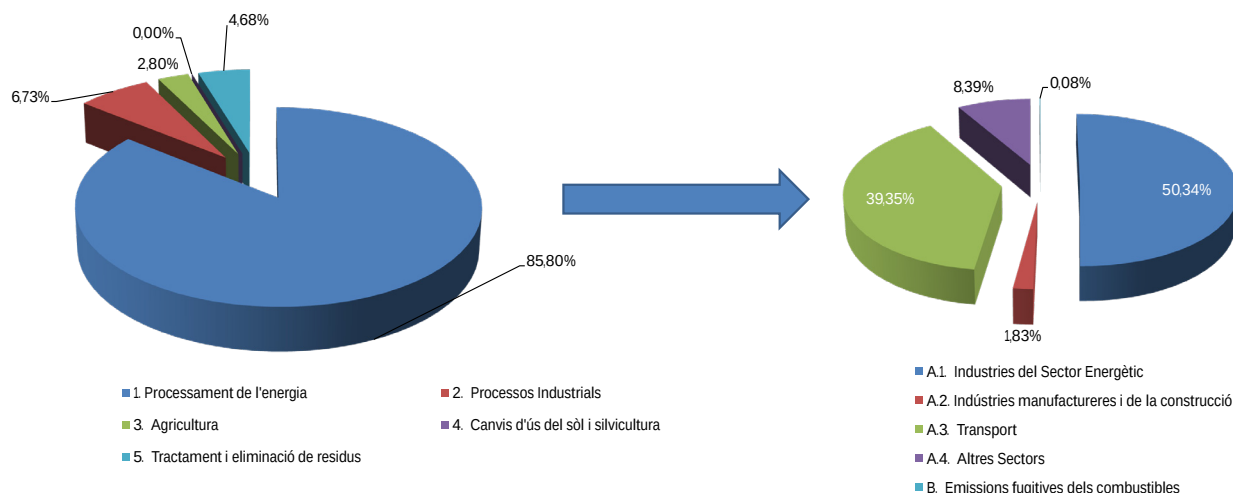
Font: Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient, INE i elaboració pròpia.

En aquest apartat s'avalua la intensitat de les emissions de CO₂ en l'economia de les Illes Balears. Per mesurar-la es prenen les emissions de gasos d'efecte hivernacle mesurades en kilotones de CO₂, de conformitat amb l'inventari d'emissions de les Illes Balears, i es divideixen pel valor afegit brut (VAB) de les Illes Balears per a cada any, des del 2000 fins al 2014. Així es pot comparar l'evolució de les emissions de CO₂ equivalent en relació amb el creixement econòmic. En el gràfic anterior s'ha considerat com a base l'any 2000. S'observa que l'evolució de les emissions de gasos d'efecte hivernacle està per davall del creixement econòmic, llevat del 2003, any en què s'equiparen. Així, l'índex d'intensitat de les emissions mostra una tendència decreixent i, per tant, més eficient en termes de carboni. Per a l'economia balear, l'any 2014 el valor de la intensitat de CO₂ va ser de 310,7 tones de CO₂ equivalent per milió d'euros de VAB, mentre que per a l'any 2000 va ser de 543,9 tones de CO₂ equivalent per unitat de VAB.

LA INTENSITAT DE LES EMISSIONS DE GEH DE L'ECONOMIA BALEAR SEGUEIX UNA TENDÈNCIA DECREIXENT

L'Agència Internacional de l'Energia (AIE) ha publicat l'informe *Trends in the OCDE energy: energy and CO₂ emissions*. Tracta sobre l'evolució de la producció d'energia i el creixement

econòmic i la progressió de les emissions de CO₂ en els 34 països de l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE). El 2014 la producció d'energia augmentà un 4% interanual, la qual cosa marcà un rècord històric. Ara bé, mentre que els països de l'OCDE havien crescut un 10% de 2009 a 2014, aquest any el consum d'energia disminuï i també ho feren les emissions de CO₂ (un -1,4% interanual) i se situaren en 11,9 gigatonnes de CO₂. És la primera vegada en els 40 anys d'anàlisi de l'AIE que a escala mundial es deslliga el creixement econòmic de l'augment de les emissions de CO₂ d'origen humà, les quals són les primeres causants del canvi climàtic. La raó principal d'aquesta desconexió fou el descens de la intensitat energètica en aquestes economies, gràcies a una major eficiència energètica i al fet que les temperatures foren més càlides. Entre els principals factors de la millora de la intensitat energètica hi ha el descens en les emissions provocades per la generació d'electricitat, responsable de dues cinquenes parts de les emissions totals. Alhora, s'explica la millora en la producció elèctrica pel fort augment de la part de renovables en la matriu energètica (9,7%), sense comptar l'energia hidràulica. La composició de la matriu energètica de l'OCDE és d'un 32% pel carbó, un 24% el gas, un 18% per la nuclear, un 13% la part hidràulica, un 3% pel petroli i un 10% els altres.

Gràfic 26. Emissions de CO₂ equivalent per grup d'activitat any 2014, Illes Balears en %

Font: Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic i Elaboració pròpia.

La Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic ha publicat l'inventari d'emissions de gasos d'efecte hivernacle 1990-2014. El 2014 el total d'emissions de gasos d'efecte hivernacle a les Illes Balears arribà a 8.179,8 kilotones de CO₂ equivalent. Una part important de les emissions corresponen al processament d'energia (7.018,8 kt de CO₂ equivalent), la majoria de les quals corresponen a activitats de combustió i només 6,0 kilotones a les emissions fugitives de combustible. Entre les activitats de combustió, les indústries del sector energètic emeten 3.533,2 kilotones de CO₂ equivalent; el sector del transport, 2.761,4 kilotones de CO₂ equivalent, i les indústries manufactureres i de la construcció, 128,7 kilotones de CO₂ equivalent. Juntament amb les emissions per processament d'energia, hi ha les emissions en kilotones de CO₂ equivalent per tractament i eliminació de residus (382,5 kt), les corresponents als processos industrials (550,6 kt) i a l'agricultura (228,6 kt). Així, en percentatge sobre el total d'emissions per processament d'energia, les indústries del sector energètic emeten la meitat de CO₂, el sector del transport més d'una tercera part (39,4%) i la construcció un 1,8%. Els processos industrials emeten el 6,7% del total d'emissions de les Illes Balears i l'agricultura, un 2,8%. De l'any 1990 al 2014 les emissions a les Illes Balears augmentaren un 33,7%. Així, s'emeteren 2.063,8 kilotones de CO₂ equivalent més, i el màxim d'emissions es va produir l'any 2008, amb 10.923,5 kilotones de

CO₂ equivalent.

EL 2008 S'ASSOLÍ EL MÀXIM D'EMISSIONS AMB MÉS DE 10 MILIONS DE TONES DE CO₂ EQUIVALENT

En el conjunt de països de l'OCDE, segons l'AIE, les emissions per sectors el 2014 foren un 42% el sector elèctric, 29% el transport, 12% indústria, 8% el sector residencial, 4% els serveis i un 7% altres com agricultura, pesca o sector forestal. En el sector elèctric un 12% correspon a la indústria, un 12% al sector residencial i un 12% als serveis, entre d'altres.

Actualment, a les Illes Balears hi ha comptabilitzades 535 activitats potencialment contaminadores de l'atmosfera (APCA), segons la Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic. Es classifiquen en quatre apartats, de més a menys potencial contaminador (A, B, C i sense grup). Hi ha 7 instal·lacions del grup A, que representa un 1% del total, que estan formades per 5 centrals tèrmiques, la incineradora de residus de Mallorca i la fàbrica de ciment Clínter de Mallorca. Les instal·lacions del grup B són les més nombroses, 241, gairebé la meitat del total. Del grup C n'hi ha 221 (el 37%) i sense grup n'hi ha 66 (12%). A Mallorca es localitza el 76% del total d'empreses amb activitats APCA i a Menorca i Pitiüses un 12% a cada una.

Emissions de gasos d'efecte hivernacle per tipus de gas

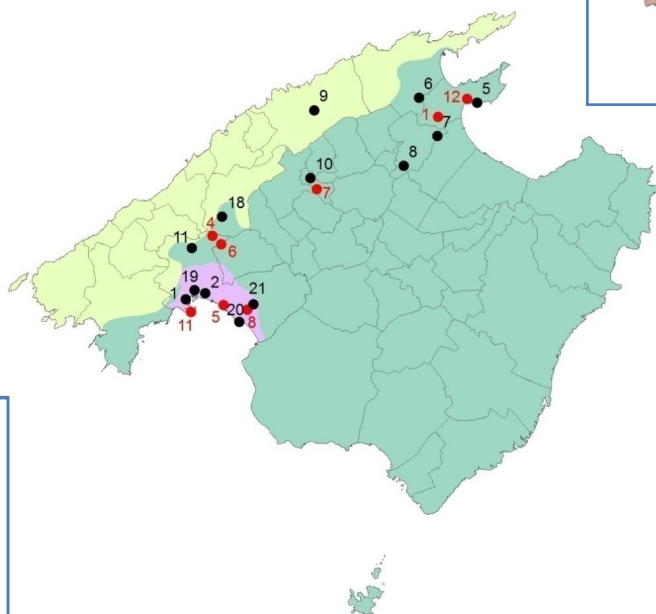
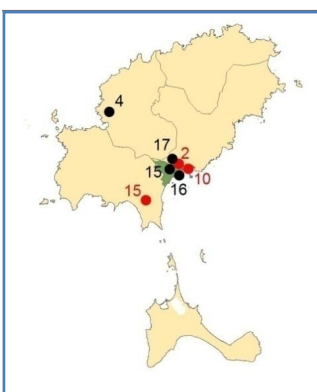
Pel que fa a la distribució per tipus de gas a Espanya, el CO₂ continuà sent el principal gas emès l'any 2014 (el 77,1% del total), seguit del metà (11,6%) i del N₂O (6,1%). Els gasos fluorats suposaren el 5,3% del global de les emissions en termes de CO₂ equivalent. En comparació amb 1990 les emissions pel CO₂ mantenen la seva participació, quant al CH₄ s'incrementa un 0,5%, l' N₂O reflecteix un descens de 0,8 punts. Quant als gasos fluorats, s'observen diferències entre els seus components

però mantenen un nivell baix de contribució a les emissions totals. L'any 2014 les emissions de les Illes Balears presentaren la composició següent: el 86,7% de CO₂, el 6,5% de CH₄, el 2,2% de N₂O i el 4,6% de gasos fluorats. Les variacions interanuals de cada tipus foren aquestes: un -4,6% per al CO₂, un -1,1% per al N₂O i un -3,0% per al CH₄. Les taxes respecte del 2013 dels gasos fluorats varen ser d'un -3,9% per a l'HFC, un -0,1% per al PFC i un -3,0% per al SF₆.

Gràfic 27. Zonificació per a l'avaluació de la qualitat de l'aire a les Illes Balears

PRINCIPALS FOCUS EMISSORS

Codi	Nom
1	Central tèrmica d'Alcúdia
2	Central tèrmica d'Eivissa
3	Central tèrmica de Maó
4	Central tèrmica de Son Reus - Palma
5	Central tèrmica de Cas Tresorer - Palma
6	Incineradora de Son Reus - Palma
7	Cimentera - Lloseta
8	Aeroport de Mallorca
9	Port de Maó
10	Port d'Eivissa
11	Port de Palma
12	Port d'Alcúdia
13	Port de Ciutadella de Menorca
14	Aeroport de Menorca
15	Aeroport d'Eivissa

ESTACIONS DE QUALITAT DE L'AIRE

Codi	Estació
1	Bellver - Palma
2	Foners - Palma
3	Ciutadella de Menorca
4	Sant Antoni de Portmany
5	Alcúdia - Port
6	Can Llopart - Pollença
7	s'Albufera - Alcúdia
8	Sa Pobla
9	Cases de Menut
10	Lloseta
11	UIB - Parc Bit
12	Pous - Maó
13	Sant Lluís
14	Maó - EMEP
15	Can Misses - Eivissa
16	Dalt Vila - Eivissa
17	Torrent - Santa Eulària
18	Hospital Joan March - Bunyola
19	La Misericòrdia - Palma
20	Sant Joan de Déu - Palma
21	Aeroport de Mallorca

Llegenda

Estacions qualitat aire 2015

ZONIFICACIÓ QUALITAT AIRE

- ES0401. Palma
- ES0402. Serra de Tramuntana
- ES0413. Reste de Mallorca
- ES0409. Maó-Es Castell
- ES0410. Reste de Menorca
- ES0411. Eivissa
- ES0412. Reste d'Eivissa i Formentera
- Focus emissors

Font: Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic i elaboració pròpia.

La Conselleria de Territori, Energia i Mobilitat gestiona un total de 21 estacions fixes i 4 mòbils de vigilància i control de la qualitat de l'aire ambient a les Illes Balears. D'aquestes, un total de set estacions pertanyen a la Conselleria. De les corresponents a Mallorca, tres es troben ubicades a Palma (una al carrer dels Foners, una al parc de Bellver i l'altra als jardins de la Misericòrdia) i la quarta a Escorca, la qual entrà en funcionament a principi del 2015. A Menorca hi ha una estació, a Ciutadella. Una altra està ubicada a Sant Antoni de Portmany d'Eivissa. Finalment, disposa d'una estació mòbil, per a ser usada a qualsevol indret de les illes. El 2015 ha efectuat campanyes de seguiment a Palma (a La Granja i al carrer d'Eusebi Estada per avaluar el major trànsit de vehicles i la incidència de la via de cintura), a Sineu i a Artà. A Formentera s'ha efectuat una campanya de seguiment de la qualitat de l'aire amb una estació propietat d'ENDESA per vigilar

l'emissió dels grups electrògens durant l'estiu i s'han obtingut valors alts d'NO₂ per la proximitat de la mesura als focus emissors. A part d'això, la Conselleria rep dades dels diferents punts de mesurament establerts per certes empreses, les activitats de les quals fan necessari el control de la qualitat de l'aire del seu voltant i que corresponen als principals focus emissors del mapa que s'adjunta. També es disposa de la informació de l'estació del Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient situada a Maó, associada a la xarxa EMEP (European Monitoring and Evaluation Programme). A més, a l'aeroport de Palma hi ha l'estació d'AENA. La qualitat de l'aire està regulada pel Reial decret 102/2011, de 28 de gener, relatiu a la millora de la qualitat de l'aire, que transposa la Directiva 2008/50/CE, relativa a la qualitat de l'aire ambient i a una atmosfera més neta.

Taula 43. Qualitat de l'aire. Concentracions de contaminants registrades a les estacions de les Illes Balears (2014-2015)

Estacions		Diòxid de Sofre. Valor mitjà anual ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)		Diòxid de nitrogen. Valor límit anual per a la protecció de la salut ($40 \mu\text{g}/\text{m}^3$)		Ozó. Nombre de dies en què es supera el valor octohorari de protecció de la salut ($120 \mu\text{g}/\text{m}^3$)		Partícules en suspensió PM_{10} . Valor límit anual per a la protecció de la salut ($40 \mu\text{g}/\text{m}^3$)	
		2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Mallorca									
Urbana de transit	Foners	3	2	37	39	0	0	25	26
Suburbana de fons	Bellver	2	2	12	13	9	13	20	18
Rural	S'Albufera	6	4	6	7	s.d.	s.d.	18	18
Rural	Alcúdia I	5	5	6	7	3	9	16	16
Rural	Sa Pobla	3	3	6	8	12	7	20	18
Rural	Ca'n Llopart	3	3	5	5	1	4	16	15
Rural	UIB-Parc Bit	4	3	8	11	21	12	s.d.	s.d.
Urbana	Sant Joan de Déu	3	4	20	25	6	6	26	25
Rural	Hospital Joan March	2	3	5	5	21	22	17	17
Rural	Cases de Menut	s.d.	s.d.	s.d.	s.d.	s.d.	32	s.d.	s.d.
Menorca									
Urbana industrial	Pous (Maó)	9	11	9	12	2	3	17	19
Suburbana de fons	Ciutadella	s.d.	s.d.	6	6	2	11	21	19
Suburbana	Sant Lluís	3	3	10	10	8	1	15	15
Rural	Emep-Maó	1	<1	5	5	3	14	5	18
Eivissa									
Urbana industrial	Dalt Vila	6	4	8	11	12	12	s.d.	s.d.
Suburbana de fons	Sant Antoni de Portmany	s.d.	s.d.	4	4	17	45	20	18
Suburbana	Ca'n Misses	10	6	13	17	6	3	18	18
Rural	Torrent de Santa Eulàlia	0	3	7	8	2	0	19	20

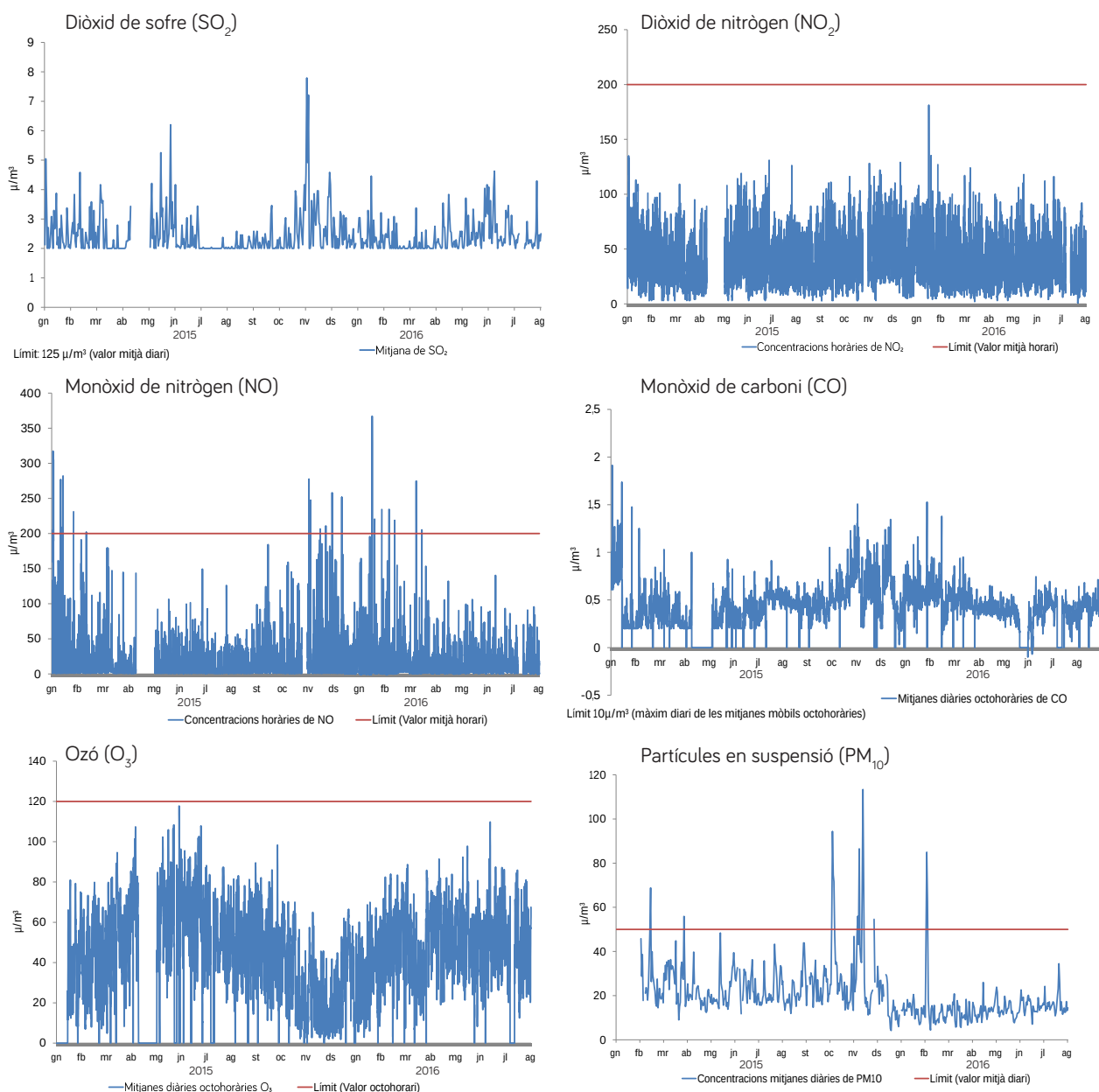
Font: Direcció general d'Energia i Canvi Climàtic.

Segons l'informe *Qualitat de l'aire de les Illes Balears 2015* de la Conselleria Territori, Energia i Mobilitat, en general, la qualitat de l'aire a les Illes Balears compleix els requisits amb uns valors semblants als dels últims anys, encara que el lleuger augment pot ser conseqüència d'un repunt de l'activitat econòmica i d'una meteorologia desfavorable respecte dels períodes anteriors. Únicament en el cas de tres contaminants s'obtingueren valors entre regulars i dolents: el diòxid de nitrogen (per a la zona de

Palma), les partícules en suspensió PM_{10} i l'ozó (durant els mesos d'estiu). Els nivells de partícules PM_{10} durant el 2015 varen ser en general lleugerament superiors als valors del 2014, encara que s'ha detectat un menor nombre d'episodis d'intrusió de pols africana.

EN GENERAL LA QUALITAT DE L'AIRE A LES ILLES BALEARS ÉS BONA, LLEVAT DE TRES CONTAMINANTS

Gràfic 28. Qualitat de l'aire a Palma (dades mesurades a l'estació de Foners)

Font: Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic i elaboració pròpia.

L'informe de la qualitat de l'aire a les Illes Balears del 2015 indica que els principals focus emissors quant a diòxid de sofre són les centrals de producció d'energia elèctrica i l'activitat portuària. Les Illes Balears mostren una qualitat excel·lent respecte d'aquest contaminant. Els principals focus emissors de diòxid de nitrogen a les Illes Balears són el trànsit de vehicles i les centrals de producció d'energia elèctrica. Únicament el nucli urbà de Palma presenta nivells de contaminació puntualment superiors als fixats per la legislació per a aquest agent. Les partícules en suspensió PM_{10} mostren una qualitat de l'aire ambient bona, són aquelles d'un diàmetre inferior a $10 \mu\text{m}$. El seu principal origen és l'activitat antropogènica (trànsit rodat, processos de combustió, obres, resuspensió del sòl, etc.) però també hi ha una contribució important d'origen natural, com l'arrossegament de pols sahariana pel vent del nord d'Àfrica. A diferència dels altres contaminants descrits anteriorment, l'ozó és un contaminant secundari. És a dir,

no és emès directament a l'atmosfera, sinó que es forma per l'acció de la radiació solar i la temperatura sobre altres contaminants primaris, anomenats *precursors*, que reaccionen amb l'oxigen atmosfèric per formar ozó. Un dels principals precursors és el diòxid de nitrogen, a causa de la seva presència en emissions tant en el trànsit rodat com en tots els processos industrials que impliquen combustió: centrals termoelèctriques, incineració de residus, calderes de calefacció, etc. A més, alguns precursors de l'ozó no tenen origen antropogènic, com ara els composts orgànics volàtils naturals procedents de la vegetació. Els valors més alts d'ozó es produeixen a la primavera i a l'estiu, coincidint amb les hores de màxima intensitat de radiació solar. El monòxid de carboni (CO) té l'origen en la combustió incompleta (defecte d'oxigen) de combustibles en processos industrials i en el trànsit rodat de vehicles, i el trànsit n'és la causa més important.

Índex de gràfics i taules

Índex de gràfics

Gràfic 1. Evolució del PIB dels EUA, el Japó i la zona euro (variació interanual ajustada d'estacionalitat)

Gràfic 2. Variació interanual del preu barril Brent i inflació a la zona euro

Gràfic 3. Evolució del tipus de canvi de l'euro

Gràfic 4. Evolució del PIB de països europeus (variació interanual ajustada d'estacionalitat)

Gràfic 5. Evolució del components de la demanda

Gràfic 6. Evolució del VAB de les Illes Balears per sectors

Gràfic 7. Evolució del VAB per illes

Gràfic 8. Energia elèctrica mensual demandada a les Illes Balears (MWh)

Gràfic 9. Indicadors del sector de la construcció

Gràfic 10. Pernotacions, viatgers i estada mitjana a hotels de les Illes Balears. Acumulat gener-setembre (Índex 2008=100)

Gràfic 11. Variació interanual dels preus hotelers a les Illes Balears (gener 2008 a setembre 2016)

Gràfic 12. Variació interanual de l'IPC de restaurants, bars i cafeteries

Gràfic 13. Passatgers arribats a les Illes Balears per via aèria segons origen de vol. Cicle tendència

Gràfic 14. Passatgers arribats per via aèria per illes. Cicle-tendència

Gràfic 15. Evolució dels tipus d'interès i hipoteques

Gràfic 16. Percentatge de contractes de durada inferior a un mes sobre el total de contractació registrada. Acumulat gener-setembre 2016.

Gràfic 17. Incrementos salarials i inflació a les Illes Balears

Gràfic 18. Variació interanual de l'Índex de Preus de Consum

Gràfic 19. Consum i preu dels carburants de l'automoció (benzina 95 i gasoil A) a les Illes Balears

Gràfic 20. Variació interanual de la tendència-cicle d'indicadors d'inversió a les Illes Balears

Gràfic 21. Evolució de les emissions a les Illes Balears i a Espanya de GEH i l'objectiu de Kioto (1990-2014)

Gràfic 22. Comerç del dret d'emissions de CO₂ a les Illes Balears. Sector elèctric

Gràfic 23. Comerç del dret d'emissions de CO₂ a les Illes Balears. Sector indústria

Gràfic 24. Evolució de les emissions de gasos d'efecte hivernacle per habitant i dels índex d'emissions

Gràfic 25. Intensitat de les emissions de CO₂ a les Illes Balears

Gràfic 26. Emissions de CO₂ equivalent per grup d'activitat any 2014, Illes Balears en %

Gràfic 27. Zonificació per a l'avaluació de la qualitat de l'aire a les Illes Balears

Gràfic 28. Qualitat de l'aire a Palma (dades mesurades a l'estació de Foners)

Índex de taules

- Taula 1. Perspectives de l'economia balear
- Taula 2. Indicadors internacionals
- Taula 3. Previsions internacionals per al 2017
- Taula 4. Previsions macroeconòmiques de l'economia espanyola
- Taula 5. Evolució de l'economia espanyola
- Taula 6. Evolució de l'economia balear
- Taula 7. Creixement del VAB de l'agricultura, la ramaderia i la pesca
- Taula 8. Afiliació a la Seguretat Social en l'agricultura
- Taula 9. Indicadors de l'agricultura
- Taula 10. Indicadors de la ramaderia
- Taula 11. Afiliació a la Seguretat Social en el sector pesquer
- Taula 12. Indicadors de producció pesquera, 2n trimestre 2016
- Taula 13. Creixement del VAB de la indústria i l'energia a les Illes Balears
- Taula 14. Indicadors de la indústria i l'energia
- Taula 15. Principals béns industrials exportats des de les Illes Balears
- Taula 16. Creixement del VAB de la construcció a les Illes Balears
- Taula 17. Indicadors de la construcció
- Taula 18. Indicadors avançats de la construcció
- Taula 19. Creixement del VAB del sector serveis a les Illes Balears
- Taula 20. Indicadors dels serveis
- Taula 21. Indicadors del comerç
- Taula 22. Establiments turístics a les Illes Balears
- Taula 23. Establiments turístics per illes
- Taula 24. Turistes arribats a les Illes Balears per país de residència
- Taula 25. Afiliats a la Seguretat Social
- Taula 26. Passatgers arribats via aèria segons origen de vol
- Taula 27. Trànsit de passatgers arribats per via marítima
- Taula 28. Transport de mercaderies. Tones embarcades i desembarcades
- Taula 29. Indicadors de mediació financera
- Taula 30. Indicadors dels serveis empresarials i immobiliaris
- Taula 31. Indicadors del mercat de l'habitatge
- Taula 32. Ocupats en altres serveis
- Taula 33. Indicadors d'ocupació i atur (Illes Balears, Espanya i UE-28)
- Taula 34. Indicadors del mercat laboral a les Illes Balears
- Taula 35. Indicadors del mercat laboral per illes
- Taula 36. Cost i jornada laboral
- Taula 37. Accidents de treball
- Taula 38. Evolució de l'IPC (setembre 2016)
- Taula 39. Indicadors de consum
- Taula 40. Consum dels residents a l'estranger
- Taula 41. Recaptació tributària a les Illes Balears
- Taula 42. Indicadors d'inversió
- Taula 43. Qualitat de l'aire. Concentracions de contaminants registrades a les estacions de les Illes Balears (2014-2015)

Notes i abreviatures. Agraïments

Notes

Els percentatges de variació es refereixen a la diferència entre el període esmentat d'enguany i el mateix període de l'any passat, excepte quan es diu expressament una altra cosa.

Data de tancament: 27 d'octubre de 2016

Abreviatures i sigles

T_{t-k}^t (%): variació interanual del component tendència-cicle calculat segons el programa Tramo-Seats.

N. d.: no disponible.

AP.: Administració pública.

ISFLSL: institucions sense finalitat de lucre al servei de les llars.

FBCF: formació bruta de capital fix.

MUFACE: mutualitat general de funcionaris.

ISFAS: Institut Social de les Forces Armades.

DGOE: Direcció General d'Ocupació i Economia.

Altres fonts emprades

BCE: Banc Central Europeu

BE: Banc d'Espanya

BEA: Oficina d'Anàlisi Econòmica. Departament de Comerç (Estats Units)

CIS: Centre d'Investigacions Sociològiques

Comissió Europea

Consell Superior de Cambres de Comerç d'Espanya

Destatis: Oficina Federal d'Estadística (Alemanya)

DGRH: Direcció General de Recursos Hídrics

EBF: Federació Bancària Europea

EIA: US Energy Information Administration

Eurostat: Oficina d'Estadística de la Unió Europea

FMI: Fons Monetari Internacional

HM Treasury (Regne Unit)

IET: Institut d'Estudis Turístics

INSEE: Institut Nacional de l'Estadística i dels Estudis Econòmics (França)

Institut Nacional d'Estadística de Portugal

MAGRAMA: Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient.

Mercapalma. Mercados Centrales de Abastecimiento de Palma de Mallorca, SA

MIC: Ministeri d'Afers Interns i Comunicació. Oficina d'Estadística (Japó)

MINECO: Ministeri d'Economia i Competitivitat.

MINETUR: Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme.

Ministeri de Foment

Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques

Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme

Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social

OCDE: Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic

Oficina Nacional d'Estadística (Xina)

OTIB: Observatori del Treball de les Illes Balears

Servei Estadístic Nacional de Malta

Servei Estadístic Nacional de Tunísia

Servei Estadístic Nacional de Turquia

Servei Estadístic Nacional de Xipre

Servei Estadístic Nacional del Marroc

UK Statistics Authority (Regne Unit)

Agraïments

AENA – Aeroport d'Eivissa
AENA – Aeroport de Maó
AENA – Aeroport de Palma
APB: Autoritat Portuària de les Balears. Ministeri de Foment
ANFAC: Associació Espanyola de Fabricants d'Automòbils i Camions
ATB: Agència de Turisme de les Illes Balears
COAIB: Col·legi Oficial d'Arquitectes de Balears
CLH: Compañía Logística de Hidrocarburos. Palma
Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient i Territori
Direcció General d'Aviació Civil. Ministeri de Foment
Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic
DGT: Direcció General de Trànsit. Ministeri d'Interior
Euro6000
Gesa-Endesa
IBAVI: Institut Balear de l'Habitatge. Govern de les Illes Balears
Ibestat: Institut d'estadística de les Illes Balears
INE: Institut Nacional d'Estadística
Observatori del Turisme. Conselleria de Turisme i Esports
Oficemen: Agrupació de Fabricants de Ciment d'Espanya
Ports de Balears
REE: Red Eléctrica de España
Servired
Sistema 4B
Sitibsa: Servei d'Informació Territorial de les Illes Balears
SOIB: Servei d'Ocupació de les Illes Balears. Conselleria d'Educació, Cultura i Universitats
TGSS: Tresoreria General de la Seguretat Social

Persones

Antoni M. Grau Jofre (Direcció General de Pesca i Medi Marí)
Miguel Angel Moreno Jiménez (UIB)

G CONSELLERIA
O TREBALL, COMERÇ
I I INDÚSTRIA
B
/

<http://dgeconomia.caib.es>

Unió Europea
Fons Social Europeu
L'FSE inverteix en el teu futur